

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**СЕМАНТИЧНА СПОРІДНЕНІСТЬ І РОЗБІЖНОСТІ
В ЛЕКСИЧНИХ СИСТЕМАХ
УКРАЇНСЬКОЇ ТА СЛОВЕНСЬКОЇ МОВ**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «магістр»
студентки II року навчання
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська
мова та література»,
ОНП «Українська філологія та
західноєвропейська мова»

Катаріни Мані ГРМ

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри
української мови та прикладної
лінгвістики

Сергій РІЗНИК

«Допущено до захисту»

протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики

№ 13 від 30 квітня 2025 року

завідувач кафедри _____

к.філол.н., доц. **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ–2025

Анотація

Магістерська робота присвячена дослідженню семантичної спорідненості та розбіжності в лексичних системах української та словенської мов.

Основна мета дослідження – визначити особливості міжмовних омонімів у лексичних системах української та словенської мов та провести етимологічний й лексико-семантичний аналіз. Сформульована мета передбачала розв’язання таких завдань: 1) здійснення теоретичного огляду явища міжмовної омонімії; 2) виявлення на підставі зібраного матеріалу основних груп міжмовних омонімів; 3) класифікація міжмовних пар за співвідношенням у плані вираження й змісту, а також за походженням (етимологічно-семантичний аналіз).

Були використані такі методи дослідження: описовий, зіставний, діахронічний методи, метод суцільної вибірки. В роботі проаналізовано повнозначні й неповнозначні слова української та словенської мов з однаковим планом вираження і різним планом змісту – міжмовні омоніми, а також слова, близькі за звучанням, але частково або повністю різні за значенням – міжмовні пароніми. Результати дослідження засвідчили важливість порівняльного аналізу близькоспоріднених мов, особливо етимологічно-семантичного. Вивчення споріднених мов дозволяє реконструювати їхню прамову, з якої шляхом історичних змін утворилася спільнослов’янська однокоренева лексика.

Ключові слова: семантична спорідненість, семантичні розбіжності, стилістичні розбіжності, слов’янські мови, міжмовні омоніми, етимологічний аналіз

Abstract

The master's thesis is devoted to the study of semantic similarities and divergences in the lexical systems of the Ukrainian and Slovenian languages.

The primary aim of the study is to determine the characteristics of interlingual homonyms in the lexical systems of the Ukrainian and Slovenian languages, and to conduct etymological and lexico-semantic analysis. This aim entails solving the following tasks: 1) carrying out a theoretical review of the phenomenon of interlingual homonymy; 2) identifying the main groups of interlingual homonyms based on the collected material; 3) classifying interlingual homonyms according to their correspondence in terms of form and meaning, as well as by origin (etymological and semantic analysis).

The following research methods were applied: descriptive, comparative, diachronic, and the method of continuous sampling. The analyzes both content and function words of the Ukrainian and Slovenian languages that share the same form but differ in meaning – interlingual homonyms, as well as words that are close in sound, but partially or completely different in meaning – interlingual paronyms. The results of the study demonstrated the importance of comparative analysis of closely related languages, especially semantic-etymological. The study of related languages allows us to reconstruct their proto language, from which, through historical changes, the common Slavic root vocabulary was formed.

Keywords: semantic similarities, semantic divergences, stylistic differences, Slavic languages, interlingual homonyms, etymological analysis

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ..... СИСТЕМ УКРАЇНСЬКОЇ ТА СЛОВЕНСЬКОЇ МОВ.....	8
1.1. Особливості спільнослов'янської однокореневої лексики	8
1.1.1. Праслов'янська лексика як основа лексичного фонду	11
1.1.2. Слов'янські мови в історико-етимологічному висвітленні	14
1.2. Загальні питання теорії омонімії.....	16
1.2.1. Явище так званої міжмовної омонімії: специфіка термінології та трактування поняття.....	17
1.2.2. Розбіжність понять <i>омонімія</i> і <i>паронімія</i>	23
1.2.3. Причини і способи появи міжмовних омонімів і паронімів	25
Висновки до першого розділу	27
Розділ 2. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ КЛАСИ СПІВЗВУЧНИХ..... І ПОДІБНИХ СЛІВ.....	29
2.1. Повнозначні частини мови	30
2.1.1. Іменник	30
2.1.2. Прикметник	41
2.1.3. Дієслово	44
2.1.4. Прислівник	49
2.2. Неповнозначні частини мови	52
2.2.1. Прийменник	53
2.2.2. Сполучник	56
2.2.3. Частка.....	58
2.2.4. Вигук.....	59
Висновки до другого розділу.....	61
Розділ 3. СЕМАНТИЧНА ТА СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКИ.... МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ І СЛОВЕНСЬКІЙ..... МОВАХ	64
3.1. Семантична відмінність міжмовних омонімів.....	64
3.1.1. Відношення семантичного виключення.....	64
3.1.1.1. Семантичне виключення етимологічно споріднених слів	64
3.1.1.2. Семантичне виключення внаслідок випадкового збігу.....	68
3.1.2. Відношення семантичного включення.....	70

3.1.3. Відношення семантичного перетину.....	76
3.2. Стилiстична вiдмiннiсть мiжмовних омонiмiв	79
3.2.1. Функцiонально-стилiстичнi розбiжностi	79
3.2.2. Емоцiйно-експресивнi розбiжностi.....	84
Висновки до третього роздiлу.....	85
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91
ДОДАТКИ.....	100
Додаток А. Українсько-словенський словник мiжмовних пар	100

ВСТУП

Загальновідомо, що споріднені мови схожі за своєю семантичною структурою. Українська і словенська мови належать до слов'янської групи, які генетично походять від спільного предка – праслов'янської мови. Серед слов'янських мов словенська належить до південнослов'янських, тоді як українська – до східнослов'янських.

Магістерську роботу присвячено дослідженню семантичної спорідненості та розбіжності в лексичних системах української та словенської мов. Проблематики, пов'язаної зі спорідненими мовами, зокрема слов'янськими, присвячується багато наукових публікацій. Проте, зіставлення лексем слов'янських мов не досліджено повною мірою.

Одне з найскладніших явищ контрастивної лінгвістики, яке відображає всю різноманітність і багатогранність спільнокореневих лексем, схожих за формою, але семантично різних, є міжмовна омонімія.

Актуальність дослідження зумовлюється тим, що всупереч комплексному зіставленню інших близьких мов, українські та словенські міжмовні омоніми залишаються недостатньо вивчені, особливо актуальним для нас є їхній розгляд у порівняльному аспекті, а саме етимологічно-семантичному. Вивчення споріднених мов дозволяє реконструювати їхню прамову, з якої шляхом історичних змін утворилася спільнослов'янська однокоренева лексика.

Ступінь наукової розробленості теми дослідження: вивченню особливостей слов'янських мов присвячуються роботи вітчизняних та зарубіжних авторів: Ф. Міклошич [Miklošič, 1852], Й. Дубровський [Дубровський, 1918], І. Леков [Леков, 1955], Л. А. Булаховський [Булаховський, 1959], О. С. Мельничук [Мельничук, 1966], А. Богорич [Bohorič, 1987], Т. Черниш [Черниш, 2008] та ін. Серед фундаментальних

досліджень явища міжмовної омонімії згадаємо роботи таких вчених, як А. Є. Супрун [Супрун, 1958], Ю. С. Маслов [Маслов, 1963], О. С. Мельничук [Мельничук, 1966], В. В. Акуленко [Акуленко, 1969], Л. А. Булаховський [Булаховський, 1978], Д. Лімон [Limon, 1986], Н. В. Заславська [Заславська, 1992], Й. Топоришич [Toporišič, 2000], М. П. Кочерган [Кочерган, 2001], В. М. Манакін [Манакін, 2004], В. В. Дубічинський [Дубічинський, 2020] та ін.

Актуальність, таким чином, обумовлена:

- 1) недостатнім освітленням проблеми міжмовної омонімії та паронімії на прикладі словенської та української мов;
- 2) важливістю результатів для теорії лексичної семантики української та словенської мов.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей міжмовних омонімів у лексичних системах української та словенської мов, проведенні етимологічного та лексико-семантичного аналізу, а також у складанні українсько-словенського словника.

Сформульована мета передбачає розв'язання **таких завдань**:

- 1) здійснення теоретичного огляду явища міжмовної омонімії, а також визначення поняття омонім та інших можливих термінів, що описують це явище;
- 2) виявлення на підставі зібраного матеріалу основних груп міжмовних омонімів;
- 3) класифікація міжмовних пар за такими критеріями: за співвідношенням у плані вираження й змісту, а також за походженням (етимологічно-семантичний аналіз).

У роботі застосовано такі **методи дослідження**:

- 1) метод теоретичного аналізу для огляду наукових джерел;

2) метод суцільної вибірки для збору матеріалу міжмовних омонімів зі тлумачних словників української та словенської мов;

3) описовий метод для аналізу досліджуваного матеріалу;

4) зіставний метод виявляє розбіжності досліджуваних одиниць в зіставлених мовах – української і словенської.

5) діахронічний метод використаний для простеження історичного розвитку лексичного значення слів, що походять від спільного етимону.

Об'єктом дослідження є міжмовні українсько-словенські відповідності повнозначних і неповнозначних частин мови.

Предметом дослідження є семантичні та стилістичні особливості лексем української та словенської мов з однаковим планом вираження, але різним планом змісту – міжмовних омонімів.

Матеріалом для дослідження послужили повнозначні й неповнозначні слова української та словенської мов з однаковим планом вираження і різним планом змісту – так звані міжмовні омоніми, а також слова, близькі за звучанням, але частково або повністю різні за значенням – міжмовні пароніми.

Наукова новизна роботи полягає в системному семантичному розгляді міжмовних омонімів української та словенської мов, що виводиться із самої проблеми та мети дослідження. Проблема українсько-словенської омонімії активніше досліджується в Україні, оскільки у Словенії не існує кафедри української філології, тому наше дослідження спрямоване на усунення цієї прогалини. Отже, наукова новизна роботи полягає в тому, що:

- міжмовні відповідності омонімічного характеру аналізуються на матеріалі української та словенської мов;

- крім того, на підставі класифікацій визначаються деякі відмінності між міжмовними омонімами та паронімами, хоча останні, на нашу думку, є частиною міжмовної омонімії.

Отримані в ході дослідження результати можуть бути використані в різних галузях теоретичного та прикладного мовознавства.

Теоретичне значення дослідження омонімії визначається тим, що результати роблять внесок у методичку порівняльного вивчення семантики близькоспоріднених мов, а також розширяють уявлення про мовні контакти та історичні зміни.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування результатів даної роботи:

- для подальшого дослідження проблематики міжмовної омонімії й паронімії;
- у процесі вивчання слов'янських мов, а також у теоретичних курсах щодо порівняльного мовознавства слов'янських мов;
- у перекладацькій діяльності;
- матеріал представлений у роботі може бути основою складання порівняльного українсько-словенського словника міжмовних пар.

Основні результати кваліфікаційної роботи **апробовано** у вигляді доповіді на 18-ій Міжнародній науковій конференції «Мова як світ світів. Граматика і поетика текстових структур», яка відбулася 25 жовтня 2024 р. в Навчально-науковому інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури, а також додатку у вигляді словника українсько-словенських міжмовних пар.

Розділ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ЛЕКСИЧНИХ СИСТЕМ УКРАЇНСЬКОЇ ТА СЛОВЕНСЬКОЇ МОВ

1.1. Особливості спільнослов'янської однокореневої лексики

Спільнослов'янська однокоренева лексика відіграє ключову роль у дослідженні слов'янських мов, оскільки саме вона зберігає елементи праслов'янської спадщини. Вона охоплює слова, які походять від спільного кореня, що існував у праслов'янській мові, і зберігся в різних слов'янських мовах.

Болгарський славіст І. Леков у 1955 р. опублікував монографію «Єдність і національна своєрідність слов'янських мов за їхнім основним словниковим фондом», де зазначається про спільний лексичний фонд слов'янських мов, близько двох третин якого складають одиниці, які можна відтворити як частину праслов'янської лексики [Леков, 1955].

Загальновідомо, що словниковий склад сучасної літературної мови як української, так і словенської формувалася протягом тривалого історичного періоду. Сучасна літературна лексика слов'янських мов є різноманітною за походженням, можна виділити дві основні категорії: корінну і запозичену лексику. Отже, корінна лексика виникла в межах окремої мови і є її невіддільною частиною, запозичена – була перейнята з інших мов.

Корінна лексика охоплює слова, що виникли в одній мові або були успадковані від давніх мов, з яких вона сформувалася, в нашому випадку – з праслов'янської. За походженням корінна українська лексика поділяється на: спільнослов'янську, спільносхіднослов'янську, власне українську.

У цій роботі звернемо увагу саме на лексику, яка успадкована усіма або більшістю слов'янських мов, проте має фонетичні відмінності, що

відображають особливості кожної з них. Варто зазначити, що слова цього ярусу питомих слів, у різних слов'янських мовах, часто звучать однаково, а означають різне: наприклад, укр. позір – слн. rozog (обережність). Отже, цей шар є основою словника слов'янських мов і складає фундамент для створення нових лексичних одиниць.

Словниковий склад найбільш піддається безпосередньому впливу слов'янських мов. Як народ не існує ізольовано від інших народів, так і мова не може існувати без іншомовних запозичень, насамперед лексичних. Наприклад, у словенській мові замість усталених німецьких запозичень та перекладних впливів, назви та термінологічні зразки надходили зі слов'янського світу, що постійно збагачувало словниковий запас. Таким чином, слов'янізми, які замінили германізми, в історії словенської мови вважались успішним засобом вираження словенської ідентичності [Orel, 2010].

В епоху гуманізму словенські мовознавці виявляли інтерес до мовознавства та порівняння мовної структури і словникового складу. А. Богорич у свою граматику «*Arcticae horulae succisivae*» (Віттенберг, 1584) включив кириличне письмо, а також українську орфографію. У передмові вчений прославляв слов'янський патріотизм, підкреслював давнину слов'янського світу, важливість знання його мови та мовної спорідненості [Там само, с. 30]. Автор був переконаний, що матеріал, представлений у граматиці, демонструє спорідненість слов'янських мов.

А. Богоріч прагнув описати народ, який розмовляє цією мовою. Він описує словенців як частину слов'янського світу, при цьому зазначає країни та регіони, де ця мова поширена. Відповідно до загальних уявлень про слов'янський світ, А. Богорич пише «Під іменем слов'ян я не уявляю собі якийсь ізольований народ, схований у віддаленому краї, що живе на

обмежених територіях. Цим терміном я позначаю всі території та народи, які або говорять слов'янською мовою, або мають з нею певний зв'язок, оскільки їх словниковий запас збігається з слов'янським, що вказує на певну спорідненість» ¹[Bohorič, 1987, с. 10]. А. Богорич звертає увагу на те, що прикметник «слов'яни» закріпився завдяки їхнім славним справам. Термін «слава» для словенського народу має те ж значення, що й «глорія», тому, з його слів, за слов'янами закріпилося ім'я «хвалебні», «славні».

Українська та словенська мови входять до слов'янської групи індоєвропейської сім'ї споріднених мов. Після розпаду індоєвропейської мовної єдності виникли нові, серед яких була і слов'янська, яка існувала від початку II тисячоліття до н.е. до VI ст. н.е., таким чином слова з цього періоду, утворюють спільнослов'янську лексику, яка успадкована усіма або більшістю слов'янських мов. Підкреслимо, що у різних слов'янських мовах, ці слова звучать однаково, але різняться за значенням. Отже, у нашій роботі розглядатимемо однокореневу лексику, а точніше – міжмовні омоніми.

Слід зазначити, що порівняльно-історичне вивчення слов'янських мов є найефективнішим способом дослідження і висвітлення структурних особливостей – як спільних, так і відмінних.

В. Т. Коломієць у “Вступі до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов” зазначає, що до них належить ряд мов, які відрізняються значною схожістю у своєму словниковому складі та граматичній структурі [Мельничук, 1966]. За словами вченої, більшість слів з однаковою чи подібною звуковою будовою мають однакове або споріднене значення.

¹ Pod imenom Slovanov jaz ne razumem nemara kakega v zakotnem kraju skritega, v določenih, in to le ozkih mejah zaprtega ljudstva. S tem imenom označujem vse pokrajine in ljudi, ki ali slovansko govore ali se jim očitno vidi, da jih zaradi pretežno ujemajočega se besedišča veže bodisi nekako svaštvo bodi krvno sorodstvo s slovanskih jezikom)[Bohorič, 1987, с. 10]

Спільнослов'янська або праслов'янська мова виникла на основі давньоіндоєвропейської, і походить від споріднених племінних діалектів періоду кам'яного віку. Процес її формування відбувся приблизно у 4-3 тисячоліттях до нашої ери [Жовтобрюх, 1980]. Однак, історія слов'янських мов характеризується не тільки спільними явищами, оскільки кожна має багато специфічних і унікальних рис, які не обов'язково виникли в спільнослов'янську добу, а розвивалися протягом задокументованої історії [Там само, с. 106]. В нашій роботі будемо зосереджуватися на українській та словенській мовах.

Т. Черниш у статті «слов'янська лексика: витоки й еволюція» підкреслює важливість слов'янської лексикології як окремої мовознавчої дисципліни, яка займається пошуком відповідей на такі питання: наскільки сучасний лексичний фонд слов'янських мов зберігає їхню спільну лексичну спадщину, а також їхнє семантичне та словотвірне співвідношення. За словами Т. Черниш, досліджується збереження не лише кореневих елементів, але й дериваційних та семантичних структур праслов'янської мови [Черниш, 2008].

1.1.1. Праслов'янська лексика як основа лексичного фонду

Історія мови тісно пов'язана з історією народу та їхньою матеріальною і духовною культурою. Останні десятиліття принесли значний прогрес у слов'янській компаративістиці, особливо у вивченні лексичного фонду праслов'янської мови з погляду його походження, оскільки саме лексика, як динамічна система, реагує на зміни певних явищ. Завдяки новим методам і підходам дослідникам вдалося глибше зрозуміти еволюцію слов'янських мов і виявити зв'язки між праслов'янською та іншими індоєвропейськими мовами. Основною працею у галузі українського мовознавства є «Вступ до порівняльного вивчення слов'янських мов» за редакцією О. С. Мельничука,

яка присвячена порівняльно-історичному дослідженню фонетики, граматики, словотвору та лексики слов'янських мов. Не менш важливим для порівняльної лінгвістики є академічний «Етимологічний словник української мови», який вийшов у семи томах.

Праслов'янська мова, яка сформувалася в середині третього тисячоліття до н.е., відокремившись від індоєвропейської прамови, розвинула власну лексику на слов'янському ґрунті. Внаслідок цього у праслов'янській мові збереглася більшість індоєвропейських слів, часто навіть без значних чи помітних семантичних змін [Мельничук, 1986]. Сучасні слов'янські мови демонструють близькість на всіх лінгвістичних рівнях не тільки через міжмовні контакти. Головну роль відіграє їх походження від спільної прамови, що визначає генетичну спорідненість слов'янських мов, у тому числі української та словенської. Отже, праслов'янська мова – це спільний мовний період слов'янських народів, який є основою для розвитку всіх сучасних слов'янських мов.

Т. Черниш зазначає, що у слов'янському порівняльному мовознавстві прийнято виокремлювати 6 основних генетичних пластів праслов'янської лексики: 1) загальноіндоєвропейський – слова, що збереглися у більшості індоєвропейських мов; 2) західноіндоєвропейський – слова, поширені в германських, романських, кельтських та іллірійських мовах; 3) східноіндоєвропейський – слова, що мають відповідники в індійських, іранських і тохарських мовах; 4) південноіндоєвропейський – лексеми, які збереглися в грецькій, вірменській та деяких анатолійських мовах; 5) балтослов'янський – слова, що мають паралелі в балтійських та слов'янських мовах; 6) власне праслов'янський пласт – складається з інноваційних слов'янських утворень, які виникли на основі запозичених та засвоєних індоєвропейських та позаіндоєвропейських елементів [Черниш, 2013].

Т. Черниш також звертає увагу на класифікацію відомого польського славіста Веслава Борися, який запропонував класифікацію складу праслов'янської лексики. Науковець виділяє кілька основних груп:

1) індоєвропейські *residua* – лексеми, успадковані від індоєвропейської прамови через праслов'янську мову, які мають відповідники в більшості індоєвропейських мов;

2) кореневі відповідники, які включають діалектизми та інновації перехідного періоду від праіндоєвропейської до ранньопраслов'янської;

3) слова з відповідниками лише в окремих індоєвропейських мовах (наприклад, слов'яно-германські або слов'яно-балтійські когнати), незалежно від хронології;

4) запозичена лексика, що демонструє неслов'янські фонетичні або морфологічні риси (зокрема, германізми);

5) праслов'янські новоутворення, що виникли після виокремлення праслов'янської мови й свідчать про розвиток самостійної слов'янської культури [Там само, С. 10].

Варто зазначити, що старослов'янська мова – є першою писемно зафіксованою слов'янською літературною мовою. Вона виникла у другій половині IX ст. і завдяки перекладам богослужбових текстів з грецької мови утвердилась як релігійна і водночас письмова. Це найстаріше підтвердження слов'янської літератури, її тодішніх граматичних закономірностей, лексики, стилістичних можливостей, соціолінгвістичного контексту тощо. Історія існування старослов'янської мови тривала майже тисячу років, а її стійка мовна структура суттєво вплинула на формування слов'янських мов та писемностей [Babič, 2016].

Аналіз сучасного стану слов'янських мов дає нам змогу спостерігати не лише відмінні, але й значну кількість спільних характеристик. Прагнення

з'ясувати основи цих спільних рис та визначити причини виникнення відмінностей спонукає до глибшого дослідження слов'янських мов, зокрема у порівняльно-типологічному аспекті.

1.1.2. Слов'янські мови в історико-етимологічному висвітленні

Порівняльне мовознавство вивчає споріднені мови й реконструює їхню прамову, з якої вони утворилися шляхом історичних змін, як наслідок самостійного розвитку кожної нації. Згідно з цим, формуються схожість і відмінності між слов'янськими мовами. Оскільки порівняльне мовознавство досліджує мовні зміни, воно є важливою частиною історичної лінгвістики.

Вирішальне значення для розвитку порівняльного вивчення слов'янських мов мали дослідження Й. Дубровського, які базувалися на аналізі слів і мовних структур у слов'янських мовах та їх зв'язку зі старослов'янською. Учений особливу увагу приділяв писемності та вивченню перших писемних слов'янських текстів, що сприяло кращому розумінню історії та розвитку слов'янських мов [Кирпиченко, 1999]. Необхідно також підкреслити внесок словенського мовознавця Ф. Міклошича і його роботу «Порівняльна граматики слов'янських мов», яка ґрунтувалася на граматичній структурі старослов'янської мови. Однак, учений порівнював слов'янські мови тільки зі старослов'янською, але не між собою [Вабіч, 2016].

Порівняльно-історичне мовознавство тісно пов'язане з етимологією, оскільки порівняльний аналіз допомагає реконструювати історичні словоформи та зрозуміти еволюцію мови. Отже, етимологія, як наукова дисципліна діахронічного мовознавства почала формуватися за допомогою її фундаментальних методів – порівняльного та методу реконструкції – лише в першій половині XIX ст., а розквіт досягла лише в XX ст. [Furlan, 2013]. Низка вчених наголошує на важливості цілісного етимологічного аналізу.

Н. І. Дворницька зазначає, що при етимологічному аналізі враховуються не тільки фонетично-історичні процеси, а й дериваційно-морфемні та морфологічні зміни, які відбулися через зміни у лексико-семантичній структурі [Дворницька, 2021].

Л. А. Булаховський у «Нарисах з загального мовознавства» підкреслює: «Встановлення первісних, наскільки це може бути виявлено науковими прийомами, значень слів (їх основ) становить предмет наукової дисципліни, що зветься етимологією (від грецького «справжнє значення слова»). У завдання етимологізування, поряд із цим виявленням найдавніших значень, входить також характеристика того найдавнішого звукового обличчя слова (основи), яке можна гіпотетично встановити прийомами порівняльної граматики споріднених мов» [Булаховський, 1959, с. 84].

Варто зазначити, що етимологія сьогодні означає не лише конкретну лінгвістичну дисципліну, але й мовознавчий метод, метою якого є етимологічне пояснення лексеми, а також кінцевий результат дослідження етимологічного процесу. Етимологічне дослідження зазвичай складається з трьох етапів:

- 1) синхронне тлумачення лексеми, яку бажаємо пояснити етимологічно;
- 2) діахронічний аналіз, за допомогою якого можна пояснити розвиток, історію та походження слова конкретної мови;
- 3) етимологічне пояснення, що пов'язує сучасне значення слова з його первісним значенням. Таким чином розкривається мовна картина світу, спосіб мислення, на основі якого створюється назва слова [Furlan, 2013].

Цей підхід є провідний для розуміння міжмовної омонімії, оскільки він дозволяє глибоко осмислити та зрозуміти семантику міжмовних відповідників. Явище міжмовної омонімії часто є результатом різних історичних впливів, що може призвести до неправильного тлумачення слів

носіями різних слов'янських мов. Крім того, етимологічний аналіз сприяє семантиці слів та допомагає з'ясувати, чому слова мають певні значення, а також як різні семантичні або стилістичні забарвлення розвивалися протягом історії.

1.2. Загальні питання теорії омонімії

Вітчизняне мовознавство протягом тривалого часу приділяє особливу увагу теорії омонімії, вона пов'язана з іменами багатьох учених, однак ми звернемося до робіт Л. А. Булаховського [Булаховський, 1978] та Ю. С. Маслова [Маслов, 1963], а також – словенського мовознавця Й. Топоришча [Торогішіч, 2000].

З другої половини ХІХ століття спостерігається підвищений інтерес до дослідження омонімів. Першою роботою, яка розглядала питання омонімії та підняла проблему причин збереження цих мовних одиниць, стала стаття Л. А. Булаховського. Учений підкреслював, що омоніми – такі ж природні творіння мовного розвитку, як і всі інші, вони майже не створюють труднощів для мови, тому омонімію не слід вважати негативним явищем [Булаховський, 1978]. Ю. С. Маслов зазначив, що широке поширення омонімії є однією з ключових рис будь-якої природної мови, яка виникає і розвивається протягом століть і тисячоліть, на відміну від штучних «семантичних систем», створених за задумом людини» [Маслов, 1963].

Л. А. Булаховський і Ю. С. Маслов визнають, що в окремих випадках омоніми можуть бути причиною ускладненого сприйняття мовлення чи тексту, проте заперечують, що вони є перешкодою для розуміння. Ю. С. Маслов зазначав, що омонімія не перешкоджає розумінню слухача, адже омоніми можуть розрізнятися завдяки контексту і ситуації [Маслов, 1987]. Ми поділяємо думку вище названих дослідників, оскільки у

різних мовленнєвих ситуаціях значення омонімів легко уточнюється. Таким чином, омоніми збагачують мову та надають їй лексичного різноманіття.

Оскільки у словенському мовознавстві досліджена нами тема не набула повноцінної розробки, всю нашу увагу зосередимо на найзначнішій роботі Й. Топоришича «Slovenska slovnica». Учений називає омоніми «однакові за звучанням» (enakozvočnice) і пропонує таке визначення: «Омоніми – слова, що мають однакову звукову оболонку і кілька значень, між якими немає помітного метонімічного або метафоричного зв'язку, тому складно уявити про існування такого зв'язку. [...] Такі слова називаємо омонімами, це слова, однакові за звучанням або написанням»²[Топоришіч, 2000, с. 115]. Говорячи про їхній графічний збіг, Й. Топоришич пропонує термін «однакові за написанням» (enakopisnice), але, коли йдеться про їх звуковий збіг – «однакові за звучанням» (enakozvočnice).

Отже, попри багатогранність досліджень, багато аспектів омонімії потребують додаткового аналізу. Проте в нашій роботі ми зосередимося саме на міжмовній омонімії.

1.2.1. Явище так званої міжмовної омонімії: специфіка термінології та трактування поняття

Серед численних проблем сучасного мовознавства питання омонімії займає особливе місце та привертає увагу багатьох лінгвістів та дослідників.

² Enakozvočnice, tj. besede, ki sicer imajo enako glasovno podobo in več pomenov, med njimi pa ni videti kakemetonimične ali metaforične povezanosti, niti si v danem trenutku ne moremo misliti, da bi taka zveza obstajala. [...] Take besede imenujemo homonimi ali enakozvočnice. Kadar pri njih mislimo samo na pisno enakost, jih imenujemo enakopisnice, kadar pa na glasovno podobo, so nam enakoglasnice.

Лексичні одиниці, розбіжні за своїм змістом, але схожі за зовнішнім оформленням (звуковим та/або графічним), є лексичним багатством будь-якої мови.

Омонімія не обмежується системою однієї мови та виходячи за її межі стає міжмовною. Як зазначалося вище, через спільне походження слов'янських мов, існує велика кількість лексем, що збігаються (повністю або частково) у написанні та/або звучанні, але при цьому мають різне значення. У цьому розділі ми спробуємо дослідити основні погляди щодо поняття омонімії, зокрема міжмовної.

Таким чином, порівнюючи лексику близькоспоріднених мов, слід звернути увагу на наявність слів, що походять від одного кореня і зберегли близькість не тільки у плані вираження, але й у плані змісту. З огляду на те, що словенська та українська мова є спорідненими, вони мають велику кількість таких пар. Внаслідок чого у нашій роботі розглядається явище міжмовної омонімії.

В. В. Дубічинський підкреслює, що перша відома спроба лексикографічного опису міжмовних відповідників почалася у 1928 році з виходом дослідження М. Кесслера та Ж. Дерокіньї «Хибні друзі перекладача», які провели глибоке вивчення подібних міжмовних явищ на основі французько-англійських та англо-французьких паралелей [Дубічинський, 2020]. Учені ввели термін «*faux amis du traducteur*» (хибні друзі перекладача), який є один з найбільш розповсюджених для опису досліджуваного явища, однак переважно вживається в теорії та практиці перекладу) і з часом став поширеним у багатьох європейських мовах [Дубічинський, 2020]. Наприклад, *lažni prijatelji* у словенській, хорватській і сербській мовах, *хибні друзі* в українській, *falszywi przyjaciele* у польській, *falešni přatele* у чеській, *falošni priatelja* в словацькій, *лъживи приятели* у болгарській, *false friends* в

англійській, *falsch freund* у німецькій. Крім цього, в різних мовах використовують й інші терміни для опису цього явища [Lewis, 2015].

Одним із перших дослідників слів омонімічного характеру у слов'янських мовах був український письменник та перекладач М. Т. Рильський. Міжмовними омонімами вчений називає слова, які у двох або більше мовах звучать однаково або подібно, але мають різне або протилежне значення [Хуцишвили, 2010]. В українському мовознавстві міжмовна омонімія також привернула увагу М. П. Кочергана, який визначає міжмовні омоніми як «слова двох мов, що мають однакову або майже однакову форму, але відрізняються за значенням» [Кочерган, 2001, с. 201] та Н. В. Заславської, яка досліджувала явище міжмовної омонімії на матеріалі українсько-російських слів та ін. мовознавців [Заславська, 1992].

Класифікацію повних та часткових омонімічних пар вперше запропонував А. Є. Супрун у 1958 році. На думку вченого, міжмовні омоніми можуть мати спільне основне значення, але при цьому зберігати різні відтінки, які виявляються через емоційно-експресивну та функціонально-стилістичну характеристику слів [Супрун, 1958]. У вітчизняному та зарубіжному мовознавстві, повну або часткову формальну подібність семантично розбіжних слів, прийнято називати по-різному: «міжмовні омоніми чи пароніми» [Акуленко, 1969]; «міжмовні омоніми» [Кочерган, 2001; Заславська, 1992]; «фальшиві або неповні лексичні паралелі» [Дубічинський, 2020]; «псевдоінтернаціоналізми» [Мельничук, 1966]; «фальшиві когнати» [Ладо, 1989] та ін.

Різноманітність термінів обумовлена різним трактуванням дослідників. Однак, розглянемо два найбільш часто вживаних терміни, які будемо використовувати у нашій роботі: «хибні друзі перекладача» та «міжмовні омоніми».

М. Кесслер і Ж. Дерокіньї розподілили «хибних друзів» на два типи: 1) «повністю хибні», які мають схожу орфографію, але різняться за семантикою, і 2) «частково хибні», які відрізняються лише частковою зміною значення та мають схожу семантику [Цит. За: Дубічинський, 2020, с. 45]. У зв'язку з цим, у нашій роботі цей критерій відкидається, оскільки українська та словенська мови відрізняються системою письма.

Прийнято вважати, що поняття «хибні друзі перекладача» охоплює всі лексичні одиниці, що викликають невірні асоціації – міжмовні омоніми, міжмовні пароніми, а також міжмовні синоніми. Таким чином, цей термін об'єднує різні типи відносин лексичних одиниць, які можуть бути причиною інтерференції, що є наслідком хибних асоціацій. Варто зазначити, що поняття «хибних друзів» є ширшим ніж поняття міжмовної омонімії, оскільки охоплює всі лексичні одиниці, які можуть викликати хибні уявлення: міжмовні омоніми, міжмовні пароніми, і навіть міжмовні синоніми.

Однак, деякі вчені семантично не розмежують терміни «хибні друзі перекладача» та «міжмовні омоніми». Український мовознавець В. В. Акуленко був одним із перших, хто вказав на різницю між цими поняттями. Зокрема, він зазначав, що серед «хибних друзів перекладача» значну роль відіграють випадки міжмовної омонімії та паронімії [Акуленко, 1969]. Ці семантично різнорідні випадки, об'єднує те, що слова, які асоціюються та ототожнюються у двох мовах, не повністю збігаються або навіть кардинально відрізняються за змістом і використанням [Там само, С. 372].

Відповідно, міжмовні пароніми є лексичними одиницями, які не утворюють хибні асоціації й ототожнюються один з одним, незалежно від їхнього фактичного розходження значень [Акуленко, 1969]. У нашій роботі застосовуватимемо термін «міжмовні омоніми», який ми вважаємо

найточнішим для досліджуваного нами явища, оскільки у ньому увага звертається на відносини, що виникають між планом вираження та планом змісту.

Як згадувалося вище, вчені використовують різні визначення досліджуваних нами одиниць. В. М. Манакін зазначає міжмовні омоніми, як генетично спорідненими або запозиченими словами різних мов, які не пов'язані значеннями [Манакін, 2004]. Учений виділяє повні міжмовні омоніми, що мають однаковий план вираження, але відрізняються в плані змісту і міжмовні пароніми, що мають різні значення, проте зберігають загальну поняттєву схожість [Там само, С.165].

Розглянемо також різні тлумачення міжмовної омонімії у словенському мовознавстві. За словами Й. Тушек міжмовні відповідності можуть виникнути між неспорідненими мовами, які мають певні контакти (наприклад, словенська та італійська мови), а також – між спорідненими (словенська та українська мови). Таким чином, міжмовні пари найчастіше перешкоджають розумінню, коли вони належать до однієї мовної сім'ї або взаємодіють між собою [Tušek, 2011].

Д. Лімон у своїй статті «False-friends and slovene/english translation» визначає хибних друзів як проблему перекладу, коли для передачі лексичних одиниць однієї мови використовуються одиниці іншої, що мають однакову звукову та/або смислову оболонку [Limon, 1986].

Схожої думки притримується Д. Габровшек у передмові до словника словенсько-англійських хибних друзів перекладача зазначає, що хибні друзі перекладача – це лексичні пари двох мов, значення яких етимологічно має бути пов'язане, вони різні за змістом, але подібні у плані вираження. Науковець до таких міжмовних пар відносить усі лексичні одиниці, що

викликають проблеми у розумінні, основанні на фактичній або хибній схожості слів [Gabrovšek, 2004].

На думку К. Закрайшек, явище омонімії можна вивчати в межах однієї мови або кількох контактних мов. Однак додає, що в обох випадках йдеться про дві чи більше лексем, які водночас повністю збігаються за вираженням, і різняться за значенням [Zakrajšek, 2001]. Ми вважаємо, що на основі формальної класифікації, побудованої за аналогією із внутрішньомовною омонімією (повний збіг), неможливо провести повноцінне дослідження. Оскільки, необхідно враховувати нюанси усного та писемного мовлення різних слов'янських мов.

На прикладі досліджуваних нами мов – української та словенської, такі міжмовні пари пов'язані зі спільним праслов'янським походженням, серед яких можемо виявити безліч так званих міжмовних омонімів. Наявність даних лексем може призвести до труднощів у комунікації з носіями іншої мови та проблем у перекладі.

Іншої думки дотримується К. Лебан, яка вважає, що хибні друзі перекладача – це пара слів двох мов іноземного походження, які зберегли зовнішній вигляд або конотацію іноземної мови й тому змушують думати, що вони повністю відповідають одне одному, що й стає причиною помилок на міжмовному рівні [Leban, 1995].

Дослідники хорватсько-словенських міжмовних омонімів визначають відмінності між хибними друзями перекладача споріднених та неспоріднених мов. Останні, на їхню думку, з'являються внаслідок слів, схожих за своїм вираженням, але різних за змістом – інтернаціоналізмів, а також запозичених слів, що відрізняються у своєму значенні [Peti-Stantić, 2014; Tušek, 2011]. А. Петі-Стантіч вважає, що міжмовні пари не слід відносити ні до інтернаціоналізмів, ні до запозичених слів. Варто враховувати їх спільний

етимон і походження з праслов'янської мови, що може призвести до хибних уявлень про їх значення [Peti-Stantić, 2014]

Отже, різні найменування цього явища можуть спричинити непорозуміння. У дослідженнях термін «хибні друзі» є найбільш вживаним, що підтверджується його прямим перекладом у багатьох мовах. Це свідчить про його закріплення [Lewis, 2015]. Однак, в нашій роботі ми використовуватимемо поняття «міжмовні омоніми», яке на нашу думку є семантично закріпленим як мовознавчий термін.

1.2.2. Розбіжність понять *омонімія* і *паронімія*

Питання, пов'язані з паронімією як внутрішньомовною, так і міжмовною, привертають увагу в аспекті проблематики нашого дослідження. У ході проведеного теоретичного аналізу було встановлено, що розбіжності у поглядах вчених виявляються також для визначення та розмежування понять омонімії та паронімії. Значення паронімії досить пізно опинилося в центрі уваги мовознавців, тому часто приходиться до нерозрізнення паронімії від омонімії або навіть до їх зіставлення.

В. В. Дубічинський міжмовними омонімами називає «зовнішньо схожі та семантично збіжні/незбіжні паралельні одиниці двох і більше синхронічно порівнюваних мов» [Дубічинский, 2020, С. 45]. До міжмовних паронімів, навпаки, вчений відносить тільки ті слова, які в кожній з розглянутих мов мають статус паронімів. За словами В. М. Манакіна міжмовна паронімія є основною частиною «хибних друзів перекладача», що пояснюється наявністю у них одного етимологічного кореня, який розвинув нові семантичні розділи, що розширилися або звузилися у значеннях [Манакін, 2004]. При досліджуванні паронімів насамперед привертає увагу їхня зовнішня схожість.

Подібність в плані вираження, а також генетична спорідненість, об'єднує їх з омонімами, які походять від одного етимону.

На думку сербської дослідниці Р. Драгічевіч «міжмовні пароніми або хибні друзі є лексеми зазвичай спільного походження, подібної форми й різного значення» (*Međujezički paronimi ili lažni prijatelji jesu lekseme obično istog porekla, slične forme i različitog značenja*) [Dragićević, 2007, с. 315]. Дослідники часто використовують термін «хибні друзі», однак Б. Тошич стверджує, що «не існує міжмовної омонімії, лише міжмовна паронімія, з огляду на те, що у двох мовах важко знайти слова, які звучать однаково (що є основною характеристикою омонімії). Однак, термін «міжмовна омонімія» раніше увійшов у вжиток і закріпився в лінгвістичних роботах, через те його варто замінити. Дослідники нерідко одночасно вивчають і міжмовну паронімію, і міжмовну омонімію» (*ne postoji međujezička homonimija, nego samo međujezička paronimija, jer je u dva jezikeško naći riječi koje sasvim jednako zvuče (što je osnovna karakteristika homonimije. Naravno, kako je termin međujezička homonimija prije ušao u upotrebu i učvrstio se u lingvističkim radovima, teško ga je zamijeniti, pa se istraživači ovih pojava odlučuju za istovremeno proučavanje međujezičke paronimije i međujezičke homonimije)*) [Tošić, 1985, с. 46-47]. Отже, Б. Тошич у своїй роботі зазначає, що необхідно враховувати звукову подібність лексем – чим вона більша, тим ймовірніше, що це міжмовні омоніми, якщо ця подібність менша, то це міжмовні пароніми. У нашій роботі будемо дотримуватися такої думки.

Думки, що міжмовна омонімія завжди оборотна, тобто сприймається носіями обох мов, дотримується В. В. Акуленко. Учений зазначає, що міжмовна омонімія вводить в оману носіїв, міжмовна паронімія, навпаки, зазвичай є односторонньою [Акуленко, 1969]. Досить часто складно провести межу міжмовних паронімів та омонімів, оскільки багато прикладів можуть

займати проміжне місце. Між дослідниками визначилися два напрями: перші визначають міжмовні пароніми, як різновид міжмовних омонімів, інші – як окрему категорію. У нашій роботі до поняття міжмовних паронімів відносимо слова порівнюваних мов, які не є повністю подібними за формою, але при цьому викликають помилкові асоціації. Отже, ми дотримуємося думки науковців, які розглядають ці одиниці у взаємозв'язку [Кочерган, 1997; Заславська, 1985] та ін.

1.2.3. Причини і способи появи міжмовних омонімів і паронімів

Як вже згадувалося раніше, протягом історії, приблизно до VIII ст. н.е., слов'янські мови розвивалися як одна відносно однорідна одиниця – праслов'янська мова. Разом з тим, вони мають багато спільних рис, які спостерігаються на всіх рівнях мовної системи, так само як і відмінностей, які виникли внаслідок понад тисячолітнього розвитку під впливом контактів з іншими спорідненими й неспорідненими мовами, а також географічних, історичних та ін. обставин.

Міжмовні омоніми та пароніми зумовлені складним процесом розвитку мов та їхньої взаємодії, а також – з унікальністю лексичного складу кожної національної мови. Існує два способи їхньої появи: першим є випадкові збіги неконтактних мов, другим – не випадкові, спричинені семантичними змінами генетично споріднених слів [Дьолог, 2023].

У випадку словенсько-українських міжмовних омонімів, яких ми досліджуємо у цій роботі, розходження значення стосуються певних лексем праслов'янської мови. За словами А. Є. Супруна, утворення сучасної мови є тривалим історичним процесом, у якому відображаються як внутрішні особливості розвитку народу та його культури, так і його зовнішні контакти [Супрун, 1989].

Протягом історичного розвитку під впливом ряду факторів відбувалося формування лексичних омонімів. Д. Є. Розенталь пропонує такі причини:

Одна із причин появи міжмовних омонімів – розпад колишньої багатозначності слова, дуже рідко вони виникають випадково. У більшості випадків, особливо у близькоспоріднених мовах, омонімами стають слова, що походять від спільних етимонів. Тобто, їхня семантика з часом змінюється, але основні смислові компоненти часто зберігають спільні значення. Також відоме явище енантіосемії або міжмовної антонімії, коли значення спільних слів розходяться настільки, що в різних мовах починають позначати протилежні поняття. Як приклади вищезгаданого явища Г. Чуба наводить слов'янські лексеми для позначення запаху: рос. *вонять*, укр. *воняти*, болг. *вонямають* значення «поганий запах» на відміну від чес. *voně*, слов. *vôň*, польс. *woń* на позначення відсутності запаху або навіть аромату [Чуба, 2015, с. 91].

О. Дьолог зазначає, що дослідження причин неправильного вживання міжмовних омонімів свідчить про те, що вони часто мають індивідуальний характер, але загалом є типовими. Причинами таких помилок можуть бути фонетичне зближення слів різного походження, втрата первісного значення слова в одній із мов, паралельні лексичні новотвори або звукова подібність, що виникає в процесі словотворення [Дьолог, 2023]. У споріднених мовах, якими є словенська й українська, часто зустрічаються слова, які походять зі спільного лексичного фонду, отже – мають схоже значення. Однак у процесі подальшого окремого розвитку диференціювалися настільки, що в окремих випадках стали позначати навіть зовсім протилежні поняття.

Звернемо увагу на те, що через різний розвиток значень спільних слів у споріднених мовах виникають ряди міжмовних омонімів. Будь-яка мова швидко реагує на зміни у сприйнятті світу, оскільки специфічні життєві реалії, насамперед фіксуються в її лексиконі. Унаслідок, етимологічно споріднені

слова набувають нових значень. Ця проблема є головним предметом нашого дослідження, тому в другому розділі розглянемо її більш детально на прикладі лексичної системи словенської й української мов.

Висновки до першого розділу

Все вищесказане дозволяє зробити такі висновки:

Для розуміння розвитку слов'янських мов надзвичайно важливою є спільнослов'янська лексика, оскільки саме в лексиці зберігаються елементи праслов'янської спадщини. Це спільнокореневі слова, що збереглися в різних слов'янських мовах, хоча і з певними фонетичними та семантичними відмінностями. В. Т. Коломієць зазначає, що слов'янські мови виявляють значну схожість у лексиці та граматичній будові, що підтверджує їхнє спільне походження [Мельничук, 1966].

Отже, одне з найскладніших явищ контрастивної лінгвістики, яке відображає різноманітність і багатогранність спільнокореневих лексем, схожих за формою, але семантично різних, є міжмовна омонімія. Детальний аналіз цього явища дозволяє краще зрозуміти структурно-семантичні характеристики окремих слів і виявити подібність та розбіжності між ними.

Системне вивчення слів, схожих за звуковою або графічною формою, що розбігаються значеннями, почалося з 1928 року. У той час М. Кесслер і Ж. Дерокіньї у своєму аналізі французької та англійської мов виявили специфічні лексичні пари, які часто призводять до неправильного перекладу або мовних непорозумінь. Автори для їхнього позначення вживали термін *«хибні друзі перекладача»*, який пізніше став головним у контрастивній лінгвістиці. Однак, разом із хибними друзями перекладача використовується низка термінів: *«міжмовні омоніми чи пароніми»* [Акуленко, 1969]; *«міжмовні омоніми»* [Кочерган, 2001; Заславська, 1992]; *«фальшиві або*

неповні лексичні паралелі» [Дубічинський, 2020]; *«псевдоінтернаціоналізми* [Мельничук, 1966]; *«фальшиві когнати»* [Ладо, 1989] та ін.

Зауважимо, що серед міжмовних відповідностей важливим є виокремлення двох категорій – міжмовних омонімів та міжмовних паронімів. Оскільки багато міжмовних пар займає проміжне місце, дослідники не дійшли до єдиної думки про розмежування даних понять. У нашій роботі пароніми розглядаються як різновид омонімії, а не як окрема категорія.

Важливу роль у розумінні міжмовної омонімії відіграє етимологія слів, яка розкриває історичні процеси, що призвели до утворення розбіжностей у різних слов'янських мовах. З одного боку, однакові на перший погляд лексеми, можуть походити від різних етимологічних коренів, з іншого – подібні лексеми можуть походити від одного праслов'янського кореня, але протягом століть набувають різних значень.

Вищезгадане дає нам змогу зрозуміти, що етимологічний аналіз міжмовних омонімів та усвідомлення спільної слов'янської історії сприяє глибокому розумінню синхронних та діахронних мовних змін.

Розділ 2

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ КЛАСИ СПІВЗВУЧНИХ І ПОДІБНИХ СЛІВ

Особливістю близькоспоріднених мов є наявність категорії слів, що мають спільний етимон і в більшості випадків зберігають близькість як у плані вираження, так і у плані змісту.

Немає універсальної класифікації, яка б повністю охоплювала всі види формально-сміслових відносин омонімічних пар. Міжмовні відповідності, які розглянуті в нашій роботі, класифікуються за співвідношенням у плані вираження й змісту. Ми детально розглянемо міжмовні відповідності омонімічного та паронімічного характеру, що належать до повнозначних і службових частин мови.

Спільна семантика етимологічно омонімічних слов'янських лексем з часом розійшлася, що призвело до формування різних значень і появи міжмовних омонімів. Всупереч своїй початковій семантичній спорідненості, ці слова в сучасних слов'янських мовах стали омонімами з різними, іноді навіть протилежними антонімічними значеннями. У нашій роботі проаналізуємо лексеми словенської та української мов, що виникають внаслідок історичних змін. Це дозволить продемонструвати, як слова зі спільним походженням, зберегли спільний корінь, але отримали різні значення в кожній з мов.

У даному дослідженні в межах кожної частини мови виділятимемо групи міжмовних омонімів за аналогією з внутрішньомовною омонімією (фонетико-графічні, графічні та фонетичні міжмовні омоніми). Однак у рамках мети нашого дослідження додамо четвертий тип, який допоможе виокремити певні відмінності між міжмовними омонімами та паронімами. Проте слід зазначити,

що у нашому дослідженні пароніми не розглядаються як окрема категорія, оскільки ми вважаємо їх частиною омонімії.

Як вже згадалося в першому розділі В. М. Манакін виділяє повні міжмовні омоніми, що збігаються в плані вираження, але відрізняються у плані змісту, і пароніми, що мають різні значення, але при цьому зберегли спільну поняттєву схожість. До останніх В. М. Манакін відносить слова, які мають суттєві розбіжності в предметно-логічному змісті, але завдяки їхньому генетично спільному кореню, частково зберігають загальну поняттєву схожість [Манакін, 2004].

2.1. Повнозначні частини мови

2.1.1. Іменник

Іменники становлять ядро лексики, саме вони відображають нюанси особливостей розвитку мовної культури народів. Для систематизації поданих слів розподілимо їх за аналогією з внутрішньомовною класифікацією.

I. Фонетико-графічні міжмовні омоніми

Омоніми, що характеризуються тотожністю графічної і фонетичної форми, проте відрізняються у плані змісту, виділяються лише у рамках однієї графічної системи. Підкреслимо, що абсолютний формальний збіг лексичних одиниць досить рідке явище, який в мовах з різною писемністю може виділятися лише умовно. Специфіка цього розділу полягає у тому, що навіть при однаковому написанні їх вимова може відрізнятися, що пояснюється фонетичними особливостями різних мов.

Порівняємо, наприклад, укр. **БЕСІДА** [1) «розмова з ким-небудь»; 2) «доповідь, повідомлення на яку-небудь тему з обміном думками»; «співбесіда»; 3) «розм. гуляння в когось»; «бенкет»; 4) «розм. товариство, компанія»; 5) «діал. мова, мовлення» СУМ-11, 1, 162] і слн. **BESEDA**¹ [1) «заст.

світський захід з освітньою чи розважальною програмою» = укр. **БЕСІДА (3)**, **BESEDA**² 1) «мовна одиниця, що складається зі звуків для позначення понять» = укр. **СЛОВО**, 2) «думка, виражена словами», 3) «експрес. запевнення, обіцянка» = укр. **ОБЦЯНКА**, 4) «вираження думок за допомогою мови» = укр. **БЕСІДА (5)**, 5) «писемна або усна публічна доповідь» = укр. **БЕСІДА (2)**, 6) «книжн. обмін думками, розмова» = укр. **БЕСІДА (1)**, 7) «піднес. мова» = укр. **БЕСІДА (5)**, 8) «текст», 9) «роль у прийнятті рішень, судження» (SSKJ, 2008)].

Отже, укр. слово «бесіда» та слн. «beseda» мають спільне коріння **besěda*, яке ймовірно утворилась через значення «розмова людей, які сидять разом», від прислівника *bez* «зовні» і іменника *seda* «сидіння» [SES, 2015]. В українському словнику також зазначається, що слово мало первісне значення «сидіння надворі», пізніше – «зібрання», «розмова». Варто зазначити, що обидва слова пов'язані з мовленням, але їхні значення в сучасних українській та словенській мовах розійшлися. Слово «*besida*» в українській мові зберігає основну семантику, яка стосується процесу спілкування, тоді як у словенській мові це значення втрачається.

Фонетико-графічні омоніми часто спостерігаються у назвах тварин або їхніх частин, наприклад: **КАЧА** [1) «пташа качки» СУМ-11, 4, 123] і слн. **КАЇСА** [1) «плазун з видовженим тілом» = укр. **ЗМІЯ (1)**; 2) «експрес. черга, зазвичай дуже довга»; 3) «зневажливо про злу, підступну людину» = укр. **ЗМІЯ (3)** (SSKJ, 2008)]. Отже, значення іменник-істоти іноді набуває переносного значення. Українська лексема **КИТ** [1) «самець кішки» СУМ-11, 4, 171] і слн. **КИТ** [1) «найбільший морський ссавець» (SSKJ, 2008)] = укр. **КИТ**. Оскільки українська мова розрізняє лексеми «*кит*» (морська тварина) і «*кіт*» (домашня тварина) через фонетичну різницю між [и] і [і], а у словенській мові таке розрізнення між голосними відсутнє, як приклад міжмовного

омоніма розглядаємо лише слово «кіт». Українське «кит» і словенське «kit» запозичені зі старослов'янського *kitъ*, яке походить із грецького слова *kētos*, що в давньогрецькій означає морське чудовисько, велика морська тварина [SES, 2015]. Слово «кіт» має інше походження із псл. *koť*, імовірно запозичено з латинської мови через германське посередництво [Етимологічний словник української мови, 1985].

Також зафіксовано випадки, коли іменник однієї мови окреслює істоту, а саме – назви об'єктів тваринного світу, а іменник другої мови – неістоту. Міжмовні фонетико-графічні омоніми в розряди іменників можуть виникати в результаті випадкового збігу різних за походженням і семантикою слів. Тобто, слова з різними етимологічними значеннями можуть виглядати однаково, хоча їх походження та значення можуть не збігатися. Наприклад, укр. **КЛОП** [1] «блошиця» СУМ-11, 4, 187] і словенський іменник **KLOP**, який має два значення [1] «блошиця»; 2) «дерев'яна або кам'яна конструкція для сидіння» (SSKJ, 2008)] = укр. **ЛАВКА**, що є прикладом випадкового збігу слів. Багатозначне українське слово **ЛАПА** [1) «стопа, нога тварини»; 2) «перен. гілка хвойного дерева або великий і широкий лист інших рослин; 3) «інструмент, пристрій, вигнутий, розплющений кінець якого служить для підтримування чого-небудь або натискування на щось»; 4) «робоча частина ґрунтообробних знарядь»; 5) спец. «шип на кінці колоди» та слн. **ЛАРА** «тваринні губи» (SSKJ, 2008)].

Серед фонетико-графічних міжмовних омонімів є й абстрактні іменники, які розійшлися значеннями. Якщо говорити про семантичні відмінності міжмовних відповідників, то слід зазначити, що лексема **НАГОДА** «зручні для здійснення чого-небудь обставини, підходящий для чого-небудь момент» [СУМ-11, 5, 51] не збігається за значенням зі словенським **NAGODA** [1) «подія, пригода»; 2) «вчинок, зазвичай недоречний» (SSKJ, 2008)]. Отже, в

українській мові слово «нагода» має позитивну семантику, в той час коли словенське «nagoda» – нейтральну або негативну. Лексема **POKORA** у словенській мові обмежене у вживанні сферою релігійної лексики [1] «те, що визначено для порушника Божих або церковних заповідей»; 2) «експрес. щось неприємне, тяжке для людини» (SSKJ, 2008)], в українській **ПОКОРА** – це [«беззаперечна готовність виконувати чужі накази» СУМ-11, 7, 37]. Слід зазначити, що лексеми походять від праслов'янського *rokōga «догана, кара, покора» є похідним від дієслова *rokorīti «підкорити, докоряти, корити» [SES, 2015]. Отже, вони збігаються в значеннях, але вживаються у різних сферах.

II. Графічні міжмовні омоніми

Омографи, які збігаються графічно, але відрізняються фонетично та за змістом, виділяються лише умовно через різну писемність досліджуваних нами мов.

Наведемо приклади: українське багатозначне слово **ОБРАЗ¹**, яке представлено сьома ЛСВ [1) «зовнішній вигляд кого-, чого-небудь»; 2) «специфічна для літератури й мистецтва конкретно-чуттєва форма відображення дійсності»; 3) «спец. троп»; 4) «перев. мн. те, що вимальовується, постає в чийй-небудь уяві»; 5) «зображення зовнішнього вигляду кого-, чого-небудь»; 6) «філос. відображення у свідомості явищ об'єктивної дійсності»; 7) «заст., жарт. обличчя», **ОБРАЗ²** представлено двома ЛСВ 1) «ікона»; 2) «заст. картина» СУМ-11, 5, 560]. У словенській мові лексема **OBRAZ** містить лише чотири основні значення [1) «обличчя» = **укр. ОБРАЗ² (1)**; 2) «експрес. людина»; 3) = **укр. ОБРАЗ (5)**; 4) «літ. літературний жанр» вживалось переважно в другій половині 19. ст. (SSKJ, 2008)]. Зазначимо, що обидві лексеми походять від праслов'янського *obrǎzъ, яке означало «вирізьблене зображення», однак згодом значення цього слова

розширилося семантично [SES, 2015]. Від конкретного значення «вирізьблене зображення» слово почало позначати будь-яке зображення. У сучасній українській мові «образ» означає і зовнішній вигляд, і художнє уявлення, і навіть відображення у свідомості об'єктивної дійсності, тоді як у словенській переважно вживається значення «обличчя».

Акцентологічні відмінності спостерігаються й у міжмовних відповідниках омонімічного характеру: слн. **KOSA** в значенні [«знаряддя для косіння трави» (SSKJ, 2008)] і укр. **КОСА**. Ці слова утворюють міжмовну омонімічну пару, через те що українське слово, на відміну від словенського однозначного слова, є багатозначним, тобто має ширшу семантику. Отже, укр. **КОСА**¹ [1) «заплетене волосся»; 2) «довге волосся»; **КОСА**² 1) = слн. **KOSA** »знаряддя для косіння трави»; **КОСА**³ «вузька намивна смуга суходолу в морі, річці», **КОСА**⁴ «діал. селезінка» СУМ-11, 4, 304]. Звернемо увагу на те, що і перше і друге значення в українській мові зводиться до кореня іє. *kos-/ kes, який позначав «різати». На противагу лексемі коса¹, яка походить від псл. kosa, що пов'язане з чергуванням голосних із česati, kosa² псл. kosa зі значенням обрубана жердина або гілка [Етимологічний словник української мови, 1989]. Приведемо також укр. лексему **ГУБА**, яка має два значення [1) «кожна з двох шкірно-м'язових рухомих складок, що утворюють краї рота»; 2) «кінці кліщів, лещат» СУМ-11, 2, 185] і утворює міжмовну омонімічну пару зі словенською лексемою **GUBA**. Словенське слово має три значення: **GUBA** [1) «зморщування тканини, паперу»; 2) = укр. зморшки; 3) «зморшкуватий наріст» (SSKJ, 2008)]. Однак дані лексеми не мають спільного походження, вони є результатом випадкового збігу.

Відмінності спостерігаються як в конкретних, так і в абстрактних іменниках омонімічного характеру. Слід зазначити, що одне і те ж слово може використовуватися по-різному в різних мовах – в одній мові може позначати

щось загальне, концептуальне, а в іншій – щось конкретне. Наприклад, українське слово **ЗАПАХ** [1) «властивість предметів, речовин діяти на органи нюху» СУМ-11, 3, 247] має абстрактне значення, словенське слово **ZAPAH** = укр. **ЗАСУВ** [1) «пристрій для зачинення дверей зсередини» (SSKJ, 2008)], навпаки, несе конкретне значення. Як свідчать етимологічні словники, ці міжмовні омоніми є наслідком випадкового збігу. Словенське слово **ZAPAH** вживається з XVIII століття і походить від псл. **рѣхнѣти*, первісне значення якого було «засувати, закрити на замок» [SES, 2015].

III. Фонетичні міжмовні омоніми

Фонетичні омоніми (омофони) – це слова, що збігаються фонетично, але графічно розрізняються і мають різний зміст. У нашій роботі досліджуються мови з різною писемністю, у зв'язку з чим графічні відмінності зумовлюються використанням різних алфавітів. Наведемо приклади омонімів, що мають різне графічне вираження тотожних або подібних звуків (різні символи позначають один звук). Фонетичні міжмовні омонімічні пари умовно можна поділити на декілька груп:

а) Українські букви «**я**», «**ю**», «**є**», які позначають два звуки у словенській мові передаються як буквосполука «**ja**», «**ju**», «**je**».

Цікавим прикладом є укр. **ЮНАК** [1) у значенні «чоловік, який ще не досяг зрілості, молодий чоловік»; 2) «про дорослого або літнього чоловіка, сповненого життєвих сил, молодого завзяття» СУМ-11, 11, 613] і слн. **JUNAK**. Дані лексеми утворюють міжмовну омонімічну пару, бо словенська лексема, на відміну від української, є ширшою за семантикою. У словенській мові це слово використовується в аналогічному контексті – для позначення героїчної особи. Отже, словенське **JUNAK** [1) = див. укр. **ГЕРОЙ** «той, хто зробив надзвичайно хоробрий вчинок»; 2) «експрес. людина, яка виділяється в чомусь»; 3) «той, хто через якусь якість викликає захоплення і бажання для

наслідування»; 4) «експрес. кремезний чоловік»; 5) «центральна особа в літературному творі» (SSKJ, 2008)]. Слово в обох мовах походить від псл. *junaкъ від *jūпъ «молодий», однак у словенській мові не зберігається первісне значення «молода людина». В українській значення частково залишилось, але стало вужчим, оскільки означає лише особу чоловічої статі.

Українське **ЯД** [1] «те саме, що отрута» СУМ-11, 11, 624] і слн. **JAD** [1] «заст. смуток, страждання, біль»; 2) «заст. гнів, злість» (SSKJ, 2008)] походять від одного кореня. У етимологічному словнику зазначено, що праслов'янське *ǰь або *jǰь походить від індоєвропейського *h₁ēdo, яке означало «те, що їсть, роз'їдає». Такий семантичний розвиток можна порівняти зі словенським *jedek* (їдкий), утвореним від *jesti*. Перехід значення до сучасного «смуток, невдоволення» можна зіставити з еволюцією слова «šemerен» (похмурий), що спочатку означало «отруйний», а пізніше стало позначати стан невдоволеності [SES, 2015]. Це дозволяє нам простежити, як спільнослов'янський корінь може набувати різних значень, зберігаючи певну внутрішню форму. Отже, порівняння зі словом «šemerен» ілюструє, як через перенесення значень слово поступово переходить до позначення емоційного стану людини.

б) Вимова словенського »л« не відповідає українському «ль», проте відповідає йому диграф «lj», оскільки відбувається пом'якшення звука.

Лексема **МОЗОЛЬ** [1] «розрощення у тварин і людини рогового шару шкіри»; 2) «перен. важка праця»; 3) «кістковий нарост на тому місці, де кістка зрослася після перелому або іншого ушкодження» СУМ-11, 4, 780] і слн. **MOZOLJ** [1] «запалення сальної залози на шкірі» (SSKJ, 2008)]. Праслов'янське *mōzolv, імовірно, походить від праслов'янського *moznŏti (ударити). Далі це слово споріднене лат. *maстāre* (бити, карати), якщо зв'язок правильний, то слово спочатку означало «те, що з'являється назовні». Семантично слово мотивоване нім. *Ausschlag* (висип) від *ausschlagen*, тобто

«те, що з'являється назовні» (SSKJ, 2008)]. Спочатку це слово мало ширше значення, адже охоплювало будь-яке утворення на шкірі, що виникало внаслідок зовнішнього впливу. Однак, у словенській мові збереглося вузьке значення, тоді як в українській мові ця лексема набула додаткове, переносне значення – «важка праця».

в) Українська буква «**щ**» позначає два звуки «**шч**», які у словенській мові передаються як «**šč**».

Наприклад, український іменник **ЩИПАВКА** [1) «комаха, що має видовжене плоске тіло з недорозвиненими придатками у вигляді кліщів на задній частині черевця» СУМ-11, 11, 584] і слн. **ŠČIPALKA** «інструмент для затискування, захоплювання» = укр. **ЩИПЦІ** (SSKJ, 2008)]. Фонетична подібність зумовлена схожою вимовою відповідних фонем, проте лексеми залишаються різними за значенням.

Лексема **ЛЕТОВИЩЕ** «місце зльоту і посадки» не зафіксована у словнику української мови в 11 томах, однак в інших словниках слово аеродром і летовище співіснують, проте стилістично вони займають різні місця. На думку дослідників, лексема «летовище» походить від праслов'янського *letěti, що означало «політ, змах крил», звідки походить і словенська лексема «letališče» [Сюта, електроний ресурс]. Однак, у межах нашого дослідження, нас цікавить його порівняння зі словенським міжмовним відповідником **LETOVIŠČE**, який вживається в значенні [1) «курорт, місце відпочинку»; 2) «заст. відпочинок» (SSKJ, 2008)]. Відповідно, лексема letovišče походить від слова léto і первісно означає «проводити літо (на відпочинку) [SES, 2015].

г) У словенській мові звук «**i**» не відповідає українському «**и**», вони відрізняються артикуляційно. Однак, у нашій роботі такі слова також відносимо до фонетичних омонімів.

Наведемо приклад: укр. **ДРУЖИНА** [1) «одружена жінка стосовно до свого чоловіка»; 2) «заст., поет. одружений чоловік стосовно до своєї жінки»; 3) «група, загін, добровільне об'єднання людей, створене з якою-небудь метою»; 4) «у стародавній Русі – збройний загін» СУМ-11, 2, 424] і слн. **DRUŽINA** [1) «законна пара з дітьми або без них»; 2) «група людей, яких пов'язують родинні зв'язки»; 3) «група людей, яких об'єднує спільна діяльність: акторська, рибальська» 4) «заст. компанія, товариство» (SSKJ, 2008)]. За етимологічним словником слово дружина походить від псл. *družina, від якого утворилися стсл. дружина, укр. дружина, слн. družina. Похідне зі суфіксом -ina від праслов'янського *drûgъ «товариш, приятель». Зазначається також, що первісне значення псл. *drûgъ «товариш, приятель» одночасно означає «той, хто тримається разом зі мною», а *družina – це група людей, які тримаються разом. Отже, дане слово в досліджуваних нами мовах має спільне походження, але різні значення. Корінь *-друж- зберігся в багатьох слов'янських мовах, однак є семантично омонімічним. У сучасних хорватській, польській, сербській та ін. мовах він асоціюється з ідеєю об'єднання людей. Однак в українській мові це слово набуває додаткового значення «дружина» (одружитися), тоді як у словенській мові družina означає «сім'я» [SES, 2015].

Варто зазначити, що у багатьох міжмовних парах присутня українська фонема /И/ середньо-високого переднього ряду, якої не має в інших слов'янських мовах, хоча її історія ховається в праслов'янських фонемах /Ы/ та /И/. З одного боку, фонема /Ы/ переднього ряду середньо-високого піднесення, яка не поєднувалася з постійно м'якими Ж, Ч, Ш, з іншого – фонема /И/ переднього ряду високого піднесення, яка могла займати будь-яку позицію. Зближення цих двох звуків фіксується ще у пам'ятках з XI-XII ст. [Крижанівська, 2024]. О. Б. Ткаченко, звертає увагу на те, що формування

фонемі /И/ завершилось набагато пізніше, оскільки закони внутрішнього розвитку стали на перешкоду давнього /и/ та /і/, як це сталося в інших мовах, зокрема у словенській [Ткаченко, 1998].

г) Термін повноголосся вперше вжив український мовознавець М. Максимович. Звукові сполучення *оро, оло, ере, еле*, яким в інших слов'янських мовах відповідають сполучення *ра, ла, ро, ло*, учений вважав найхарактернішою ознакою східнослов'янських мов [Лихачова, 2023].

Порівняймо українську лексему **ГОРОД**¹ [1) «розм., рідко те саме, що місто»; 2) «спорт. місце кожної команди в різних іграх»; **ГОРОД**² 1) «ділянка землі при садибі» СУМ-11, 2, 135] і слн. **GRAD** [1) «велика укріплена будівля, житло феодала», 2) «застар. місто» (SSKJ, 2008)], які походять від старослов'янського *gradъ* «стіна, огорожа, сад, місто». У різних слов'янських мовах збереглися різні значення: у хорватській і сербській – «місто», у чеській – «замок, фортеця», оскільки праслов'янське **gōrdъ* первісно означало «огорожа», а сучасні значення сформувалися через проміжне – «те, що огорожене; те, що має стіни – укріплене місце» [SES, 2015].

Проаналізуємо також українське слово **ВОРОГ** [1) «недруг, супротивник»; 2) «збірн. супротивник на війні»; 3) «перен. шкідник сільськогосподарських рослин, лісу» СУМ-11, 1, 739] і багатозначне словенське слово **VRAG** [1) евфемізм «чорт»; 2) «експрес. злий, жорстокий чоловік»; 3) «заст. ворог»; 4) «розм., експрес. безлад»; 5) «розм., експрес. неприємності, проблеми»; 6) «розм., експрес. складність, незадоволення»; 7) «розм., експрес. сильне заперечення, невизначеність, невпевненість» (SSKJ, 2008)]. В етимологічному словнику вказано, що первісне значення праслов'янського **vōrgъ*, імовірно, було «мучитель, мучення», так само й у старослов'янській мові *vragъ* означало «ворог» [SES, 2015]. Слід зазначити,

що немотивовані іменники, слова спільнослов'янського походження, унаслідок самостійного розвитку набувають семантичних відмінностей.

Результати дослідження дозволяють нам переконатися в тому, що за аналогією із внутрішньомовною класифікацією омонімів, у плані вираження, українсько-словенські омоніми в розряді іменників представлені у всіх різновидах.

IV. Неповні міжмовні омоніми

Як було з'ясовано в першому розділі, поділ міжмовних омонімічних пар на повні та часткові вперше запропонував А. Є. Супрун [Супрун, 1958]. Однак в нашому дослідженні нас цікавить думка В. Н. Манакіна, який до категорії неповних міжмовних омонімів відносить лексеми, які мають суттєві відмінності у предметно-логічному змісті, але завдяки їхньому спільному генетичному кореню частково зберігають загальну поняттєву схожість [Манакін, 2004].

Проілюструємо це на таких прикладах, як укр. **ВЕСІЛЛЯ** [1) «обряд одруження, а також святкування з цієї нагоди за звичаєм»; 2) «розм. люди, присутні на святкуванні з нагоди одруження» СУМ-11, 1, 340] та слн. **VESELJE** [1) «стан приємного хвилювання, що виражається у сміху, співі»; «приємний душевний стан, що виражається в поведінці та ставленні до життя»; «те, що комусь подобається, щось приємне»; «позитивне ставлення» (SSKJ, 2008)]. Слова походять від псл. *veselъje, утворене від veselъ «веселий», яке в українській мові спочатку вживалося в загальному значенні «радощі, веселощі», проте як значення «шлюбне весілля» сформувалося через деякий час, але не пізніше другої половини XV ст. [Етимологічний словник української мови, 1989].

До неповних міжмовних омонімів, інакше кажучи – паронімів, в нашій роботі також відносимо слова, що відрізняються написанням та звучанням

основи, а також їх словотворчими афіксами, але не мають спільного кореня. Наприклад, укр. **ОТРУЄННЯ** [1) «позбавляти життя, умертвляти отрутою»; 2) «перен. справляти чим-небудь незловорожий, шкідливий вплив на кого-, що-небудь»; 3) «перен. позбавляти спокою, щастя, радості; засмучувати, тривожити чим-небудь»; 4) «робити що-небудь отруйним, шкідливим для здоров'я» СУМ-11, 5, 811] і слн. **UTRUJENOST**[1) «стан втомленої людини» (SSKJ, 2008)].

Дані слова випадково мають подібне звучання, що призводить до непорозуміння або помилкового тлумачення, однак їхні значення абсолютно різні, тому в нашій роботі ми віднесемо їх до міжмовних паронімів. Словенський корінь в лексемі *utrjenost* походить від псл. **trûdъ*, що означає «напруга, катування, тяжка праця», отже, робота (труд) – це катування [SES, 2015]. У зв'язку з цим у словенській мові з'явилося значення «втома, втомлений», яке зберегло корінь, пов'язаний з виснаженням. Як було виявлено вище, укр. отруєння містить зовсім іншу семантику і походить від псл. **truti, trovъ*, що позначає «споживати, витратити, перетравлювати» [Етимологічний словник української мови, 2006].

2.1.2. Прикметник

Аналіз прикметників, через відмінності в орфографії, оформленні графем і особливостях вимови окремих звуків у словенській та українській мовах, проведемо на підставі відношень словотвірних елементів.

Словотвірні форманти – це найменший формальний та семантичний засіб, за допомогою якого із твірного утворюється похідне слово [Пономаренко, 2017]. Через їхню різноманітність, формальна класифікація, на нашу думку не є доречною.

а) У межах першої групи представимо немотивовані прикметники, які формально мають одну основу та одні форманти, адже вважаємо їх міжмовними омонімами: *крутий/krut*, *простий/prost*... Наведені приклади мають різні номінативні значення, однак знаходимо і деякі збіжності. Наприклад, укр. **КРУТИЙ** [1) «стрімкий»; 2) «дуже загнутий»; 3) «дуже вигнутий»; 4) «суворий» (про характер); 5) «розм. міцний, твердий»; 6) «перен., розм. складний для розуміння»; 7) «гострий, різкий» (про розмову); 8) «густий внаслідок тривалого варіння»; 9) «насичений, міцний» СУМ-11, 4, 373] і однозначне слн. **KRUT** «жорстокий» (про характер). У словенській мові прикметник «krut» передає тільки одне значення, а саме – характер людини, у той час, коли в українській мові, це лише одне з кількох значень. Український прикметник **ПРОСТИЙ** [1) «однорідний»; 2) «легкий для розуміння»; 3) «позбавлений зовнішніх ефектів», «скромний», «природний»; 4) «звичайний»; 5) «щирий, відвертий» (про людину) СУМ-11, 8, 295] порівняємо зі словенським **PROST** [1) «вільний, без зобов'язань»; 2) «не зайнятий»; 3) «заст. простий, неосвічений», 4) «заст. неввічливий, вульгарний» (SSKJ, 2008)]. Зазначимо, що в обох мовах присутнє значення, що передає рису характеру. Однак в українській мові йдеться про позитивні риси особистості, такі як щирість та відвертість, у словенській мові навпаки, лексема передає негативні риси характеру, одна з яких невічливість.

б) Прикметникові міжмовні пари, які мають одну основу, але різні форманти, у нашій роботі вважаємо частиною міжмовних паронімів, оскільки у процесі становлення слов'янських мов способи утворення прикметників розрізнялися. За нашими спостереженнями ті, які мають однакову основу і різні флексії становлять більшість. Наприклад, український прикметник **ХИТРИЙ** [1) «лукавий»; 2) «розумний, мудрий»; 3) «розм. зроблений вигадливо, майстерно» СУМ-11, 11, 64] і слн. **HIȚER** «швидкий»; а також укр.

НАГЛИЙ [1) «раптовий, несподіваний»; 2) «розм. швидкий»; 3) «діал. терміновий» СУМ-11, 5, 48] і слн. **NAGEL** 1) «швидкий»; 2) «необдуманий». Лексеми «hiter» і «nagel» у словенській мові у деяких випадках можна вважати синонімами, оскільки прикметник «nagel» має негативну конотацію зі значенням «людина, яка діє швидко, необдуманно». Порівнювані прикметники мають формально спільну основу, однак у словенській мові з'являється випадний голосний звук [hitəɾ], що є наслідком падіння редукованих. Однак, українські лексеми «хитрий», «наглий» мають закінчення -ий, у той час, коли у словенській мові флексія нульова.

в) Міжмовні пароніми з фонетично різними основами та різними флексіями: укр. **БІДНИЙ** [1) «убогий»; 2) «недорогий»; 3) «недостатній»; 4) «одноманітний»; 5) «який містить мало, недостатньо чого-небудь»; 6) «бідолашний» СУМ-11, 1, 177] і слн. **BEĐEN** [1) «убогий»; 2) «зневажливий»; 3) «розм. поганий» (SSKJ, 2008)], або український полісемант **ЦІННИЙ** [1) «який має ціну, вартість»; 2) «який коштує дорого»; 3) «перен. який має важливе значення», «яким дорожать», «корисний» СУМ-11, 11, 273], який також не збігається зі слн. **SEĐEN** «дешевий, неповноцінний». Зазначимо, що обидві лексеми походять від праслов'янського *sěpǎ, однак через подальший розвиток набули різних семантичних значень. Цікавим спостереженням вважаємо те, що слн. **POSEĐI** «дешевий» також має відповідник в українській мові **ПОЦІННИЙ** [1) «розм. підхожий ціною» СУМ-11, 7, 461], однак семантика всіх згаданих вище слів різниться. Українсько-словенськими міжмовними паронімами з різною фонетичною основою та різними флексіями також вважаються міжмовні пари: **явний/javen**, **ситний/siten**, **дивний/diven** та ін.

г) Словенсько-українські пароніми з однаковими основами, але фонетично різними префіксами. Наприклад, укр. **ПЕРЕМОЖНИЙ** (*pere* +

мож + н-ий) [1) «стос. до перемоги»; 2) «перен. який виражає усвідомлення переваги кого-небудь» СУМ-11, 6, 231] і слн. **PREMOŽEN** (*pre + mož + en*) 1) «який має багато матеріальних благ».

Префікс **per-**, який є продовженням праслов'янського **per-*, найбільшого поширення набув у південнослов'янських мовах, оскільки багато утворень з ним спостерігаємо у старослов'янській мові, а у східнослов'янських мовах йому відповідає префікс **пере-**. Даний прикметник використовувався для утворення форм із надмірним ступенем інтенсивності ознаки, або для визначення міри вияву цієї ознаки [Коца, 2011]. Порівняємо також український прикметник **ПРИДУШЕНИЙ** (*pri + duš + en-ий*) і словенський **PRIDUŠEN** (*pri + duš + en*), де префікс **при-** передає вияв ознаки, а саме – зменшення інтенсивності, тобто приглушеність або ослаблення. Префікс **при-** також давнього походження, утворюється від праслов'янського **pri-* < **prei* [Там само, С. 282]. Семантика даних прикметників має як спільні, так і відмінні риси. В обох мовах слова позначають зменшення гучності звуку, однак укр. лексема набуває ширшої конотації та визначає зменшування сили чого-небудь взагалі, наприклад «стримання плачу» СУМ-11, 7, 608]. Звернемо увагу на те, що у словенській книжній мові слово також трапляється в значенні «контролювати, утримувати», що робить дані прикметники міжмовними парами.

2.1.3. Дієслово

І. Фонетико-графічні міжмовні омоніми

Наприклад, укр. **КАЗАТИ** [1) «передавати словами (думки, почуття тощо); висловлювати, говорити»; 2) «наказувати комусь робити що-небудь»; 3) «перен. свідчити про що-небудь» СУМ-11, 4, 70] і слн. **KAZATI/KAZATI** [1) «показувати»; 2) «подавати інформацію»; 3) «експрес. давати можливість

бачити» = див. укр. **ПОКАЗУВАТИ** (1); 4) «наслідок певного стану» (SSKJ, 2008)]. Попри схоже звучання, їхнє значення суттєво відрізняється. Дані слова походять від псл. **kazǎti* «показувати», яке означало «говорити». У старослов'янській мові слово казати означало «указувати, навчати, наказувати, проповідувати», що за значенням ближче до словенської мови [SES, 2015]. Отже, у словенській мові залишилось значення «показувати», а в інших слов'янських мовах (як в українській) – «говорити», яке ближче до його первинного смислу.

Українське дієслово **СВАРИТИ** [1) «різкими, образливими словами висловлювати невдоволення»; 2) «сприяти загостренню взаємин» СУМ-11, 9, 65] створює міжмовну пару з однозначним слн. дієсловом **SVARITI**, яке означає «попередження про щось неприємне». Дані слова походять від праслов'янського **svariti*, що означало «дорікати, сваритися» [SES, 2015]. Сучасне вживання дієслова в українській мові зберегло пряму негативну семантику, пов'язану з конфліктом, тоді як у словенській мові значення звузилося до попередження про якусь неприємну ситуацію.

Цікавим з погляду семантики є словенське дієслово **ZAPUSTITI** [1) «покинути»; 2) «перестати бути разом з ким-небудь»; 3) «припинення певних стосунків»; 4) «отримати спадщину»; 5) «залишити»; 6) «припинення здатності, стану»; 7) «припинити активну участь у чомусь» (SSKJ, 2008)] і його українській відповідник **ЗАПУСТИТИ**, який вживається в зовсім іншому контексті. Розглянемо словникову статтю: [1) «примушувати злетіти вгору»; 2) «надавати руху, початку дії»; 3) «розм. кидати чим-небудь у когось, щось»; 4) «засовувати, опускати що-небудь кудись усередину» СУМ-11, 3, 283]. Попри те, що обидві лексеми багатозначні, вони не збігаються за семантикою. Словенське дієслово передає семантику завершення дії, тоді як українське

акцентує її початок, що вказує на різне сприйняття етапів процесу у різних мовах.

Звернемо увагу на те, що у сучасній українській мові, як і у словенській, дієслово має закінчення -ТИ незалежно від його інфінітивної основи й наголосу. Отже, звук «і» артикуляційно не відповідає українському «и». Виділення фонетико-графічних міжмовних омонімів лише умовне, оскільки інфінітивні форми досліджуваних нами мов фонетично не можуть збігатися повністю.

II. Графічні міжмовні омоніми

У групу графічних міжмовних омонімів відносимо укр. **ПОЛЮБИТИ** [1) «відчути глибоку відданість, прив'язаність»; 2) «покохати»; 3) «відчути потяг, схильність до чого-небудь» СУМ-11, 7, 104] і слн. **POĽJUBITI** «поцілувати». В українській мові префікс по- у дієслові «полюбити» означає доведення дії до потрібної межі, у словенській мові дієслово «poĽjubiti», навпаки, означає коротку й одноразову дію.

Українське дієслово **БРЕХАТИ** ймовірно походить від псл. *brehati «ляяти; кашляти» [Етимологічний словник української мови, 1982] у значенні [1) «говорити неправду», 2) «гавкати» СУМ-11, 1, 233], а слн. **BRĚNATI** [1) «експрес. сильно та хрипло кашляти» (SSKJ, 2008)] розвинулося з форми *bričati «видавати неартикульовані звуки». Дієслівний корінь з іншим семантичним розвитком походить зі псл. *brúxati, адже водночас є спорідненим з *brúkati «гучні неартикульовані звуки» та з псл. brěhati «кашляти» (SES, 2015)]. Українське слово певною мірою втратило своє первісне значення, і набуло додаткову семантику «обманювати, говорити неправду».

Вказаний далі приклад відносимо до перехідного явища, оскільки слово є не лише міжмовним омонімом, а створює омонімічну пару в межах однієї

мови. Словенське дієслово **KOSITI** вживається у двох протилежних значеннях, залежно від наголосу: **KOSITI¹** «обідати»; **KOSITI²** 1) «стинати траву», 2) «вбивати». Зазначимо, що «**kositi¹**» відносимо до графічних міжмовних омонімів, оскільки в обох досліджуваних мовах має однакову форму, але різне значення. Натомість дієслово «**kositi²**» є міжмовним синонімом, оскільки його значення повністю збігаються з українським дієсловом «**косити**», що свідчить про спільний етимон й тісний семантичний зв'язок.

III. Фонетичні міжмовні омоніми

Під час нашого дослідження, ми знайшли лише два приклади, які на нашу думку можна віднести до фонетичних міжмовних омонімів. З одного боку це міжмовна пара спільного праслов'янського походження, з іншого – слово запозичене із німецького. Українське дієслово **ЇЗДИТИ** [1] «їхати багато разів»; 2) «подорожувати, мандрувати» СУМ-11, 4, 60] і словенське **JEZDITI** «їздити верхи». Підкреслимо, що слова мають спільний етимон *jǎzditi «їздити, подорожувати», який означав те саме, що й праслов'янське *jǎxati. Якщо припущення за етимологічним словником правильне, імовірно дієслово складалося з кореня *sed в значенні «сидіти», адже означало «подорожувати сидячі» [SES, 2015]. Українська мова частково зберегла початкове значення слова, у той час, коли словенська звузила його до обмеженого контексту.

Далі, укр. **ВАГАТИСЯ** [1] «відчувати неспроможність відразу вирішити що-небудь»; 2) «перен. хитатися» СУМ-11, 1, 274] і слн. **VAGATI SE** «розм. важитися», у якому дієслова запозичені із німецького waage «ваги», яке походить від *wegan «коливати». Однак варто зазначити, що словенське слово стилістично забарвлене і вживається лише в побуті.

IV. Неповні міжмовні омоніми

Серед неповних міжмовних омонімів, що виникають внаслідок розрізнення словотвірних елементів, виділимо ті, що найяскравіше ілюструють їхні семантичні та формальні відмінності.

а) дієслова, утворені за допомогою префікса *пере-/пре-*: укр. **ПЕРЕГОВОРІТИ** [1] «розмовляючи з ким-небудь про справи, домовлятися про що-небудь»; 2) «говорити з ким-небудь про все або багато чого-небудь»; 3) «закінчити розповідь або обговорення чого-небудь»; 4) «говорячи більше за кого-небудь» СУМ-11, 6, 153] і слн. **PREGOVORITI** [1] «переконати»; 2) «заст. заговорити» (SSKJ, 2008)]. Приведемо також укр. **ПЕРЕДАТИ** [1] «віддавати, подавати, вручати»; 2) «віддавати що-небудь своє, від себе»; 3) «поширювати на кого-небудь свої якості, ознаки»; 4) «віддавати з розпорядження кого-, чого-небудь»; 5) «повідомляти кого-небудь про щось почуте, побачене» СУМ-11, 6, 161] та ін. значення і словенське дієслово **PREDATI** [1] «книжн. передати, вручити»; 2) «виконати офіційну процедуру при припиненні виконання якоїсь посади»; 3) = укр. **здати** (SSKJ, 2008)].

б) зворотні дієслова: укр. **ПОМИРИТИСЯ** [1] «припинити суперечки»; 2) «примиритися» СУМ-11, 7, 122] і слн. **POMIRITI SE** «заспокоїтися»; укр. **ЗАЙМАТИСЯ** [1] «робити, здійснювати що-небудь»; 2) «приділяти увагу комусь, чомусь» СУМ-11, 3, 134] і слн. **ZANIMATI SE** «цікавитися». Зворотні дієслова у словенській мові складаються з двох компонентів (дієслово + частка «se»). У нашій роботі ми відносимо їх до неповних міжмовних омонімів, однак звернемо увагу на те, що їхні відмінності є лише формальними, адже постфікс «ся» передає те саме значення. Разом із тим підкреслимо, що в українській мові є дієслова, які на протиположність словенській вживаються лише як незворотні. Наведемо приклади: укр. **ШАЛІТИ** [1] те саме, що «шаленіти» СУМ-11, 11, 400] і слн. **ŠALITI SE** «жартувати»; укр. **ПОГОВОРИТИ** [1] «з'ясувати,

переговорити»; 2) «говорити якийсь час» СУМ-11, 11, 400] і слн. **POGOVORITI SE** «обмінятися думками». Зазначимо, що семантика українського дієслова містить як формальну, так і неформальну розмову. Однак у словенському дієслові семантика чітко підкреслює змістовність і важливість обговорення для досягнення певного розуміння.

2.1.4. Прислівник

Міжмовні омоніми у розряді прислівників аналізувались за подібною схемою, що й інші повнозначні слова. Проте, повні міжмовні омоніми слов'янських мов, зокрема й словенсько-українські, переважно спостерігаються серед незмінних частин мови.

I. Фонетико-графічні міжмовні омоніми

Наведемо приклади міжмовних відповідників, які вважаємо фонетико-графічними: укр. **ДУШНО** [1] рідко. присл. до душний «насичений випарами, які ускладнюють дихання»; 2) «про наявність духоти, жару» СУМ-11, 2, 449] і слн. **DUŠNO** [1] «стосовно души» = укр. **ПСИХІЧНО** (SSKJ, 2008)]. Бачимо, що обидві лексеми передають значення про стан людини, однак у словенській мові це ознака психічного стану, а в українській – фізичного. Порівняємо також укр. прислівник **ЧУТНО** і слн. **ČUTNO**, які вживаються для позначення чуття, які людина отримує із зовнішнього середовища. Український прислівник **ЧУТНО** вживається як [1) присл. до чутний «який сприймається за допомогою органів слуху» СУМ-11, 11, 389], а слн. **ČUTNO** [1] «стосовно чуттів» = укр. **ЧУТТЄВО** 2) «стосовно людської тілесності, еротичності» (SSKJ, 2008)].

Український прислівник **СУМНО** [1) присл. до сумний «який сумує, відчуває сум»; 2) «тужно, журно», «шкода, жаль, жалко» СУМ-11, 9, 840],

адже має емоційно-оцінне забарвлення й утворює міжмовну пару зі словенським **SUMNO** 1) книжн. = укр. **ПІДОЗРІЛО**.

У групі міжмовних прислівників спостерігаються перехідні явища, що є синкретичними між фонетико-графічними та графічними аспектами. Незважаючи на наявні фонетичні відмінності, позиція наголосу залишається незмінною. Наприклад, між українським словом «**нагло**» і словенським «**naglo**» немає повної тотожності у вимові, оскільки в українському слові приголосний Г вимовляється як фрикативний, а у словенській мові таку вимову можемо почути лише в окремих діалектах, наприклад в Горенському регіоні. Варто зауважити, що вони збігаються в одному зі значень, однак дані відповідники різняться за семантикою: укр. слово **НАГЛО** [1) присл. до наглий «раптово, несподівано, непередбачено» СУМ-11, 5, 48] і слн. **NAGLO** 1) присл. до наглий «швидко»; 2) «без зволікань». У словенській мові слово у значенні «раптово» вживається лише в ролі іменника, не прислівника (SSKJ, 2008)].

II. Графічні міжмовні омоніми за нашими спостереженнями зустрічаються рідко, томуведемо лише один приклад: укр. **ХУДО**¹ [1) присл. до худий «негарно, нехорошо, погано»; 2) «недобре, зле»; **ХУДО**² 1) «заст. щось погане, неприємне; зло, лихо» СУМ-11, 11, 167] і слн. **HUDO** [1) присл. до важкий «сильно, дуже, важко»; 2) «неприємно»; 3) експрес. виражає «душевний біль, смуток» (SSKJ, 2008)]. Обидва прийменники визначають щось погане, проте у певних контекстах значення розходяться та набувають додаткової семантики.

III. Фонетичні міжмовні омоніми

Як вже зазначалося вище, до фонетичних омонімів відносимо слова, які відрізняються артикуляційно. Наприклад, укр. **ХИТРО** [1) присл. до хитрий

«який для досягнення діє непрямыми, обманними шляхами» СУМ-11, 11, 65] і багатозначне слн. **НІТРО** [1) присл. до швидкий «який може виконати щось за короткий час»; 2) «без зволікань»; 3) «поруч, зовсім близько» (SSKJ, 2008)]. Цікавим також є українська лексема **ШИБКО** [1) розм. присл. до шибкий «те саме, що швидкий» СУМ-11, 11, 449] і його словенський відповідник **ŠIBKO** [1) присл. до слабкий «той, хто має малу фізичну силу, витривалість» (SSKJ, 2008)].

Зміна голосного в українському прислівнику **ГІРКО** і словенському **GORKO** зумовлена фонетичними процесами, які відбувалися в різних слов'янських мовах після їхнього самостійного розвитку. Зазначимо, що обидва слова походять від праслов'янського **gǫrьkь* «гарячий». Згодом значення «гострий» у деяких мовах змінилося на інше – «гіркий» [SES, 2015]. Укр. **ГІРКО** [1) присл. до гіркий «який має своєрідний смак, різкий смак»; «перен. сповнений горя, біди»; 2) «про відчуття гіркого смаку»; 3) «про почуття прикrostі, болю»; 4) «розм. багато, дуже, сильно, важно» СУМ-11, 2, 75] і слн. **GORKO** [1) «тепло, гаряче»; 2) «сильно» [SES, 2015] є фонетичними міжмовні омонімами, оскільки різняться за звуковою оболонкою. Ударний «о» у словенській мові залишається без змін, зберігає давню праслов'янську форму, у той час, коли в українській мові відбувся фонетичний процес, відомий як ікавізм – заміна голосного «о» на голосне «і» в певних позиціях. О. Крижанівська зазначає, що успадковані з праслов'янської мови О, Е у новозакритих складах перейшли в «і», що спричинило характерне для української мови чергування [Крижанівська, 2024].

Схожі фонетичні процеси також відбулися у слн. слові **LAGODNO** та в укр. **ЛАГІДНО**. Праслов'янське **lǫgoda* «комфорт, задоволеність» етимологічно не до кінця з'ясоване, однак припустимо походження від **lǫga*, яке має первісне значення «лежання, спокій відпочинок». У етимологічному

словнику приводиться ще одне можливе походження, яке менш ймовірне: *la – як префікс, а його основа походить від *gòdъ, що означає «відповідний час» [SES, 2015]. Український прийменник **ЛАГІДНО** [1) присл. до лагідний «спокійний, сумирний, тихий» СУМ-11, 4, 431] зберіг первісне значення праслов'янського слова. Словенський прийменник **LAGODNO**, з іншого боку, виражає, що дія виконується без зусиль, старань, тобто набуває іншої семантики.

Як вже зазначалось, В. М. Манакін виділяв повні міжмовні омоніми, що збігаються в плані вираження, але відрізняються в плані змісту, і пароніми, що мають різні значення, але при цьому зберегли загальну поняттєву схожість [Манакін, 2004]. Оскільки слов'янські мови мають деякі спільні риси, серед них трапляються лексеми, що формально відповідають одна одній, що пояснюється різною граматичною будовою мов. Однак, варто зазначити, що повні міжмовні омоніми слов'янських мов, зокрема й українсько-словенські переважно спостерігаються серед незмінних частин мови, а саме – у прислівниках.

2.2. Неповнозначні частини мови

Тлумачення частин мови за їхнім значенням просте для повнозначних слів, таких як іменники, дієслова, або прикметники, хоча останні передають властивість лише у поєднанні з іменником. Оскільки неповнозначні слова мають менш виражене значення, важче охарактеризувати їхню семантику [Schlamberger Brezar, 2015]. Міжмовні омоніми – це повнозначні і неповнозначні слова, що мають подібні звукові чи графічні форми у двох або більше мовах, при цьому їхні значення не збігаються.

2.2.1. Прийменник

Прийменники можна сприймати передусім як показники місця, часу, способу дії, однак в переносному значенні, вони можуть набувати додаткові семантичні функції [Orožen, 1974]. Отже, вони є семантично «біднішими» ніж повнозначні слова, тому багато лінгвістів зазначають, що «їхня семантика в реченні доповнюється інформацією, яку привносить безпосереднє синтаксичне оточення» [Sicherl, 2000, с. 413].

У словенській та українській мовах є декілька прийменників, які можна вважати міжмовними омонімами. Носії мови прагнуть використовувати ту чи іншу лексичну одиницю для вираження певного поняття, спираючись на вже сформовані навички слововживання. Таке часто спостерігається з деякими спільнослов'янськими прийменниками, які мають однакове написання і вимову, але різні значення, що часто призводить до помилкового вживання.

Адже за нашими спостереженнями найчастіше помилково вживаються прийменники «ЗА» і «НА», розглянемо це на прикладах. Як відомо, в українській мові прийменник НА у поєднанні з певною групою іменників у знахідному і місцевому відмінку використовується для позначення просторових, часових та інших відношень. Український прийменник ЗА і слн. ЗА мають спільні й відмінні значення. Однак у зв'язку з метою нашої роботи нас переважно цікавлять їхні омонімічні значення.

Відношення **мети, обставини, простору, ознаки**, а також **кількісні відношення** в досліджуваних нами мовах збігаються. Однак у словенській мові ними означається лише якась міра або межа, тоді як в українській – її перевищення. Розглянемо розбіжності, які свідчать про їхній омонімічний характер.

а) **часові відношення:** укр. ЗА вказує [1) «на час, період, коли щонебудь відбулося або відбувалося»; 2) «на відрізок часу, протягом якого щонебудь відбулося»];

небудь відбувається» = слн. **V**; 3) «на строк, проміжок часу, після якого щонебудь відбувається = слн. **ЅEZ**; 4) «на період, який відділяє одну дію від іншої, на певний час перед чим-небудь» = слн. **PRED**; 5) «на послідовну зміну однієї дії від іншої, на певний час перед чим-небудь»; 6) «на одночасність, паралельність різних дій, занять» = слн. **OB** СУМ-11, 3, 10]. Прийменник **ЗА** в часових відношеннях використовується як в українській, так і в словенській мовах, проте має різні відтінки значення. В українській мові має ширший спектр семантичних відтінків, оскільки у словенській прийменник «за» здебільшого використовується для вираження певного періоду часу (наприклад: *Iti na morje za en teden.* = укр. *Поїхати на море НА тиждень*) або конкретної дати (наприклад: *Pridem za novo leto.* = укр. *Прийду НА Новий рік*). Крім того, у словенській мові «за» може вказувати на кількість часу, у той час, як в українській мові для вираження цієї семантики часто вживається прийменник **НА** (SSKJ, 2008)].

б) **причинові відношення** у словенській мові також збігаються з українською, проте набувають додаткового значення, зокрема, в контексті вираження «хворіти НА», що у словенській мові передається як «zboleti ZA». Отже, словенський прийменник «за» змінюється українським «на», що свідчить про відмінності у вираженні причинно-наслідкових відносин;

в) **об'єктні відношення** в українській мові представлені ширше ніж у словенській. Приведемо декілька прикладів, які суттєво відрізняються: укр. **ЗА** вказує на [1) «об'єкт думки, розмови» = слн. **O**; 2) «на особу, твір, згідно з положенням яких щонебудь твердиться» = слн. **PO**; 3) «на особу, предмет, по які хто-небудь відправляється» = слн. **PO**; 4) «на порівняння і зіставлення» = слн. **KOT** СУМ-11, 3, 10].

Як було зазначено раніше, український прийменник **НА** часто заміняє словенський **ЗА**, що є результатом міжмовної інтерференції. Варто зазначити,

що просторові відношення між українським і словенським прийменником збігаються, тому в межах нашого дослідження не розглядатимемо їх. Перейдемо до інших прикладів, на яких проаналізуємо явище міжмовної омонімії.

а) **часові відношення** часто є джерелом міжмовної омонімії, тому доцільно навести кілька найяскравіших прикладів. Український прийменник **НА** вказує на [1) «позначення часу, коли відбувається якась дія», «строк, на який поширюється результат дії» = **слн. ЗА**, «час, строк, що настає після чого-небудь», однак, у словенській мові для передачі цього значення речення будується без прийменника, «позначення періоду життя після зрілості» = **слн. V**; 2) «відрізок часу, в межах якого щось відбувається» = **слн. ЗА СУМ-11, 5, 11**];

б) **відношення мети** в українській мові також передається прийменником **НА** і вказує на [1) «позначення мети, з якою відбувається дія», «на призначення особи або предмета» = **слн. ЗА**, «на виявлення глибокої пошани» (зазначається, що значення близьке до прийменника **в**) = **слн. V**, «позначення предмета, для якого щось призначається» = **слн. ЗА СУМ-11, 5, 11**]. У словенській мові прийменник **НА** передає значення, якого немає в українській мові, для вираження наближення до часової межі (**SSKJ, 2008**)];

в) цікавим також є **означальні відношення**. В українській мові прийменник **НА** вказує на [1) «якісну характеристику суб'єкта або об'єкта», «стан здоров'я»; 2) «позначення предмета, за допомогою якого виготовляється що-небудь»; 3) «позначення речовини або матеріалу, з якого виготовлено предмет» = **слн. IZ**; 4) «ставлення до висловленого в реченні» (вставні слова) СУМ-11, 5, 11];

г) у рамках **об'єктних відношень** також можна привести декілька розбіжностей та подібностей. Отже, український прийменник **НА** вживається

для позначення [1) «особи чи предмета, які зумовлюють якусь дію»; 2) «осіб, предметів, явищ, з якими пов'язані сподівання»; 3) «подібності або відсутності ознак подібності», у цьому значенні у словенській мові не вживається прийменник; 4) «предмета, за допомогою якого відбувається дія»; 5) «особи, предмета, за якими хто-, що-небудь лічиться або які несуть певну відповідальність за когось» = **слн. V**; 6) «професії, посади, звання» = **слн. ZA** СУМ-11, 5, 11].

2.2.2. Сполучник

Сполучники використовуються в так званих сполучникових зворотах, оскільки вони складаються з двох (або більше) частин, які або вже самі по собі знаходяться в типовому взаємному відношенні, або це відношення визначає сполучник. Одна частина сполучникового звороту є ядром, інша – супровідником [Торчишич, 1991]. Сполучники у слов'янських мовах, попри їхню схожість, визначають різні відношення. Отже, вони можуть мати специфічні правила використання, що впливає на їхню роль у структурі речення. Приведемо декілька прикладів:

Сполучник «а» використовується як в словенській мові, так і в українській, однак в українській мові має ширший спектр значень. В українській мові сполучник **A¹** вживається в протиставному реченні та поєднує речення, які [1) «протиставлені змістом одне одному», 2) «не відповідні одне одному змістом, зміст другого суперечить сподіваному змістові, що впливає з першого», 3) «мають відтінок допустовості (проте, однак); **A²** у зіставному поєднує речення, в яких 1) «зіставляються одночасні дії»; **A³** у приєднувальному поєднує речення, які 1) «послідовно викладають думку», 2) «у сполученні з прислівниками часу поєднують речення, зв'язані між собою часовою послідовністю», 3) «розвивають, доповнюють думку», 4)

«уживаються на початку речень, в основному питальних»; **A⁴** у приєднально-підсилювальному реченні приєднує речення, які 1) «підсилюють виразність їх змісту»; та **A⁵** вживається у єднальному реченні й має значення сполучника «і» СУМ-11, 1, 2]

У словенській мові сполучник «а» використовується лише у протиставному реченні і єднальному реченні (в значенні «і») (SSKJ, 2008)]. Однак варто зауважити, що в протиставному реченні має свої особливості використання. Сполучник «а» може вказувати на несподівані, інколи парадоксальні наслідки дій, а також може служити для обґрунтування того, що певні умови або факти не підлягають простому поясненню. Сполучник «а» у словенській мові на відміну від української використовується на початку речення, коли вводимо нову думку або підкреслюємо зміну теми.

Зіставимо український сполучник «але» і словенський багатозначний «ali». В українській мові **АЛЕ** використовується лише у протиставних реченнях. Натомість у словенській мові сполучник **ALI** може вживатися в: 1) розділових, 2) заст. протиставних й 3) питальних реченнях. Отже, єдине значення, що збігається в обох мовах, у словенській мові має стилістичне забарвлення. Бреда Погорелец зазначає, що значення 2) зі стилістичним забарвленням вживається рідко, оскільки у словенській мові є багато інших протиставних сполучників. Саме тому, сполучники з багатьма функціями для ясності змінюються тими, що мають вужче значення [Pogorelec, 2021].

Цікавим для нашого дослідження є український сполучник «чи», який порівнюватимемо зі словенським «če». Зазначимо, що вони не є повними омонімами, проте в межах нашого аналізу становлять певний інтерес. Словенський багатозначний сполучник **ЇЕ** представлено сімома семантичними значеннями [1) умовний, 2) часовий, 3) допустовий = укр. ЧИ (4), 4) причинний, 5) порівняльний, 6) з'ясувальний, 6) питальний = укр. ЧИ

(3) (SSKJ, 2008)]. Український сполучник **ЧИ** також має кілька значень і функцій у реченні, а саме [1) розділовий, 2) пояснювальний, 3) питальний і 4) допустовий. Варто зауважити, що вони мають як спільні, так і відмінні риси у своєму вживанні. Зокрема, український сполучник «чи» виражає умовне значення, у той час коли у словенській мові він є першим значенням і відповідає українському «якщо».

Неповним міжмовним омонімом є також український сполучник «зате» і словенський «**zato**». Якщо аналізувати їхні семантичні відмінності, слід зазначити, що сполучник **ЗАТЕ**, який вживається для [1) протиставлення (проте, однак); 2) рідко. приєднання (тому) СУМ-11, 3, 344] за значенням відповідає **zato (1)** і **zato (2)** словенського полісемантичного сполучника. Водночас в українській мові сполучник «зате» має обмежене вживання, оскільки в другому значенні з'являється рідко. Розглянемо також словенський сполучник **ZATO**, який використовується для [1) приєднання (тому), 2) протиставлення (проте, але), 3) пояснення причини, 4) вираження мети (щоб) (SSKJ, 2008)].

2.2.3. Частка

А. Желе зазначає, що у слов'янському мовознавстві частки розглядаються як реченнєві прислівники, що одночасно відносить їх до функціональних частин мови. У центрі уваги знаходиться їхня роль у тексті або текстова функція, тому словникові тлумачення часток є лише функціональними. Зауважимо також, що частки зберігають роль семантичного уточнення для визначених слів, тобто виражають лише супутні обставини найближчих повнозначних слів [Žele, 2015]. У цьому параграфі розглянемо роль, яку виконують частки в українській і словенській мовах, порівняємо їхні функції та виявимо спільні риси й відмінності.

Порівняємо словенську багатозначну частку **ŽE**, яка утворює міжмовну пару з українською **ЖЕ**, яка вживається для [1) «підсилення, підкреслення значення того слова, після якого стоїть» СУМ-11, 2, 516], проте у словенській мові частка **ŽE** має сімнадцять значень і виконує різні функції. Наведемо лише кілька з них: вказує на [1) «те, що дія чи стан відбудеться раніше, ніж очікувалося»; 2) «на наявність або тривалість стану»; 3) «більшу, ніж очікувалось кількість або міру»; 4) «на достатність чи значущість сказаного»; 5) «на залежність дії від певної обставини тощо» (SSKJ, 2008)]. Незважаючи на те, що вище зазначені частки, на перший погляд виглядають схожими, насправді між ними немає спільних текстових функцій.

Щоб краще зрозуміти функціонування міжмовної омонімії між частками, розглянемо ще один приклад. В українській мові частка **АЛЕ** вживається в значенні близькому до [1) «невже, хіба», 2) «розм. оце, ото», 3) «діал. цілком, зовсім» СУМ-11, 1, 33], отже її значення здебільшого обмежуються рамками стилістичних чи контекстуальних ситуацій. З іншого боку, у словенській мові частка **ALI** вживається частіше [1) «виражає велику міру сказаного», 2) «доводить питання», 3) «експрес. підкреслює протилежне твердження» в риторичних питаннях (SSKJ, 2008)].

2.2.4. Вигук

У словенському мовознавстві вигуки поділяються на: а) емоційні, які виражають настрій людини; б) імітативні (звуконаслідувальні), які імітують шуми, звуки тварин; в) спонукальні, за допомогою яких ми даємо накази людям або тваринам [Toporišič, 2000]. А. В. Муха запропонувала класифікацію, яка дещо відрізняється від тієї, яку наводить Й. Топоришич, оскільки вона розширює групу спонукальних вигуків, і зазначає, що вони можуть передавати різні наміри – відмова, сумнів тощо [Vidovič Muha, 2000].

Однак за основу нашого дослідження беремо класифікацію Й. Топоришича, оскільки вважаємо її досить обґрунтованою.

Явище міжмовної омонімії переважно спостерігається у спонукальних й емоційних вигуках, тому в нашій роботі зосередимо увагу на їхньому аналізі. Отже, українській вигук **АЛО** вживається при [1) «звертанні під час телефонної розмови» = **слн. HALO** СУМ-11, 1, 34], у словенській мові вигук **ALO** має вживатися для вираження [1) «наказу, заохочення»; або при звертанні 2) «попередження» (SSKJ, 2008)]. У рамках нашого дослідження цікавим є українській вигук **ЕЙ**, який вживається при [1) «потребі окликнути кого-небудь»; 2) «вираженні незадоволення, досади, безнадійності» СУМ-11, 2, 454], однак у словенській мові вигук **EJ** виражає протилежне значення [1) «задоволення, захоплення»; 2) «розкаяння» (SSKJ, 2008)]. Зазначимо, що в обох мовах вигук виражає емоції, проте має різний підтекст.

Словенський вигук «**TS**» передає як негативні, так і позитивні емоції, вживається у двох значеннях і виражає [1) «нехоть, презирство»; 2) «захоплення, задоволення» (SSKJ, 2008)], адже за семантикою не збігається з українським вигуком «**ТС**», який «живається як заклик до тиші, мовчання» СУМ-11, 10, 308]. Зазначимо, що у словенській мові цей вигук належить до розряду емоційних, тоді як в українській – до спонукальних.

Вигук «**ЕН**» у словенській мові частково збігається з українським «**ЕХ**», проте вони різняться за семантикою. Українській вигук «**ЕХ**» виражає [1) «захоплення, задоволення, раптове здивування»; 2) «невдоволення, нарікання, докору» СУМ-11, 2, 454], тобто вживається для передавання як негативних, так і позитивних емоцій. Натомість словенський вигук «**ЕН**» вживається виключно з негативною конотацією і передає [1) «покірне, байдуже переконання щодо сказаного», 2) «відмову, невдоволення» (SSKJ, 2008)].

На закінчення розглянемо багатозначний вигук «ОЙ», який в українській мові виражає [1) «фізичний біль, страждання»; 2) «переляк, жах»; 3) «уболівання, жаль, горе»; 4) «осуд, незадоволення, докір, заперечення, досаду, нетерпіння»; 5) «здивування, захоплення»; 6) «благання, сильне прохання»; 7) «застереження, попередження, погрозу»; 8) «сильне бажання, прагнення до чого-небудь, сподівання»; 9) нар.-поет. «вживається в роли емоційно-експресивної підсилювальної частки (перев. перед звертанням)» СУМ-11, 5, 658]. У словенській мові вигук «ОЈ» вужче за значенням і виражає [1) «емоційну вразливість, заклопотаність» = укр. «ой» (2); 2) «радість, грайливість» = укр. «ой» (5); 3) при звертанні «застереження» = укр. «ой» (7) (SSKJ, 2008)]. Водночас українській вигук охоплює всі значення словенського, однак слід зауважити, що семантика грайливості є специфічною для словенської мови.

Висновки до другого розділу

Порівняльний аналіз класифікаційних ознак, побудований за аналогією з класифікацією внутрішньомовної омонімії (у плані вираження), дозволяє виявити подібність і розбіжності між категоріями міжмовної омонімії та паронімії. Різноманітність поглядів пов'язаних з явищем міжмовної омонімії та паронімії свідчать про те, що в контрастивній лінгвістиці досі немає чіткого, несуперечливого визначення цих понять. Дослідники часто розглядають міжмовну паронімію як окреме явище, однак у нашому дослідженні ми включаємо її до омонімії, оскільки обидва явища ґрунтуються на формальній подібності. Такий підхід дозволяє краще розуміти системні зав'язки міжмовних відповідників.

Разом з цим необхідно відзначити, що за аналогією з внутрішньомовною омонімією виділяються фонетико-графічні, графічні та фонетичні міжмовні

омоніми. Перші два типи виділяються лише умовно, через те, що досліджувані нами мови мають різні графічні системи.

Оскільки орфографічні відмінності в українській та словенській мовах відіграють велику роль, у зв'язку зі специфікою визначення словотвірних елементів, міжмовні омоніми у розряді прикметників, розглядаються за іншою класифікацією, а саме – словотвірною. Структурно-словотвірний аналіз свідчить про те, що найпоширенішими є такі типи формальних відносин: 1) міжмовні відповідники з однією основою та одними формантами, 2) міжмовні відповідники з однією основою та різними флексіями, 3) міжмовні відповідники з різними основами та різними флексіями та 4) міжмовні відповідники з однією основою та різними префіксами.

Отже, аналіз повнозначних частин мови показав, що більшість українсько-словенських омонімів складають іменники. Причиною вважаємо те, що значна частина іменників у сучасних мовах зберігає свої давні ознаки. У результаті міжмовні омоніми та пароніми найчастіше виникають від слів спільного походження, переважно від однокореневих іменників.

Дослідження проводилося не лише на прикладі повнозначних класів слів, оскільки на нашу думку міжмовні розбіжності охоплюють всі частини мови. Для повноти дослідження міжмовних відповідників формальна класифікація переважно застосовувалась для повнозначних частин мови, бо в окремих випадках вона, на нашу думку, обмежує аналіз.

Аналіз неповнозначних частин також є важливим для нашого дослідження через їхню специфічну синтаксичну та прагматичну роль. Міжмовна інтерференція з'являється, коли слова мають однаковий план вираження, але різний план змісту, що нерідко приводить до помилкового вживання навіть в рамках неповнозначних частин мови, які виконують не менш важливі функції: виражають відношення між словами в реченні,

поєднують між собою однорідні члени та частини складних речень, надають висловленням окремих відтінків у значенні, або виражають психоемоційний стан мовця.

Отже, у результаті нашого дослідження було використано матеріал, аналіз якого дозволив нам зробити висновок, що міжмовні пари омонімічного характеру у розряді повнозначних частин найчастіше складають іменники, а міжмовні пари паронімічного характеру – прикметники. Зазначимо, що у межах порівняльного аналізу, не слід забувати про неповнозначні частини мови, оскільки їх аналіз також може виявити важливі мовні закономірності.

Розділ 3

СЕМАНТИЧНА ТА СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКИ
МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ І СЛОВЕНСЬКІЙ
МОВАХ

3.1. Семантична відмінність міжмовних омонімів

Для проведення дослідження семантичних відмінностей на лексичному рівні суттєвою для нас виявилася робота Д. В. Щербини [Щербина, 2019], на основі якої була сформульована дана класифікація. За словами дослідника, різноманіття семантичних відношень між омонімічними словами можна звести до трьох типів: семантичне виключення, семантичне включення й семантичний перетин.

3.1.1. Відношення семантичного виключення

Семантичні зв'язки міжмовних лексем, які виникають внаслідок семантичного розходження етимологічно споріднених слів, випадкового збігу форми або внутрішньомовної омонімії, можна визначити як семантичне виключення. Однак, у межах нашої роботи досліджуються тільки перші два випадки [Щербина, 2019].

3.1.1.1. Семантичне виключення етимологічно споріднених слів

Омонімічні лексеми, що сформувалися внаслідок розвитку значень одного слова, навіть при відсутності спільних елементів, зберігають сліди колишнього семантичного зв'язку [Щербина, 2019]. Словенсько-українські міжмовні омоніми, які виникли в результаті семантичного розходження етимологічно споріднених слів, зустрічаються набагато частіше ніж ті, які виникли випадково.

Основну частину цієї групи складають іменники-неістоти: укр. **САД** [1] «спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо», «та саме, що парк» СУМ-11, 9, 9] і слн. **SAD** [1] «частина рослини, яка розвивається після запліднення»; 2) «перен. результат, досягнення» (SSKJ, 2008)]. Попри їхнє спільне походження від псл. *sādъ «саджанець» в сучасних мовах дані лексеми не зберегли спільного значення. Схожим прикладом є укр. **ДАЧА**¹ [1] «те саме, що давання»; 2) «порція на один раз; **ДАЧА**² 1) «літний будинок для відпочинку за містом» СУМ-11, 2, 214] і слн. **ДАЇА** [1] «у феодалізмі – податок, який піддані сплачували землевласнику»; 2) податок (SSKJ, 2008)]. Раніше слово «дача» (запозичене з російської мови, походить від псл. *datia, пов'язане з дієсловом *dati) означало землю або ділянку лісу, подаровану володарем. Згодом через уточнення його змісту, воно стало позначати «будинок на подарованій землі», а після того набуло сучасного тлумачення «будинок для відпочинку за містом». Старе значення, яке пов'язане з семантикою дієслова «дати» у слн. **ДАЇА** збереглося в значенні «податок» (SES, 2015)]. Лексема **ЛІКАРНЯ** [1] «заклад для стаціонарного лікування хворих» СУМ-11, 4, 512] також зберігає сліди колишнього семантичного зв'язку зі слн. лексемою, запозиченою із німецької мови **LEKARNA** 1) «аптека»; 2) «ліки», оскільки обидві походять від псл. *lĕкъ «ліки» (SES, 2015)].

Український іменник-неістота **БУКВАР** [1] «книжка для початкового навчання грамоти» СУМ-11, 1, 252] у міжмовній парі унаслідок розвитку переносних значень на основі певних характеристик набуває значення істоти: **BUKVAR** [1] «заст. книгар», адже обидві лексеми походять від псл. *buku «літера», а також bukъvi «письмо».

Феномен міжмовних омонімів є цікавим прикладом лексичної інтерференції, який також можна побачити в таких парах, як

DOMOVINA/ДОМОВИНА та **ZASTAVA/ЗАСТАВА**. У словенській мові ці слова є символами національної ідентичності, приналежності, вони часто асоціюються з історією Словенії, боротьбою за незалежність, культурною спадщиною. Словенський іменник **ZASTAVA**¹ означає «прапор», **ZASTAVA**² «віддавання майна», адже в першому значенні відносимо його до семантичного виключення порівнюючи з українським іменником **ЗАСТАВА**¹ [1) «віддавання кредиторів якого-небудь майна коштовності для забезпечення одержуваної позички»; 2) «річ, яка залишається у того, хто видає позичку»; 3) «перен. забезпечення, гарантія»; **ЗАСТАВА**² 1) «іст. місце виїзду до міста або виїзду з цього, яке охоронялося»; 2) «військовий охоронний загін, охоронна варта» СУМ-11, 3, 326]. У прикладі іменників **DOMOVINA** «батьківщина» та **ДОМОВИНА** [1) «місце, де поховано померлого; могила»; 2) «труна» СУМ-11, 2, 364], з одного боку, слово означає місце національної приналежності, що походить від слов'янського кореня дом- (дім, будинок), а з іншого – труну. Це свідчить про інший семантичний шлях, оскільки слово «труна», імовірно, пов'язане з ідеєю останнього місця перебування людини або вічного дому.

Попри те, що основну частину цієї групи складають іменники, міжмовні омоніми з відношенням виключення також спостерігаються в інших частинах мови. Дієслова, які утворюють міжмовні пари, називають дію (фізичну або розумову). У дієсловах укр. **БРАТИ** [від псл. *brati, berq*, похідне від іє. **bher-* «носити, приносити»], основне значення якого є «схоплювати, охоплювати руками або яким-небудь знаряддям» СУМ-11, 1, 228] (слн. **VZETI**) і слн. **BRATI** [1) «розпізнавати звуки й пов'язувати їх у слова», 2) «сприймати, розуміти усталені знаки (ноти, карту)», 3) «визначати думки, почуття» (SSKJ, 2008)] зберігається спільний семантичний відтінок процесу вибору або отримання інформації. Словенська лексема також походить від псл. *brati*,

berq, похідного від *ie*. *bher- «носити, приносити», унаслідок якої у слов'янських мовах розвинувся зміст «збирати». Однак словенська лексема **BRATI** (укр. **ЧИТАТИ**) є дослівним перекладом латинського терміна *legere* та німецького *lesen*, що первісно означало «збирати». У переносному значенні це відображає процес збирання літер, тобто «читання» [SES, 2015]. Проілюструємо ще один приклад міжмовної дієслівної пари. Спільним для укр. **ГОЛИТИ** [1) «брити», 2) «перен., розм. влучно, гостро відповідати кому-небудь на щось» СУМ-11, 2, 107] і слн. **GOLITI** [1) «видаляти шерсть, пір'я» (SSKJ, 2008)] є видалення волосся зі шкіри. Лексеми мають спільне походження від псл. **golъ* «голий». Однак, у словенській мові дієслово використовується для тварин, тоді як в українській – для людей.

Семантичне виключення етимологічно споріднених слів також спостерігаємо серед якісних прикметників. Наприклад, укр. **ХИТРИЙ** [1) «який для досягнення чого-небудь діє непрямыми, обманними шляхами; підступний, лукавий»; 2) «який відзначається розумом, кмітливістю; розумний, мудрий»; 3) «розм. зроблений, виконаний вигадливо, майстерно» СУМ-11, 11, 64] і слн. **ХІТЕР** [1) «той, хто виконує подорож або роботу за короткий час»; 2) «виконаний швидше ніж зазвичай»; 3) «той, що трапляється за відносно короткий час». Прикметники походять від псл. **xutry* «спритний», адже семантичний розвиток відбувся від значення «спритний» до «умілий», а згодом – «лукавий». До того, у словенській мові збереглася позитивна конотація, в українській – негативна. Приведемо приклад, укр. **ХУДИЙ**¹ [1) «який має виснажене, тонке, сухорляве тіло», **ХУДИЙ**² «заст. негарний, нехороший, поганий» СУМ-11, 11, 167] і слн. **HUD** [1) «надмірно суворий»; 2) «який має ворожий настрій до оточення через конфлікт чи сварку»; 3) «який виявляє негативне ставлення до оточення» 4) «агресивний»; 5) «який має негативні моральні властивості»; 6) «який призводить до страждань або

труднощів»; 7) «який проявляється у високому ступені» (SSKJ, 2008)] походять від псл. **xŭdъ* «слабий, хворобливий, худий». Їх семантичний розвиток можна пояснити як зміну семантики від «малий» до «слабий, хворобливий», що з одного боку призвело до значення «худий», а з іншого – «злий, лукавий» (SES, 2015)]. Український прикметник **ЯВНИЙ** [1] «який не приховується, не таємний; відкритий»; 2) «абсолютно очевидний, зрозумілий для всіх; безсумнівний» СУМ-11, 11, 621] і слн. **JA**VEN [1] «що стосується спільноти, а не окремої особи»; 2) «призначений для використання, користі всіх людей або спільноти»; 3) «що здійснюється так, щоб публіка могла ознайомитися з ним»; 4) «що стосується суспільної діяльності, подій» (SSKJ, 2008)] зберігають давнє значення і походять від псл. **ǎviti* «робити так, щоб було публічно, відомо, очевидно». Міжмовними омонімами є також прислівники, утворені від міжмовних омонімів-прикметників: укр. **ХИТРО** і слн. **НІТРО**, укр. **ХУДО** і слн. **НУДО**, укр. **ЯВНО** і слн. **JAVNO**.

Семантичне виключення етимологічно споріднених слів свідчить про те, що внаслідок мовного розвитку значення спільнокореневих слів розходяться настільки, що іноді стають навіть протилежними. Слова через деякий час набувають нових семантичних відтінків та конотацій, що призводить до їхньої диференціації. Однак, цей процес відображає природну мовну еволюцію.

3.1.1.2. Семантичне виключення внаслідок випадкового збігу

Як свідчать результати нашого дослідження, більшість українсько-словенських міжмовних омонімів сформувалося зі спільнослов'янського кореня, які з часом набули певних семантичних змін. Однак, семантичне виключення виникає не лише внаслідок розбіжностей етимологічно тотожних слів, а й – випадкового збігу слів різного походження. Наведемо кілька

прикладів, у яких відсутні семантичні подібності, що свідчить про їхній випадковий збіг.

Перша група іменників в українській мові об'єднується за значенням частини будинку, у той час, коли її словенські відповідники охоплюють як конкретні, так і абстрактні значення. Лексема **ДАХ** [1) «покрівля»; 2) «перен. димівка, житло» СУМ-11, 2, 214], запозичена через польську мову з німецької «*dach*» [Етимологічний словник української мови, 1985] та зі словенською лексемою **ДАН** збігається лише фонетично [1) «дихання»; 2) «подих»; 3) «неприємний запах з рота» (SSKJ, 2008)]. Словенський іменник, на противагу українському, походить від псл. **dъxnŏti* «дихати» [SES, 2015]. Цікавим також є укр. іменник **ГОРІЩЕ** [1) «приміщення між стелею і покрівлею будинку» = слн. **PODSTREŠJE** СУМ-11, 2, 130], який походить від псл. **gorá*, яке споріднене з прус. «дерево» [Етимологічний словник української мови, 1982]. Словенська лексема **GORIŠČE** має інше походження, а саме від псл. **gorěti* «бути гарячим» [SES, 2015], і набуває такі значення [1) «простір, місце, де горить вогонь»; 2) «фіз. перетин паралельних променів після їх заломлення або відбиття»; 3) «геом. фокус»; 4) «книж. центр» (SSKJ, 2008)].

Семантичне виключення слів різного походження присутнє й в назвах іменників-істот, а саме – професій. Наприклад, укр. іменник **ЛІКАР** [1) «особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих» СУМ-11, 4, 512] і слн. **LĪKAR** «той, хто професійно займається прасуванням». Лексеми мають ідентичний план вираження, проте суттєво відрізняються за змістом. Початкове значення словенської лексеми «згладжувати, прикрашати», первісне – «надавати форму» не збігається з українським, оскільки слово походить від псл. **lĭkъ* «зовнішній вигляд», відповідно набуває семантично іншого значення.

Одиниці, значення яких міцно пов'язані з конкретною культурною реальією, відображають співвідношення систематичної закономірності

виключення. Реальність цих лексем унікальна і певною мірою непорівнянна, оскільки кожна культура формує власну концептуальну основу для її інтерпретації [Клименко, 2013]. За нашими спостереженнями, через спільне походження слов'янських мов, їхні історичні й культурні зв'язки та подібну концептуалізацію реальності, випадковий збіг слів є рідким явищем.

3.1.2. Відношення семантичного включення

Семантичне включення з'являється, коли моносемант відповідає полісемантові або коли співвіднесені полісеманти нерівнозначні за кількістю лексико-семантичних варіантів та переносних значень [Хуцишвили, 2010].

I. Моносемант відповідає полісемантові, коли однозначне слово в одній мові співвідноситься з багатозначним словом іншої мови. Це явище досі поширене й ілюструє, як мовні системи узагальнюють деякі поняття, або навпаки, набувають додаткових відтінків значень.

Співвідношення українського моносеманта зі словенським полісемантом: укр. **ГОСПОДЬ**[1) «назва бога у християн» СУМ-11, 2, 142] і слн. **GOSPOD** [1) «шанобливе звертання до дорослого чоловіка» = укр. **ПАН**; 2) «у міському середовищі «чоловік у шлюбі»; 3) «особливо в сільському середовищі «священник»; 4) «у вираженні поваги «джентльмен»; 5) «представник дворянського або міщанського стану»; 6) «Христос, Бог» (SSKJ, 2008)]. Отже, моносемант однієї мови розширюється та охоплює кілька різних семантичних варіантів у іншій, які можуть накладатися один на одного залежно від контексту.

Лексема **ПОЛЯНА** [1) «рівнина, невеликий луг, звичайно на узліссі або серед лісу» СУМ-11, 7, 107] також є моносемантом у співвідношенні зі слн. **POLJANA** [1) «культивований ґрунт»; 2) «рівний, великий луг», «поле» (SSKJ, 2008)]. Незважаючи на те, що лексеми мають спільну семантику, їх

відтінки відрізняються, оскільки в українській мові позначається невеликий, обмежений за площею луг, тоді як у словенській – значно більший. Слід зазначити, що причиною розбіжностей спільнокореневих слів можуть бути різні мовні картини світу, які зумовлюють світосприйняття носіїв мови.

Іменники цієї групи охоплюють різноманітні значення, між якими спостерігаємо й абстрактні. В українській мові лексема **НЕБЕСА** [1) «поет. небо» СУМ-11, 5, 247] має більш конкретне значення ніж у словенській, адже вживається лише з поет. забарвленістю. Слн. іменник **NEBESA** виражає [1) «рай»; 2) «експрес. втіха»; 3) «небо»; 4) «те, що відбувається у вищому ступені» (SSKJ, 2008)]. Слово у словенській мові здебільшого вживається як абстрактне поняття, у релігійному або поетичному значенні. Водночас у певних контекстах, які відповідають українському моносемантові, набуває конкретне значення поетичного або урочистого варіанта слова «небо».

Співвідношення словенського моносеманта з українським полісемантом: Порівняймо словенську лексему **KOSA** [1) «знаряддя для косіння трави» (SSKJ, 2008)] і українську **КОСА**¹ [1) «заплетене волосся»; 2) «довге волосся»; **КОСА**² 1) = слн. **KOSA**¹ «знаряддя для косіння трави»; **КОСА**³ «вузька наливна смуга суходолу в морі, річці», **КОСА**⁴ «діал. селезінка» СУМ-11, 4, 304]. Цю міжмовну пару відносимо до семантичного включення, оскільки слн. «**KOSA**» має лише одне значення – «знаряддя для косіння трави», тоді як укр. «**КОСА**» має кілька значень, одне з яких збігається зі словенським, а інші є унікальними для української мови.

Український полісемант **БАНЯ**¹ [1) «лазня»; 2) «перен., розм. прочуханка, прочухан»; 3) «хім. прилад для рівномірного нагрівання чого-небудь гарячою водою, парою»; **БАНЯ**² 1) «купол»; 2) «перен. про сферичну поверхню або предмет такої форми» СУМ-11, 1, 102] у першому значенні частково збігається зі словенським моносемантом **BANJA** «ванна», через те

що у словенській мові об'єдналися два запозичення: перше – зі середньовісньонімецького *wanne* «ванна», а друге – старше, відоме в інших слов'янських мовах, запозичене зі вульгарної латиниці **banea* «ванна кімната, місце для купання, лазня» (SES, 2015)].

Наведемо ще один приклад: укр. іменник **БІДА** вживається для позначення [1) «нещастя, лихо»; 2) «заст. провина, шкода» СУМ-11, 1, 176] і семантично відповідає словенському іменникові **VEDA** «великі матеріальні чи духовні труднощі». Однак, у словенській мові слово вживається не лише для позначення нещастя у загальному сенсі, а й для вираження матеріальних труднощів.

II. Співвіднесені полісеманти нерівнозначні за кількістю ЛСВ:

Співвіднесені багатозначні слова нерідко різняться за кількістю лексико-семантичних варіантів, оскільки їхні лексичні варіанти або переносні значення не завжди збігаються. У зіставлених полісемантах виявлено такі приклади, серед яких переважають іменники – назви неістот. Цікавим є випадок, коли пряме значення в одній мові, забарвлене в іншій: укр. лексема **ПРАХ** [1) «заст., книж. порох, пил»; 2) «перен., зневажл. про кого-небудь мерзенного, нікчемного, жалюгідного або про що-небудь не варте уваги, нецінне, минуше»; 3) «уроч. тіло померлої людини» СУМ-11, 7, 519] немає нейтрального значення. У словенській мові, навпаки, значення речовини вживається без стилістичного забарвлення, лексема **PRAH** позначає [1) «пил»; 2) «виготовлений з певної речовини продукт, у вигляді дуже дрібних сухих частинок» (SSKJ, 2008)].

Абстрактне поняття **ПАМ'ЯТЬ** у значенні [1) «здатність запам'ятовувати, зберігати й відтворювати у свідомості минулі враження»; 2) «запас вражень, що зберігаються у свідомості й можуть бути відтворені»; 3) «згадка про кого-, що-небудь»; 4) «здатність розумно, тверезо мислити,

міркувати», «свідомість» СУМ-11, 6, 39] за кількістю ЛСВ також не відповідає словенському **РАМЕТ** [1) «здатність розумно, тверезо мислити й діяти на основі досвіду»; 2) присл. «обдуманно, розсудливо» (SSKJ, 2008)]. Зафіксуємо і пару прикметників, утворених від згаданих вище іменників: **РАМЕТЕН – ПАМ'ЯТНИЙ**. У спорідненій старослов'янській лексемі *ramęť* зберігається первісне значення «пам'ять, спогад». Це слов'янське слово складається з префікса *ra-*, що означає «пізніший» (а вторинно – «неправдивий»). Слов'янське слово **ramęť*, яке первісно означало «пізніша думка», у словенській мові розвинулося у «здатність сприймати, судити та діяти на основі досвіду», адже «розум, мудрість», що відповідає уявленню про те, що пам'ять забезпечує таку здатність. Основне етимологічне значення прикметника «той, хто пам'ятає» збереглося в українській мові [Snoj, 2015]. Іншим прикладом є український полісемант **ШКОДА**¹ [1) «матеріальні втрати; збитки»; 2) «розм. пустун»; 3) «розм. вина»; **ШКОДА**² 1) «про жалість, співчуття», «жаль»; 2) «про почуття прикрасі з приводу втрати чого-небудь»; 3) «про небажання витратити, віддавати що-небудь, позбутися чогось»; 4) розм. «марно, даремно» СУМ-11, 11, 478] і слн. **ŠKODA** [1) «те, що відбувається внаслідок зменшення кількості, якості або вартості товару»; 2) «експрес. вживає небажання витратити, використовувати щось», «непотрібність, недоречність дії», «жаль», «розм. приниження» (SSKJ, 2008)].

У рамках цієї групи було виявлено також одну омонімічну пару, що називає істоти: укр. **ДОКТОР** [1) «розм. лікар»; 2) «вищий учений ступінь» СУМ-11, 2, 335] і слн. **DOKTOR** [1) «вищий учений ступінь»; 2) «розм. лікар»; 3) «заст. юрист, адвокат» (SSKJ, 2008)]. Як бачимо, у словенській мові додаткове значення «юрист» вийшло з активного вжитку, тобто відбувся процес усунення.

III. Значення в одній мові ширше ніж в іншій:

Український іменник **ЗАКОН** [1) «загальнообов'язкове правило, яке має найвищу юридичну силу»; 2) «загальноприйняте, усталене правило співжиття, норма поведінки»; 3) «основні правила в якій-небудь ділянці людської діяльності, що впливають із самої суті справи»; 4) «закономірність»; 5) «сукупність догм якої-небудь релігії, віровчення» СУМ-11, 3, 154] за значенням вужче ніж словенський іменник **ZAKON**¹ «шлюб»; **ZAKON**² [1) «загальнообов'язкове правило, яке має найвищу юридичну силу»; 2) «правило поведінки»; 3) «рішення»; 4) «зв'язок між речами, явищами природи»; 5) «правило, принцип, цінність якоїсь властивості, діяльності» (SSKJ, 2008)]. Іменники походять від псл *zakòň в значенні «починати» (SES, 2015)], однак словенська лексема має додаткове лексико-семантичне значення – «шлюб», якого не має в українській мові. Семантика значення «початок» зберігається й у словенській лексемі, оскільки шлюб – це початок родинного союзу між чоловіком та жінкою.

У міжмовній парі **ДРУЖИНА/DRUŽINA** спостерігаємо схожу ситуацію, де слн. **DRUŽINA** [1) «родина»; 2) «група людей, яких пов'язують родинні зв'язки»; 3) «група людей, яких об'єднує спільна діяльність: акторська, рибальська» (SSKJ, 2008)] ширше за значенням ніж українське слово **ДРУЖИНА** [1) «одружена жінка стосовно до свого чоловіка»; 2) «заст., поет. одружений чоловік стосовно до своєї жінки» СУМ-11, 2, 424]. З українською лексемою **РОДИНА** [1) «сім'я»; 2) «перен. група людей, народів, згуртованих дружбою»; 3) «розм. родич або родичка»; 4) «поет. батьківщина»; 5) «рід, покоління» СУМ-11, 8, 593] порівняємо словенською **RODBINA**, яка в значенні «сім'я» вже не вживається, проте у значенні «родичи» залишається.

IV. Співвідношення видове-родове значення:

Відношення родового і видового поняття також відносимо до окремої групи. Наприклад укр. **ЯГОДА** [1) «соковитий, невеликого розміру плід трав'яних та кущових рослин», рідко. «плід деяких деревних рослин (вишні, сливи тощо)», «те саме, що суниця», «збірн. плоди цієї роси» СУМ-11, 11, 624] вживається для позначення невеликих плодів трав'яних та кущових рослин, у той час, коли словенське слово **JAGODA** має більш конкретне значення [1) «трав'яниста рослина, яка цвіте білими квіточками і її соковиті ягоди» = укр. **ПОЛУНИЦЯ**, 2) «плід трав'яних та кущових рослин», 3) «предмет, схожий на ягоду, намистина», 4) «діал. рудувато-коричнева корова» (SSKJ, 2008)]. Схожим прикладом є українська лексема **ВИНОГРАД** [1) «південна витка рослина з широким листям та вусиками, з плодами, зібраними з грона»; 2) «ягоди цієї рослини» СУМ-11, 1, 441] і слн. **VINOGRAD** «виноградник», однак дана міжмовна пара виражає не родово-видові відношення. У словенській мові слово виражає ціле, а в українській – частину, що є причиною мовного сприйняття світу.

Словенська лексема **PALEC** стосовно української лексеми **ПАЛЕЦЬ** має конкретні видові ознаки, які обмежують її зміст. Лексема **PALEC** вживається лише у значенні «великий палець», отже має всі ознаки родового **ПАЛЕЦЬ** [1) «одна з п'яти рухомих частин кисті руки або ступні ноги у людини» СУМ-11, 6, 25], але також містить специфічні особливості. Тобто, конкретизує родове поняття. Зазначимо, що у словенській мові родове поняття заміняє лексема **PRST**, яка також спільнослов'янського походження, однак в українській мові лексема **ПЕРСТ** збереглася лише у певних стилістично забарвлених випадках.

Цікавим для нашого дослідження є й слово **ЧОЛОВІК** [1) «особа чоловічої статі» = слн. **MOŠKI**; 2) «одружена особа стосовно до своєї

дружини» = **слн. MOŽ**; 3) «людина»; 4) «заст. селянин» СУМ-11, 11, 349], яке у своєму основному значенні є видовим стосовно словенського **ČLOVEK** «людина». Однак у словенському словнику чоловік описується як «človek» (людина), а жінка як «oseba» (особа), тобто лексема не завжди має родові значення. Всупереч тому, що слова «людина» й «особа» в певних значеннях є синонімами, пояснення у словнику слід уніфікувати та розглянути можливість використання лексеми «особа» замість «людина», що відповідає обом родам [Kern, 2018].

Отже, семантичне включення – це динамічний процес, який забезпечує гнучкість та збагачення мови. Імовірно, співвідношення моносеманта зі полісемантом виникає через активні мовні зміни кожного народу, де слова набувають нових, ширших або конкретніших значень. Нерівнозначні ЛСВ та переносні значення не менш важливі для збагачення мови, адже вони сприяють формуванню різних семантичних відтінків.

3.1.3. Відношення семантичного перетину

Відношення семантичного перетину спостерігаються тоді, коли значення порівнюваних слів частково збігаються (мають спільні елементи), але водночас кожне зі слів зберігає свій унікальний семантичний складник [Щербина, 2019].

Явище семантичного перетину спостерігаємо, коли значення міжмовних пар накладаються одне на одне, проте кожна мова зберігає чітко виражену семантичну відмінність: українське дієслово **ЗНАТИ** [1) «мати якісь дані, відомості про кого-, що-небудь»; 2) «мати певні чи спеціальні знання в якійсь галузі, бути обізнаним із чим-небудь, розбиратися в чомусь; розм. могти, уміти що-небудь робити, поводитися певним чином»; 3) «бути знайомим з ким-небудь»; 4) «розуміти, усвідомлювати що-небудь»; 5) «визнавати кого, що-

небудь, рахуватися з кимось, чимось»; 6) «зазнавати чогось на своєму віку, переживати, відчувати що-небудь»; 7) «розм. видно, помітно»; 8) «розм. уживається для зосередження уваги співрозмовника на чому-небудь»; 9) «розм. уживається для вираження припущення, ймовірності чого-небудь» СУМ-11, 3, 642] і слн. **ЗНАТИ** [1) «мати те, що вивчається, запам'ятоване у свідомості, пам'яті й бути здатним сказати, використати»; «бути ознайомленим з фактами, даними з якоїсь професійної сфери»; «бути здатним, залежно від навичок, вміння, (успішно) виконувати якусь діяльність»; еліпт. «виразно»; 3) «розм. могли, бути здатним»; 4) «заст. знати» = **укр. ЗНАТИ (1)**; 5) «заст. бути знайомим з ким-небудь»; 6) «помічати, бачити» (SSKJ, 2008)]. Сюди також відносимо українське багатозначне слово **БЕСІДА** [1) «розмова з ким-небудь»; 2) «доповідь, повідомлення на яку-небудь тему з обміном думками»; «співбесіда»; 3) «розм. гуляння в когось»; «бенкет»; 4) «розм. товариство, компанія»; 5) «діал. мова, мовлення» СУМ-11, 1, 162] і слн. **BESEDA**¹ [1) «заст. світський захід з освітньою чи розважальною програмою» = **укр. БЕСІДА (3)**, **BESEDA**² 1) «мовна одиниця, що складається зі звуків для позначення понять» див. укр. слово, 2) «думка, виражена словами», 3) «експрес. запевнення, обіцянка» див. укр. обіцянка, 4) «вираження думок за допомогою мови» = **укр. БЕСІДА (5)**, 5) «писемна або усна публічна доповідь» = **укр. БЕСІДА (2)**, 6) «книжн. обмін думками, розмова» = **укр. БЕСІДА (1)**, 7) «піднес. мова» = **укр. БЕСІДА (5)**, 8) «текст», 9) «роль у прийнятті рішень, судження» (SSKJ, 2008)]. З вищесказаного слід зазначити, що кожна мова зберігає семантичну відмінність через різні культурні та історичні фактори.

Відношення семантичного перетину також зазнають такі міжмовні пари, де одна з лексем має ширше значення ніж інша, наприклад український іменник **ДРУЖБА** [1) «стосунки, відносини, в основі яких лежить взаємна

прихильність, довір'я, відданість, товариська солідарність, духовна близькість, спільність інтересів і т. ін.», 2) «заст., діал. товариш молодого, що бере участь у весільному обряді» СУМ-11, 2, 423] і слн. **DRUŽBA** [1) «спільнота людей і сукупність їхніх відносин»; 2) «організована група людей за певним економічним і політичним принципом», 3) «група людей, яких об'єднують спільні інтереси, особливо в контексті розваг», 4) «підприємство з кількома співвласниками або акціонерами» (SSKJ, 2008)].

Останній приклад у певному соціальному контексті визначає родові відношення: іменник **ХЛОПЕЦЬ** [1) «дитина або підліток чоловічої статі»; 2) «назва чоловіків»; 3) «заст. підліток-слуга» СУМ-11, 11, 84] вживається для позначення загальної категорії, а саме – представника чоловічої статі. Тобто це родові поняття, яке складається з різних соціальних ролей. Словенський іменник **HLAPEC** «чоловік, найнятий на ферму для допомоги по господарству»; 2) «зневажл. той, хто надмірно відданий начальству»; 3) «опора, допоміжний засіб у якійсь роботі» (SSKJ, 2008)], на противагу, є видовим поняттям, яке означає конкретну соціальну роль, яку виконує хлопець. Крім цього, варто підкреслити, що у словенській мові слово набуває ширше значення і вживається не лише для позначення людини, а й – знаряддя.

Обидві лексеми походять від псл. *xǫlʀьсь, яка є зменшувальною формою від *xǫlʀь «слуга, раб, хлопець», звідки в українській мові з'явилася повноголосна східнослов'янська форма «холоп». Слово в українській мові запозичене з польської мови chłor, звідки набуло значення «селянин, хлопець» [Етимологічний словник української мови, 2012]. Отже, «хлопець» є частиною ієрархії, що визначається його соціальною роллю.

3.2. Стилiстична вiдмiннiсть мiжмовних омонiмiв

При дослiдженнi нацiональної специфiки семантики слiв, слiд враховувати не лише конотативнi, а й функцiонально-стилiстичнi розбiжностi, що надають денотативному значенню додатковi смисловi вiдтiнки [Кiйко, 2017].

У рамках женеvсько-французької лiнгвiстичної школи стилiстика, як дисциплiна почала виокремлюватися (вiд риторики, поезики та дiалогiки) лише на початку 20 ст. Засновник – Шарль Баллi, вважав що кожна мовна iнформацiя мiстить як мовнi характеристики, так i особистий вiдбиток особи, яка її передає. Мовознавець визначав стилiстику як науку, яка розкриває емоцiйне життя людини, тому його стилiстику називають експресивно-емоцiйна [Uhlík, 2014]. М. Ухлiк також звертає увагу на позначення стилiстики Г. Винокура, який трактував мету мовленнєвого акту не просто як спонтанне вираження суб'єктивностi, а як свiдоме використання певного стилю мовлення вiдповiдно до ситуацiї [Там само. С. 597].

За основу стилiстичної класифiкацiї вiзьмемо роботу Д. В. Щербини [Щербина, 2019] та С. Д. Хуцишвiлi [Хуцишвили, 2010], якi мiстять глибокий розгляд рiзних аспектiв цiєї проблематики.

3.2.1. Функцiонально-стилiстичнi розбiжностi

У зв'язку з метою нашого дослiдження, функцiонально-стилiстичнi розбiжностi є не менш важливими нiж семантичнi, оскiльки вони також вносять додатковi смисли.

I. Мiжмовнi пари, що рiзняються стилем та сферою вживання

Оскiльки стилiстично забарвленими словами є лексеми, якi вживаються лише в окремих стилях, приведемо словенський iменник **PRAVDA** [1) «юр.

правовий судовий процес, у рамках якого вирішується цивільно-правовий спір»; 2) «заст. позов», «суперечка»; 3) «заст. право» (SSKJ, 2008)]. Зауважимо, що іменник забарвлений не лише за сферою вживання, але й за стилістико-хронологічною ознакою, оскільки він вийшов з активного вживання. Його український міжмовний відповідник **ПРАВДА** загальноновживаний і передає такі значення: [1) «істина»; 2) «правдивість, правильність»; 3) «справедливість» СУМ-11, 7, 479]. Слово «правда» походить від слова *правий*, яке спочатку означало «уперед направлений». Слово «правий» утворене від псл. **ргавъ* «прав», що означало «істинний, справедливий», однак його точне походження не встановлене. Існують різні гіпотези: 1) корінь **рга-* має індоєвропейське походження і вказує на певну грань, межу; 2) протиставлення **ргавъ* — **пе* — *ргавъ*, оскільки слово мало значення «права рука» і «невинний», тобто «правий». Отже, деякі дослідники вважали, що різниця між правою та лівою рукою була підставою для розрізнення правого і винного в юридичній практиці [Федоренко, 1980].

Словенський іменник **GANK**, на відміну від українського **ГАНОК**, має обмежену сферу вживання. Порівняємо словенську лексему **GANK** [1) «етн. дерев'яний критий коридор на альпійському будинку», «прост. балкон, коридор» (SSKJ, 2008)] і укр. **ГАНОК** [1) «прибудова з площадкою і східцями, а подекуди з покрівлею біля входу в будинок СУМ-11, 2, 26]. Словенський іменник **GANK**, на відміну від українського **ГАНОК**, має обмежену сферу вживання, оскільки зустрічається лише як етнографізм або просторіччя. Звернемо увагу на те, що етнографічна лексика відображає культурні реалії давніх часів та зберігає і виявляє найбільш архаїчні сторони своєї семантики. Такі риси дають змогу розкрити найглибші сторони її семантики [Григоренко, 2005].

II. Міжмовні пари, що різняться стилістико-хронологічною ознакою (застаріла лексика)

Розбіжності в міжмовних омонімічних парах слов'янських мов можуть бути зумовлені специфікою розвитку слів у різні періоди. Еволюція спільнослов'янських слів проходила під впливом історичних, соціальних і культурних факторів, що призвело до розбіжностей в окремих слов'янських мовах.

Іменникова омонімічна пара слн. **VID** і укр. **ВИД**, яка зберігає семантичну подібність завдяки сприйняттю органами чуття, вказує на розбіжності за стилістико-хронологічною ознакою. Словенський іменник **VID** [1) = укр. **ЗІР**; 2) «заст. зовнішній вид»; 3) «заст. день, світанок» (SSKJ, 2008)] у сучасному мовленні трапляється лише в першому значенні, який не збігається з українським. Лексема **ВИД** в українській мові вживається в значенні [1) «обличчя», рідко. «вигляд, зовнішність»; 2) «краєвид»; 3) «заст. вид на проживання» СУМ-11, 1, 381]. Цікавим є спостереження, що лексема **ЗІР** у словенській мові також має міжмовний відповідник, а саме – **ZOR**, яке вживається в значенні [1) «світанок»; 2) «заст. схід» (SSKJ, 2008)]. Лексеми мають спільне псл. походження, однак їхнє сучасне вживання відрізняється. Деякі форми поступово зникли з активного вжитку, поступившись новим, що відповідають мовним змінам або реаліям.

Застарівають не обов'язково всі значення лексеми, а й окремі семантичні відтінки. Наприклад, українська лексема **БУКЕТ** [1) «пучок зірваних або зрізаних і складених до купи квітів»; 2) «сукупність ароматичних і смакових властивостей, характерних для певних сортів продуктів; 3) «кущик молодих рослин» СУМ-11, 1, 252] і його колись широковживаний відповідник **BUKET** в першому значенні поступився іменникові **ŠOPEK**, однак у сучасній словенській мові збереглося значення «сукупність ароматичних

властивостей». Зазначимо, що на відміну української широкої семантики, де слово вживається для позначення ароматичних властивостей різних сортів продуктів, у словенській мові семантика є вузькою й описує лише аромат вина. Міжмовні відповідники **РАКА** – **РАКА** зазнали подібних змін, оскільки у словенській мові лексема **РАКА** збереглася лише як діалектизм у значенні «дерев'яне корито, по якому направляють воду на млинове колесо). Значення «велика кам'яна гробниця» вийшло з активного вжитку в обох досліджуваних нами мовах. Словенська лексема **ZAPISNIK** [1) «офіційний запис перебігу офіційного заходу»; 2) «заст. список»; 3) «заст. щоденник, записник» (SSKJ, 2008)] і український міжмовний відповідник **ЗАПИСНИК** [1) «книжечка, зшита з чистих аркушів паперу, для записів» СУМ-11, 3, 255] також зазнають розбіжностей, оскільки українська лексема загальноновживана, у той час, коли у словенській мові слово має досить обмежену сферу вживання.

Сутність вищевикладеного зводиться до важливості застарілої лексики для подальшої еволюції слів. Дослідження застарілої лексики дозволяє розкривати не тільки семантичну структуру слова, а й простежити її стилістичні зміни на різних етапах розвитку мови. Важливо пам'ятати, що мова – жива структура, в якій слова в різні історичні етапи набувають нових відтінків значень.

III. Міжмовні пари, що різняться стилістико-територіальною ознакою (діалектизмі)

Словенська мова, якою спілкується лише близько 2-2,5 мільйонів словенців, є однією з найбільш діалектно розділених слов'янських мов, оскільки має близько 50 діалектів, які об'єднані в сім головних груп. Міжмовні відповідники, які містять розбіжності за стилістико-територіальною ознакою не менш численні порівняно з іншими.

Загальноновживане багатозначне українське дієслово **ЧУТИ** вживається в значенні [1) «сприймати за допомогою органів слуху які-небудь звуки»; 2) «мати слух»; 3) «мати які-небудь дані, відомості про кого-, що-небудь»; 4) «відчувати»; 5) «виявляти, розпізнавати»; 6) «присл. чутно»; 7) «звернення уваги на кого-, що-небудь» СУМ-11, 11, 385]. Словенське дієслово **ЇТИ**, на противагу українському, не є загальноновживаним, однак зустрічається у кількох регіонах: Прекмур'я, Словенське Примор'я, Бела Країна та ін. У всіх згаданих вище регіонах значення слова «їти» повністю збігається з українським, однак у деяких діалектах слово набуває додаткового значення «не спати».

Цікавим міжмовним відповідником, на нашу думку, є українська лексема **МАЙ**, яка забарвлена не тільки територіально, але і сферою вживання: [1) «розм., рідко травень», 2) «кличання, зелень» СУМ-11, 4, 597]. Аналогічна лексема є й у словенській мові – **MAJ** [1) «травень», 2) «діал. висока ялина з голим стовбуром і зеленою верхівкою, поставлена для прикраси на свята» (SSKJ, 2008)]. Зазначимо, що загальноновживаною є тільки його перша сема – назва місяця. Інша вважається діалектною і частково збігається з діалектним значенням української лексеми.

Приведемо також український іменник **ЛУК**, який вживається в значенні «ручна зброя для метання стріл» [СУМ-11, 4, 553], а його словенський відповідник **LUK** «цибуля» належить до діалектної лексики. Словенська однозначна лексема обмежена за значенням, оскільки вживається лише в Нижній Крайні, у книжній мові заведено вживати слово «šebula», яка утворює міжмовний синонім з українською лексемою «цибуля». Діалектизм **КОКОШ** в українській мові вживається для позначення «півня», у словенській, навпаки, слово **KOKOŠ** загальноновживане й означає «самка півня». Отже, лексема походить від праслов'янського *kōkošь, яке утворене

внаслідок безпосередньої ономапоєї *koko, яка імітує кукурікання [SES, 2015].

3.2.2. Емоційно-експресивні розбіжності

Емоційно-експресивний складник є важливим інструментом для формування виражально-зображальних засобів, передає емоційність, експресивність та образність. Вона виступає посередником між мовою та мисленням, об'єктивною реальністю та внутрішнім світом людини.

Яскравим прикладом є словенська лексема **ВАВА** [1) зневажл. «жінка, зазвичай похилого віку»; 2) «жарт. жінка»; 3) «експрес. красива, струнка жінка»; 4) «експрес. боягузливий, балакучий чоловік» (SSKJ, 2008)]. Іменник у словенській мові вживається лише як забарвлений, проте має й позитивні й негативні емоційно-експресивні забарвлення, деякі з яких збігаються з українським міжмовним відповідником **БАБА** [1) «мати батька або матері»; 2) «стара віком жінка»; 3) «розм. взагалі жінка»; 4) «перен., зневажл. слабкий, боязкий, нерішучий чоловік»; 5) «розм. дружина»; 6) «заст. жінка, що приймає дітей під час пологів»; 7) «заст. ворожка, шептуха» СУМ-11, 1, 75]. Зауважимо, що у XVI ст. словенські протестанти слово **ВАВА** здебільшого використовували в нейтральному значенні, де воно збігалось з українською мовою: 1) «стара віком жінка», 2) «жінка, яка допомагає при пологах»; 3) «мати батька або матері». Можливе зневажливе забарвлення у XVI ст. походить від означення [Jelovšek, 2017].

Приведемо також міжмовні відповідники, які повністю розійшлися у значеннях. Українська лексема **НЕГОДА** [1) «погана погода», рідко «дощ»; 2) «нещастя, знегода» СУМ-11, 5, 278] має нейтральне значення, у той час, коли словенська лексема **NEGODA** емоційно-експресивно забарвлене [1) «експрес. незріла людина, зазвичай дитина»; 2) «зневажал. недостойна людина» (SSKJ,

2008)], за допомогою якої виражається негативне ставлення або зневага до людини. Словенський іменник **SVETKA** вживається в значенні [1) «експрес. квітка», 2) «ірон. легковажна, дурна дівчина» і утворює міжмовну пару з українською лексемою **ЦВІТКА** «квітка», яка не забарвлена експресивно, а територіально. Підкреслимо, що крім денотативного значення експресивна лексика також виражає суб'єктивне ставлення, яке може бути як позитивне, так і негативне [Gliha Komac, 2015]. Оскільки мова жива, мовець для висловлення емоційного ставлення використовує різні експресивні відтінки слів. Виразність часто впливає на тон спілкування і може дати адресатові додаткову інформацію про ставлення адресанта до певної події. Отже, емоційно-експресивні забарвлення збагачують наше спілкування і дозволяють виражати індивідуальні емоції.

Висновки до третього розділу

Протягом дослідження було встановлено, що у словенському мовознавстві немає робіт, присвячених семантичному та стилістичному аналізу споріднених слов'янських мов, тому за основу взято українські дослідження.

Встановлено повну та часткову лексико-семантичну розбіжність. Відношення семантичного виключення, яке є результатом повної семантичної відмінності, виникає внаслідок семантичного розходження розвитку етимологічно споріднених слів, або випадкового збігу форми. Однак, через спільне походження слов'янських мов, їхні історичні й культурні зв'язки та подібну концептуалізацію реальності, знаходимо небагато міжмовних пар, що виникли виключно внаслідок випадкового збігу. Основну частину даної групи складають іменники, хоча у невеликій кількості зустрічаються й дієслова, що називають дію (фізичну або розумову), а також якісні прикметники.

Часткова семантична відмінність (відношення семантичного включення або перетину), найчастіше з'являється як результат асиметричного семантичного розвитку лексичних одиниць спільного етимологічного походження.

Семантичне включення спостерігається коли: український моносемант співвідноситься зі словенським полісемантом, словенський моносемант співвідноситься з українським полісемантом, полісеманти нерівнозначні за кількістю ЛСВ, значення однієї мови ширше ніж іншої, або коли співвідносяться видо-родові значення.

Відношення між значеннями, яке виникає внаслідок часткового накладення порівнюваних слів, зберігає свою унікальну семантичну складову. Це явище зустрічається, коли значення міжмовних пар накладаються одне на одне, проте кожна мова зберігає свою семантичну відмінність, а також коли одна з лексем має ширше значення ніж інша, або одне із значень родове.

У роботі також здійснений аналіз стилістичних відмінностей українсько-словенських міжмовних пар, оскільки саме вони надають значенню додаткові смислові відтінки. Функціонально-стилістичні розбіжності виявлено у міжмовних пар, що різняться:

- стилем та сферою вживання;
- стилістико-хронологічною ознакою, оскільки лексика зумовлена специфікою розвитку у різні історичні періоди;
- стилістико-територіальною ознакою, що впливає із багатогранності діалектних груп.

Не зважаючи на те, що аналіз емоційно-експресивних розбіжностей здійснений не настільки повно, як стилістичний, він є не менш важливим. Експресивність – це сила вираження, а слова даної групи передають особисте емоційне ставлення до сказаного. Однак, ця проблема є предметом

самостійного дослідження, що виходить за межі нашої роботи, тому ми розглядаємо лише її основні питання.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота присвячена семантичній спорідненості та розбіжностям у лексичних системах української та словенської мов, і полягає у спробі виявити їхні співвідношення. Аналіз проведено на прикладі повнозначних та неповнозначних частинах мови, а саме – на міжмовних парах омонімічного та паронімічного характеру. Робота також зосереджена на загальних питаннях омонімії, зокрема міжмовної. Основні результати дослідження підтвердили актуальність семантичного міжмовного аналізу на прикладі словенської та української мов.

У першому розділі проаналізовано теоретичні питання, пов'язані з особливостями спільнослов'янської однокореневої лексики та її висвітленням в історико-етимологічному напрямі, а також загальні питання теорії омонімії, зокрема міжмовної. Зосереджуємося саме на явищі слов'янської міжмовної омонімії та її місця у мовознавстві, оскільки її дослідження становить особливий інтерес для вчених. Вивчення теоретичних досліджень дозволило нам визначити місце даного явища в контрастивній лінгвістиці, виявити співвідношення понять міжмовної омонімії та паронімії, а також причини і способи їх появи. Однак, багатогранність поглядів свідчить про відсутність чіткого їх розмежування.

У другому розділі нашого дослідження за основу взято міжмовні омонімічні пари повнозначних і неповнозначних частин мови. За допомогою порівняльного аналізу, побудованого за аналогією з класифікацією внутрішньомовної омонімії (у плані вираження) аналізувались всі повнозначні частини мови, крім прикметників. Останні, на нашу думку, вимагають іншого способу, а саме – структурно-словотвірного, який краще розкриває їхні особливості. Аналіз неповнозначних частин проводився за визначенням спільних та відмінних функцій, які вони виконують у досліджуваних нами

мовах. Встановлено, що більшість міжмовних омонімів зустрічається у повнозначних частинах мови – у розряді іменників, оскільки саме вони відображають всі особливості розвитку мовної культури народів. Однак, не менш важливими є результати дослідження неповнозначних частин, які свідчать про те, що незважаючи на їхню другорядну роль у реченні вони також утворюють міжмовні пари з іншими слов'янськими мовами. Крім того, на нашу думку, неповнозначні слова іноді швидше сприяють інтерференції, ніж повнозначні.

Основні результати дослідження підтвердили важливість та актуальність семантичного аналізу міжмовних відповідностей на прикладі української та словенської мов. Великий практичний матеріал, зібраний на основі лексикографічних джерел, був основою для створення повноцінної типології. На основі порівняльного аналізу зробимо висновок, що розбіжності зумовлюються за аналогією з внутрішньомовними омонімами.

У третьому розділі здійснено семантичний та стилістичний порівняльний аналіз міжмовних пар. Різноманітність проаналізованих українсько-словенських омонімів дозволило нам сформулювати уявлення про широкий спектр семантичних розбіжностей. Міжмовні пари аналізуються за повною (відношення семантичного виключення), або за частковою семантичною відмінністю (відношення семантичного включення або перетину). У нашій роботі використано формальний, етимологічний, частиномовний та семантичний принципи, однак за основу семантичного аналізу ми взяли саме останній.

Сутність вищесказаного зводиться до того, що поставлені в роботі завдання вирішені, а мету досягнуто. Багатоаспектність нашого дослідження робить внесок у теорію та практику зіставної лінгвістики слов'янських мов. Отже, вивчення міжмовних омонімів та їхніх етимологічних зв'язків

допомогло зрозуміти семантичні відмінності лексем спільнослов'янського походження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акуленко В. В. О ложных друзьях переводчика. *Знание. Понимание. Умение*. М., Изд-во Московского гуманитарного университета, 1969. С. 371-384.
2. Булаховський Л. А. З життя омонімів // Збірник наукових праць : в 4 т. Київ, 1978.
3. Булаховський Л. А. Нариси з загального мовознавства вид. 2-е, випр. та доп. Київ : Рад. школа, 1959. 307 с.
4. Вступ до мовознавства: підручник / М. П. Кочерган. К.: Видавн. центр "Академія", 2001. 368 с
5. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні / А. Й. Багмут, В. Т. Коломієць, А. П. Криптенко та ін., за ред. О. С. Мельничука. Київ : Наук. думка, 1966. 594 с.
6. Григоренко Т. В. Етнографічна лексика і фразеологія у складі української літературної мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2005. 22 с.
7. Дворницька Н. І. Етимологічний аспект історії слов'янських мов. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ТзОВ «'Апостроф», 2021. 160 с.
8. Дубічинський В. В., Ройтер Т. Лексикографування лексичних паралелей: Теоритичні положення та українсько-німецький словник : монографія. Берлін : Peter Lang, 2020. 413 с.
9. Дубровський В. Г. Словник московсько-український. Київ : Рідна мова, 1918. 542с.

10. Дьолог О. Українсько-чеська міжмовна омонімія: причини і наслідки. *Науковий вісник Ужгородського університету : серія: Філологія*. 2023. Вип. 2 (50). С. 174–179.
11. Заславская Н. В. К проблеме создания словаря межъязыковых омонимов (на материале русского и украинского языков). *Современные проблемы лексикографии*. Харьков: изд-во Харьковского уни-та, 1992. С. 23-25.
12. Заславская Н. В. Семантико-стилистическая и функциональная характеристика межъязыковых омонимов в русском и украинском языках (в розряде прилагательных и существительных) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Київ, 1985. 22 с.
13. Историческая типология славянских языков. Фонетика, словообразование, лексика и фразеология : монография / АН УССР, Ин-т языковедения им. А. А. Потебни / В. Т. Коломиец, Т. Г. Линник, Т. Б. Лукинова и др. ; под ред. А. С. Мельничука. Киев : Наук. думка, 1986. 284 с.
14. Исторична грамати́ка української мови: навч. посібник для студ. філол. ф-тів. і пед. ін-тів / М. А. Жовтобрюх та ін. Київ: Вища шк., 1980. 318 с.
15. Кирпиченко О. Е. Становлення та еволюція порівняльно-історичного мовознавства. *Вісник Запорізького державного університету*. Запоріжжя, 1999. № 1. С. 3–5.
16. Кійко С. В. Міжмовна омонімія з погляду різних лінгвістичних дисциплін. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса, 2017. Том 3, № 9. С. 20–25.
17. Клименко І. М. Семантичний аспект зіставлення англійських та українських фразеологічних одиниць. *Філологічні студії*. 2013. № 9. С. 206–211.

18. Коца Р. О. Найдавніші слов'янські прикметникові префікси. Філологічні студії: *Науковий Вісник Криворізького Державного Педагогічного Університету*. 2011. вип. 6 (1). С. 278–285.
19. Кочерган М., Феллер М. Словарь русско-украинских межъязыковых омонимов = Словник російсько-українських міжмовних омонімів. Київ : Академія, 1997. 400 с.
20. Крижанівська О. І. З низин до вершин: спільнослов'янські та самобутні риси української мови. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. № 1 (208). С. 221–226.
21. Ладо Р. Лингвистика поверх границ культур. *Новое в зарубежной лингвистике*. М.: «Прогресс», 1989. вып. XXV. С. 32–62.
22. Леков И. Единство и национально своеобразие на славянските езици в техния основен речников фонд. София : БАН, 1955. 108 с.
23. Лихачова А. В. З історії славістики: генеалогічна класифікація слов'янських мов. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2023. № 59. С. 78–83.
24. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология: монография. Киев: Знания, 2004. 326 с.
25. Маслов Ю. С. Введение в языкознание: учеб. для филол. спец. вузов 2-е изд., перераб. и доп. М. : Высш. шк., 1987. 272 с.
26. Маслов Ю. С. Омонимы в словарях и омонимия в языке (к постановке вопроса). *Вопросы теории и истории языка: сб. в честь проф. Б. А. Ларина*; отв. ред. Ю. С. Маслов. Л.: Изд-во ЛГУ, 1963. С. 198-202.
27. Пономаренко С. Сучасна українська мова: Морфеміка. Дериватологія. Морфонологія : навчальний посіб. відп. ред. О. В. Крутоголова. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 300 с.

28. Супрун А. Є. Лексична типологія слов'янських мов. Київ : Вища школа, 1989. 310 с.
29. Супрун А. Е. О типах лексических омонимов в системе славянских языков. *Сборник ответов на вопросы по языкознанию*. М.: Изд-во АН СССР, 1958. С. 33-35.
30. Сюта Г. Аеродром — летовище. *Культура мови на щодень*. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine60-15.pdf>
31. Ткаченко О. Українська фонетика на історико-типологічному тлі. *Мовознавство*. 1998. № 2-3. С. 14–23.
32. Федоренко Т. О. Правда і кривда. Засоби мовної виразності – антоніми. *Культура слова*. Республ. Міжвід. Збірн. Наук. праць. 1980. Вип. 18. С. 36–41.
33. Хуцишвили С. Д. Славянские межъязыковые омонимы: дис. ... канд. филол. наук. Тбилиси: Тбилисский гос. уни-т им. И. Джавахишвили, 2010. 169 с.
34. Черниш Т. О. Слов'янська порівняльно-історична лексикологія та її завдання. *Слов'янський збірник*. 2013. Вип. 17. С. 7–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/slzb_2013_17_3.
35. Черниш Т. Слов'янська лексика: витоки й еволюція. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Ш. Літературознавство, мовознавство, фольклористика*. 2008. Вип. 19. С. 50–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_LMF_2008_19_18.
36. Чуба Г. Міжмовна омонімія як джерело помилок при вивченні української мови студентами-поляками. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2015. Вип. 11. С. 90–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Timvum_2015_11_14.

37. Щербина Д. В. Семантичні особливості міжмовних омонімів в українській і білоруській мовах : рукопис. Кривий Ріг, 2019. 159 с.
38. Babič, V., 2016. Od „nebrušenega diamanta“ do velikega uma 19. stoletja: ob razstavi Franc Miklošič v Ljubljani - SAZU Ljubljana, 23. november-4. december 2015. *Slavistična revija*, [na spletu] 64(2), str. 181–194. Dostopno na: http://www.srl.si/sql_pdf/SRL_2016_2_08.pdf.
39. Bohorič, A., 1987. *Arcticae horulae succisivae. Zimske urice proste*. Maribor: Obzorja. str. 331.
40. Dragičević, R., 2007. Paronimija. U: D. Hamović, ur. *Leksikologija srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike. str. 309–320.
41. Furlan, M., 2013. *Novi etimološki slovar slovenskega jezika: poskusni zvezek*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. str. 221.
42. Gliha Komac, N., Jakop, N., Ježovnik, J., Klemenčič, S., Krvina, D., Ledinek, N., Mirtič, T., Perdih, A., Petric, Š., Snoj, M. in Žele, A., 2015. *Koncept novega razlagalnega slovarja slovenskega knjižnega jezika*. [na spletu] Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU.
43. Jelovšek, A., 2017. Pomen besede »baba« pri Trubarju. *Jezikovna svetovalnica*. URL: <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/>.
44. Kern, B., 2018: Je »ženska« – človek ali oseba? *Jezikovna svetovalnica*. URL: <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/>.
45. Lewis, K., 2015. Sprijateljite se s lažnim prijateljima. *Hrvatski jezik : znanstveno-popularni časopis za kulturo hrvatskoga jezika*, 2(3), str. 1-4. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/172037>.
46. Leban, K., 1995. Lažni prijatelji: (false friends). *Vestnik*, 29(1/2), str. 234–243.

47. Limon, D., 1986. False friends and slovene-english translation. *Mostovi*, 21(1), str. 24-31. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-I3WFFV05>.
48. Miklošič, F., 1852. *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen*. Wilhelm Braumüller. str. 518.
49. Orel, I., 2010. Slovanstvo v zgodovini slovenskega jezika. [na spletu] *Slovanstvo v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj*. Znanstvena založba Filozofske fakultete. str. 27–38. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=127924>.
50. Orožen, M., 1974. *Razvoj predložnih zvez v slovenskem jeziku*. Ljubljana: s.n. str. 13–26.
51. Peti-Stantić, A., 2014. Pravi in lažni slovenski in hrvaški prijatelji. V H. Tivadar (ur.), *Prihodnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. str. 201–209.
52. Pogorelec, B., 2021. *Veznik v slovenščini: jezikoslovni spisi III*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. str. 525.
53. Benedik, A. in Gabrovšek, D., 2004. *False friends: slovensko-angleški slovar lažnih prijateljev*. 1. izd. Ljubljana: Cankarjeva založba. str. 227.
54. Schlamberger Brezar, M., 2015. Besedne vrste v tradicionalni slovnici med gramatikalizacijo in leksikalizacijo. V *Slovnica in slovar - aktualni jezikovni opis*. Znanstvena založba Filozofske fakultete. str. 663–670.
55. Sicherl, E., 2000. Sodobne jezikoslovne raziskave predložnih pomenov. *Vestnik*, 34(1/2), str. 413–424.
56. Snoj, M., 2015. Izvor besede “pameten”. *Jezikovna svetovalnica*. URL: <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/>.
57. Toporišič, J., 1991. *Slovenska slovnica*. 3., pregledana in razširjena izd. Maribor: Založba Obzorja. str. 739, 8 pril.

58. Toporišič, J., 2000. *Slovenska slovnica*. 4., prenovljena in razširjena izd. izd. Maribor: Obzorja. str. 923.
59. Tošić, B., 1985. *Paronimi u nastavi ruske leksike*. 1. izd izd. Sarajevo: Svjetlost. str. 189.
60. Tušek, J., 2011. Slovensko-hrvatski lažni prijatelji. V: *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Znanstvena založba Filozofske fakultete. str. 503–508.
61. Uhlik, M., 2014. Dva poskusa pojmovanja stilistike: Charles Bally in Grigorij Vinokur. *Slavistična revija*, [na spletu] 62(4), str. 591–604.
62. Vidovič-Muha, A., 2000. *Slovensko leksikalno pomenoslovje: govorica slovarja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. str. 328.
63. Zakrajšek, K., 2001. *Slovenski homonimi in dvojezični slovar*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. str. 333–345.
64. Žele, A., 2015. Slovar členkov kot živa vez med besedilom in slovarjem. *Slavia Centralis*, [na spletu] 8(1), str. 16–21.

СЛОВНИКИ

65. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 2: Т. 1: А–Г / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. ³/₄ К.: Наукова думка, 1982. 632 с.
66. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 2: Д–Копці / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. ³/₄ К.: Наукова думка, 1985. 572 с.
67. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 3: Кора–М / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, В. Г. Складенко, О. Б. Ткаченко; Укладачі: Р. В. Болдирєв, В. Т. Коломієць, Т.

- Б. Лукінова, О. С. Мельничук, Г. П. Півторак, А. Д. Пономарів, Н. С. Родзевич, В. Г. Скляренко, І. А. Стоянов, А. М. Шамота. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 1989. 553 с.
68. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 5: Р–Т / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, Г. П. Півторак, В. Г. Скляренко, О. Б. Ткаченко; Укладачі: Р. В. Болдирєв, В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, О. С. Мельничук, В. Г. Скляренко, І. А. Стоянов, А. М. Шамота. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 2006. 705 с.
69. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 6: У–Я / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, Г. П. Півторак, В. Г. Скляренко, О. Б. Ткаченко; Укладачі: Г. П. Півторак, О. Д. Пономарів, І. А. Стоянов, О. Б. Ткаченко, А. М. Шамота. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. ³/₄ К.: Наукова думка, 2012. 568 с.
70. Словник української мови: в 11 т. / гол. ред. І. Білодід; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наукова думка, 1970-1980. URL: <http://sum.in.ua>.
71. Snoj, M., 2015. *Slovenski etimološki slovar*. 3., e-izd. izd. [na spletu] Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. URL: <http://www.fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar>.
72. Slovar slovenskega knjižnega jezika: [priročni ponatis v petnajstih knjigah]. 2008. Ljubljana: DZS. str. 15 zv.

Українсько-словенський словник міжмовних пар

1.

АДРЕСА , -и, жін.	ADRESA , -e, ž.
1. Позначення місця проживання чи перебування кого-небудь або місцезнаходження чого-небудь.	1. navedba imena, priimka in bivališča; naslov (укр. <i>адреса</i>)
	2. (pisna) spomenica, poslanica (укр. письмове посилення)

2.

БАБА , -и, жін.	BAVA , -e, ž.
1. Мати батька або матері	
2. Стара віком жінка	1. slabš. ženska, navadno starejša (укр. зневажл. жінка, зазвичай старшого віку)
	2. ekspr. lepa, postavna ali sposobna ženska (укр. експрес. красива, струнка чи справна жінка)
3. Розм. взагалі жінка	
4. Перен., зневажл. про слабого, боязкого, нерішучого чоловіка або хлопця	3. ekspr. strahopeten ali klepetav moški (укр. боягузливий або балакучий чоловік)
5. У сполуч. з присв. займ., розм. Те саме, що дружина	
6. заст. Жінка, що приймає дітей під час пологів	
7. заст. Ворожка, шептуха	
8. Людська фігура із снігу	
9. Скіфська баба, етнічно різнотипна скульптура	
	4. kar se rabi kot podstava, opora, podlaga (укр. те, що використовується як основа, опора, підкладка)

3.

БАЗАР , -у, чол.	BAZAR , -ja, m.
1. Торгівля (переважно приватна) продуктами харчування або предметами широкого вжитку (часто в певні дні тижня) на площі або в спеціально збудованому приміщенні.	1. v orientalskem okolju tržni prostor (укр. у східному середовищі ринкове місце)

	2. trgovina z raznovrstnimi drobnimi, cenenimi predmeti (укр. магазин з різноманітними дрібними, недорогими предметами)
	3. prireditev, na kateri se prodajajo raznovrstni (podarjeni) izdelki, zlasti ročni, navadno v dobrodelne namene (укр. подія або захід, де продаються різні вироби, особливо ручної роботи, як правило, для благодійних цілей)
2. Організована торгівля спеціальними товарами в певні сезони або періоди найбільшого попиту на них.	
3. перен., розм. Шум, гам, голосні безладні розмови	

4.

БАНКА¹ , и, жін.	БАНКА , -е, ж.
1. Скляна, металева і т. ін. посудина переважно циліндричної форми	
	1. ustanova, ki opravlja denarne, plačilne in kreditne posle (укр. банк)
2. мед., звичайно мн. банки, нок.	2. zaloga človeške krvi, kosti, namenjena za zdravljenje (укр. запас людської крові, кісток, призначених для лікування)
	3. vsota, ki jo založijo vsi igralci igre s kartami, da se iz nje krijejo dobljene stave soigralcev (укр. сума, яку вносять усі гравці в карткову гру, щоб покрити виграшні ставки інших гравців)
	4. star. Bankovec (укр. заст. банкнота)
БАНКА² , и, жін.	
1. мор., геол. Підвищення морського дна, мілина в морі	
БАНКА³ , и, жін.	
1. мор. Лавка для сидіння веслярів у човні	

5.

БАНКЕТ¹ , -у, чол.	БАНКЕТ¹ , -а, м.
--------------------------------------	------------------------------------

1. Урочистий обід, сніданок або вечеря, що влаштовується на честь кого-небудь або на відзначення якоїсь події.	1. slavnostna pogostitev, navadno uradna (укр. урочистий прийом, зазвичай офіційний)
БАНКЕТ ² , -ів, мн.	BANKET ²
	1. grad. bankina (укр. узбіччя)
1. Закриті ящики в житловому приміщенні корабля, де зберігається одяг матросів.	
БАНКЕТ ³ , -а, чол.	
1. буд. Земляний або кам'яний насип для якої-небудь споруди	

6.

БАНЯ ¹ , -і, жін.	BANJA , -е, ž.
	1. velika posoda za kopanje, kopalna kad (укр. велика посудина для купання, ванна)
1. Те саме, що лазня.	
2. тільки одн., перен., розм. Прочуханка, прочухан	
3. хім. Прилад для рівномірного нагрівання чого-небудь гарячою водою, парою, повітрям і т. ін.	
БАНЯ ² , -і, жін.	
1. Опуклий дах, що має форму півкулі; купол.	
2. перен. Про сферичну поверхню або предмет такої форми.	

7.

БАРВА , -и, жін.	BARVA , -е, ž.
	1. lastnost predmeta, katero očesu posreduje svetloba, ki jo telo seva, odbija ali prepušča (укр. властивість об'єкта, що передається до ока світлом, яке тіло випромінює, відбиває або пропускає, фарба)
	2. naravna obarvanost kože, obraza (укр. природне забарвлення шкіри, обличчя)
1. Колір, забарвлення	
2. перен. Характер, тон, колорит, манера, відтінок викладу, виконання.	
3. рідко. Те саме, що фарба.	3. sredstvo za barvanje (укр. засіб для фарбування)
	4. <i>eksp.</i> prepričanje, mišljenje, nazor (укр. переконання, мислення, погляд)
	5. <i>knjiž.</i> izrazite poteze, značilnosti

	(укр. виразні риси, особливості)
	6. zvočna obarvanost (укр. Забарвлення звуку)
	7. razločevalno znamenje pripadnosti (укр. розпізнавальний знак)
	8. igr. igralne karte z istim znakom (укр. гральні карти з однаковим символом)

8.

БЕСІДА , -и, жін.	BESEDA ¹ , -e, ž.
	1. jezikovna enota iz glasov za označevanje pojmov (укр. мовна одиниця для позначення понять; <i>слово</i>)
	2. ed. in mn. misel, izražena z besedami (укр. думка, виражена словами)
	3. nav. ed., ekspr. zagotovo, obljuba // ed., star. dogovor (укр. зазвичай одн., експрес. гарантія, обіцянка // заст. угода)
	4. izražanje misli z govorjenjem (укр. вираження думки через говоріння) // knjiž. sposobnost za to izražanje (укр. книжн. здатність до вираження думки)
1. Розмова з ким-небудь.	
2. Доповідь, повідомлення на яку-небудь тему з наступним обміном думками; співбесіда	5. ed. in mn. govorni ali pisni nastop v javnosti (укр. <i>доповідь</i>)
	6. ed., knjiž. izmenjava mnenj, misli; pogovor, govor (укр. <i>обмін думками, розмова</i>)
3. розм. Гуляння в когось; бенкет	
4. розм. Товариство, компанія.	
5. діал. Мова, мовлення.	7. ed., nav. vznes. sistem izraznih sredstev za govorno in pisno sporazumevanje; jezik (укр. зазвичай піднес. система виразних засобів для усного та письмового спілкування; <i>мова</i>)
	8. besedilo, tekst (укр. <i>текст</i>)
	9. nav. ed. vloga pri odločanju (укр. роль у прийнятті рішення)
	BESEDA ² , -e, ž.
	1. nekdanje družbena prireditve s poučnim ali zabavnim programom (укр. колиш. суспільна подія з навчальною або розважальною програмою)

9.

БІГУНКА , -и, жін.	BEGUNKA , -e, ž.
1. розм., заст. Розлад шлунка, понос.	
	1. ženska, ki (z)beži pred nevarnostjo ali neprijetnostjo // ženska, ki se izseli v tujino iz političnih vzrokov, emigrantka (укр. жінка, яка тікає від небезпеки // жінка, яка емігрує за політичними причинами, <i>емігрантка</i>)

10.

БІДА , -и, жін.	BEĐA , -e, ž.
1. Нещаслива пригода, подія, що завдає кому-небудь страждання; нещастя, лихо.	1. Velika materialna ali duhovna stiska (укр. велике матеріальне або духовне нещастя)
2. заст. Провина, шкода.	
БІДА² , -и, жін.	
Двоколісний однокінний візок на одну або дві особи.	

11.

БІДНИЙ , -а, -е.	BEĐEN , -dna, -o.
1. Який живе в нужді, нестатках; убогий; протилежне багатий.	1. ki je v veliki materialni ali duhovni stiski // ekspr. po materialni vrednosti nezadosten (укр. той, який живе у великій матеріальній або духовній скруті // експрес. бідний)
2. Такий, як у бідняка, власт. біднякові; недорогий, напишний.	
3. Невеликий кількістю, недостатній.	
4. Який має в незначній кількості потрібні риси, ознаки.	
5. на що, чим. Який має, містить у собі мало, недостатньо чого-небудь.	
6. Який викликає співчуття; нещасний, бідолашний.	// ekspr. usmiljenja, pomilovanja vreden. (укр. експрес. гідний співчуття, жалю)
	2. ekspr. zaničevanja vreden (укр. гідний зневаги)

12.

БІЛКА , -и, жін.	BIŁKA , -e, ž.
	1. steblo žit ali trav (укр. стебло збіжжя, злаків, трав)
1. Невеличкий лісовий гризун, що живе на деревах.	
2. Хутро цього гризуна.	

13.

БІЛЬШЕ , присл.	BOLJŠE , prisl.
1. Вищ. ст. до багато	
	1. primernik od dober. (укр. вищ. ст. до добре)
2. Уживається в реченнях із запереченням не у знач. далі, надалі, потім, після цього, вже і т. ін.	
	2. ki je višje, bolj kakovostne vrste (укр. вище, якісніше)
	3. ekspr. družbeno, družabno višje stoječ (укр. експрес. соціально, суспільно вище)
3. Переважно, здебільшого.	
4. тільки більш.	

14.

БІС , -а, чол.	BES¹ , -а, м.
1. Уявна надприродна істота, що втілює зло і звичайно зображується у вигляді людини з козячими ногами, хвостом і ріжками; злий дух, чорт, диявол, сатана.	1. mitol. zli duh (укр. міфол. злий дух)
	2. izraža podkrepitev trditve (укр. виражає підсилення твердження)
2. Уживається як лайка.	
БІС² , виг.	
Уживається як прохання глядачів повторити виступ	
	BES² , -а, м.
	1. najvišja stopnja jeze (укр. найвищий ступінь гніву; <i>гнів</i>)

15.

БРАК¹ , -у, чол.	БРАК , -а, м.
	1. večji lovski pes, navadno lisast (укр. мисливський собака)
Нестача чогось, відсутність кого-, чого-небудь.	
БРАК² , -у, чол.	
Продукція або товар низької якості.	

16.

БРАТИ , недок.	БРАТИ , nedov.
-----------------------	-----------------------

	1. razpoznavati znake za glasove in jih vezati v besede (укр. розпізнавати знаки для звуків і зв'язувати їх у слова; читати) // dojemati vsebino besedila (укр. сприймати зміст тексту)
	2. razumevati ustaljene, dogovorjene znake (укр. розуміти встановлені, узгоджені знаки)
	3. ugotavljati misli, čustva po zunanjih znamenjih (укр. виявляти думки, почуття за зовнішніми ознаками) // ugibati, napovedovati (укр. вгадувати, передбачати)
1. перех. Схоплювати, охоплювати руками або яким-небудь знаряддям.	
2. перех. Набирати певну кількість чого-небудь.	
3. перех. Черпати, набирати (воду або іншу рідину).	
4. перех. Збирати (гриби, ягоди і т. ін.).	4. nabirati, trgati (укр. збирати)
5. перех. Вибирати, рвати, виривати (коноплі, льон і т. ін.)	
6. перех. Здобувати, діставати	
7. перех. Одержувати в користування.	
8. перех. Стягувати з кого-небудь, одержувати (податки, платню за роботу тощо).	
9. перех. Позичати в когось.	
10. перех., перев. за що. Сприймати певним чином.	
11. перех. Вести, везти, нести з собою, забирати з собою, до себе.	
12. перех. Наймати на роботу.	
13. перех. Арештовувати, затримувати кого-небудь.	
14. перех., заст. Женитися на комусь	
15. перех. і без додатка, діал. Приймати дитину під час пологів.	
16. неперех., тільки 3 ос., розм. Їсти наживку на гачку; ловитися на вудку (про рибу).	
17. неперех. і перех. Виконувати певну дію, роботу (про машину, знаряддя і т. ін.).	
18. перех. Долати важку ділянку шляху, перешкоду і т. ін.	
19. неперех., розм. Змінювати напрям руху, відхилятися від попереднього напрямку; повертати.	
20. перех. Забирати, віднімати час, сили і т. ін.	
21. перех. Опановувати, охоплювати кого-небудь (про почуття, фізичний стан і т. ін.).	

22. неперех. Уживається при дієсловах у значенні початку виконання дії або, частіше, як спонукальне слово при наказовому способі.	
--	--

17.

БРЕХАТИ , недок., розм.	БРЕНАТИ , nedov.
	1. zastar. močno in hripavo kašljati (укр. заст. сильно та хрипло кашляти)
1. Говорити неправду.	
2. Гавкати.	

18.

БРИДКІЙ , -а, -е.	БРИДЕК , -dka, -o.
1. Який викликає огиду; гидкий, огидний.	
	1. nav. eskpr. ki vzbuja duševno bolečino (укр. звичайно експрес. той, що викликає душевний біль)
	2. star. oster (укр. різкий)
	3. nar. vzhodno grenek (укр. діал. схід. гіркий)

19.

БРОДИТИ ¹ , недок.	БРОДИТИ , nedov.
	1. hoditi po čem ovirajočem (укр. йти через перешкоди)
1. Повільно ходити без певної мети й напрямку; блукати.	2. hoditi brez cilja, brez orientacije; bloditi (укр. ходити без мети, блукати)
2. перен. Повільно рухатися, пересуватися.	
	3. premikati prste, roke v čem gostem (укр. рухати пальцями, руками в чомусь густому)
	4. zastar. pluti (укр. заст. плавати)
БРОДИТИ ² , недок.	
1. Бути в стані, в процесі бродіння.	

20.

БУКВАР , -я, чол.	БУКВАР , -ja, m.
	zastar. knjigarnar (укр. заст. бібліотекар)
Книжка для початкового навчання грамоти.	

21.

БУКЕТ , -а, чол.	БУКЕТ , -а, m.
-------------------------	-----------------------

1. Пучок зірваних або зрізаних і складених до купи квітів.	1. zastar. šopek (укр. заст. букет)
2. Сукупність ароматичних і смакових властивостей, характерних для певних сортів продуктів.	2. agr. vonj vina, cvetica (укр. агр. аромат вина , букет)
3. с. г. Кущик молодих рослин	

22.

ВАБИТИ , недок.	VABIȚI , nedov.
	1. izražati, sporočati komu željo a) da kam pride, se udeleži česa zlasti zaradi pogostitve; b) da kam pride, se udeleži česa sploh; c) naj kaj naredi, dela (укр. запрошувати когось прийти а) на банкет, б) взяти участь у чомусь загалом, в) спонукати до дії)
1. перех. і неперех. Манити кудись чимсь принадним, викликати бажання до чого-небудь.	
2. перех. і неперех. Притягати до себе, викликати потяг.	
3. перех., мисл. Приманювати птахів та звірів ваби́ком або звуками, підробленими під їх голос.	2. z glasovi, gibi izražati željo, da se kdo približa (укр. голосом або жестами виражати бажання, щоб хтось наблизився)
	3. vzbujati pri kom željo, da kaj naredi, dela (укр. викликати у когось бажання діяти)
	4. v krščanskem okolju zvoniti, navadno eno uro pred začetkom obreda, zlasti maše (укр. у християнському середовищі дзвонити, зазвичай за годину до початку обряду, церковної служби)

23.

ВАГАТИСЯ , недок.	VAGATI (SE) , nedov.
1. Відчувати неспроможність відразу вирішити що-небудь; роздумуючи, схилитися то до одного, то до іншого рішення.	
2. перен. Бути нестійким, непослідовним у діях; хитатися.	
	1. pog. tehtati (укр. розм. зважувати)

24.

ВЕЖА , -і, жін.	VEŽA , -е, ж.
------------------------	----------------------

	1. prehodен простор v poslopju za vhodnimi vrati (укр. перша при вході в квартиру кімната; <i>передпокій</i>)
1. Висока вузька споруда, що має висоту значно більшу за ширину і будується окремо або як складова частина фортеці, палацу і т. ін. //Вишка для спостереження і передачі сигналів.	
2. заст. В'язниця. // Ув'язнення.	
3. військ. Те саме, що башта 2.	

25.

ВЕСІЛЛЯ , -я, сер.	VESELJE , -a, s.
1. Обряд одруження, а також святкування з цієї нагоди за звичаєм // Бенкет з нагоди одруження	
2. збірн., розм. Люди, присутні на святкуванні з нагоди одруження	
	1. stanje prijetne vznemirjenosti, ki se izraža v smehu, petju, živahnosti. // izražanje te vznemirjenosti. (укр. почуття задоволення, приємність, що виражається у сміху, співі, жвавості; <i>радість, веселість</i> // вияв цього задоволення)
	2. prijetno duševno stanje, ki se izraža v vedenju, odnosu do življenja. // čustvo, ki ga povzroči kaj ugodnega, zaželenega. (укр. приємний душевний стан, що виявляється у поведінці, ставленні до життя; <i>радість, щастя</i> // емоція, викликана чимось приємним, бажаним)
	3. kar ima kdo rad, mu je prijetno. (укр. те, що подобається)
	4. pozitiven odnos, zaradi katerega se zdi kaj, ukvarjanje s čim prijetno, zaželeno. // vnema, prizadevnost (укр. позитивне ставлення, через яке щось здається приємним; <i>захоплення, ентузіазм</i> // натхнення, старанність)
	5. prisl. da je veselje; zelo (укр. присл. дуже, із задоволенням)

26.

ВІДОМО , невідм.	VEDOMA , prisl.
1. присудк. сл. Про наявність відомостей про кого-, що-небудь.	

2. вставн. сл. Уживається для пояснення якоїсь причини, наслідку; зрозуміло, звісно.	
	1. star. vede, zavestno. (укр. заст. свідомо)

27.

ВІЗИТ , -у, чол.	VIZITA , -e, ž.
1. Відвідини кого-небудь, переважно офіційні.	
2. Відвідання лікарем хворого вдома .	1. vsakodnevni zdravniški obhod in pregled bolnikov v bolnišnici (укр. щоденний лікарський обхід і огляд пацієнтів у лікарні)
	2. knjiž. uradni pregled, preiskava. (укр. книжн. офіційний огляд, розслідування)

28.

ВИД¹ , -у, чол.	VID , -a, m.
	1. čut za zaznavanje svetlobnih dražljajev (укр. здатність сприймати світлові подразники; зір)
1. Те саме, що обличчя. // рідко . Вигляд, зовнішність.	2. zastar. videz (укр. заст. вигляд, зовнішність)
2. на що і без додатка. Частина місцевості, яку видно; краєвид.	
3. заст. Те саме, що вид на проживання.	
	3. star. dan 1, svit (укр. світанок)
ВИД² , -у, чол.	
1. Окрема галузь роботи, заняття, різновид в ряді предметів, явищ і т. ін.; тип.	
2. Підрозділ, що об'єднує ряд предметів, явищ за спільними ознаками і входить до складу загальнішого вищого розділу — роду.	
3. Нижча одиниця в системі класифікації тваринного та рослинного світу, що об'єднує тварин або рослини, які мають однакові ознаки, і входить до складу вищої одиниці — роду.	
4. лінгв. Граматична категорія в слов'янських і деяких інших мовах, що характеризує дію і стан з погляду їх тривання, становлення, розгортання або цілісності, результативності, завершеності в часі. Недоконаний вид; Доконаний вид.	

29.

ВИЛИЦЯ , -і, жін.	VILICE , ž, mn.
--------------------------	------------------------

	1. priprava iz rogljev in ročaja za nabadanje kosov hrane. (укр. знаряддя для їди, що має форму ручки з кількома зубцями; <i>виделка</i>) // temu podobna priprava za držanje česa (укр. подібний пристрій для утримування чогось)
1. Опукла кістка черепа, що міститься між оком і верхньою щелепою.	

30.

ВИНОГРАД , -у, чол.	VINOGRAD , -а, м.
	1. zemljišče, na katerem je posajena vinska trta. (укр. земельна ділянка, де вирощується виноград; <i>виноградник</i>) // trte, ki rastejo na takem zemljišču. (укр. виноградні лози, що ростуть на такій ділянці)
1. Південна витка кущова рослина з широким листям та вусиками, з плодами, зібраними в грона.	
2. Ягоди цієї рослини.	

31. ..

ВИНОГРАДНИК , -а, чол.	VINOGRADNIK , -а, м.
1. Ділянка землі, плантація, де вирощується виноград.	
	1. kdor se ukvarja z vinogradništvom // lastnik vinograda (укр. той, хто займається виноградарством // власник виноградника; <i>виноградар</i>)

32.

ВИР , -у, чол.	VIR ¹ , -а, м.
	1. voda, ki prihaja, priteka iz zemlje na površje, izvir (укр. вода, що виходить із землі на поверхню, <i>природний витік, джерело</i>) // star. studenec, studenček (укр. заст. <i>криниця</i>)
	2. stvar, od katere, iz katere kaj prihaja, se dobiva (укр. те, з чого щось походить, отримується) // publ. denar (укр. публ. гроші)
	3. stvar, besedilo, oseba, ki daje obvestilo, podatek o čem. (укр. об'єкт, текст чи особа, що надає інформацію)

1. Місце у річці, морі і т. ін. з круговим рухом води, що утворюється внаслідок дії протилежних течій.	
2. чого або який, перен. Бурхливий, стрімкий рух, який захоплює, втягає за собою.	
	VIR² , -a, m.
	1. zastar. velika uharica (заст. велика сова)

33.

ВИТИ¹ , недок.	VIT² , nedov.
1. Видавати протяжні, високі та жалібні звуки (про собак, вовків та деяких інших тварин).	1. knjiž., ekspr. tuliti, zavijati (укр. книжн. експрес. вити)
2. Утворювати звуки, подібні до виття (про явища природи). // Утворювати довгі протяжні звуки (про механізми, машини і т. ін.)	
3. розм. Голосно і протяжно стогнати.	
ВИТИ² , недок., перех.	VIT¹ , nedov.
	1. delovati s silo na kaj prožnega, podolgovatega na dveh koncih in v nasprotni smeri krožno okrog vzdolžne osi (укр. діяти силою на що-небудь, подовжене з двома кінцями і крутити його у протилежному напрямку навколо осі)
1. Скручуючи, зсукуючи, з'єднувати в одне ціле (волокна, нитки і т. ін.). // Робити, сплітаючи з чого-небудь. // Влаштувати (гніздо — про птахів)	2. zvijati // ovijati (укр. скручувати)
2. Закручуючи волосся, робити кучері.	
	3. delati, povzročati, da deli česa pridejo v nenaravne položaje (укр. робити так, щоб частини чогось потрапили в ненатуральне положення)
	4. knjiž. plesti, spletati (укр. книжн. сплітати)
	5. ekspr. povzročati bolečine, težave (укр. експрес. спричиняти біль, труднощі)
	6. ekspr. močno rihati (укр. експрес. сильно дуги)
	7. nar. dolensko hiteti s čim (укр. природн. діал. поспішати\)

34.

ВНЕСОК , -ску, чол.	VNESEK , -ska, m.
1. Гроші, які хтось сплачує організації, установі тощо.	

2. перен. Що-небудь цінне, внесене в громадську справу, науку, літературу і т. ін.	
	1. kar se vnese v kaj (укр. введення)
	2. knjž. kar se čemu (rozneje) doda (укр. книжн. те, що (пізніше) додається до чогось)

35.

ВОДІЙ , -я, чол.	VODJA , -e/-a, m.
	1. kdor kaj vodi (укр. <i>вождь, лідер</i>)
	2. kdor z zgledom, nasveti vodi koga (укр. той, хто прикладом і порадами веде когось)
1. Той, хто водить машину, керує нею; шофер	
2. перен. Той, хто вказує шлях кому-небудь; керманіч.	

36.

ВОЛІТИ , недок.	VOLITI , nedov. in dov.
1. Те саме, що бажати 1; хотіти.	
2. Уважати за краще.	
	1. organizirano izražati svojo odločitev o kandidatu (укр. організовано виражати своє рішення щодо кандидата; <i>голосувати</i>)
	2. pravn. v oporoki zapuščati kaj fizični ali pravni osebi, ne da bi jo postavil za dediča (укр. юр. у заповіті залишати щось фізичній або юридичній особі, не ставлячи її спадкоємцем)
	3. star. izbirati (укр. заст. <i>обирати</i>)

37.

ВОРОГ , -а, чол.	VRAG , -a, m.
	1. evfem. hudič (укр. евф. <i>чорт</i>)
	2. ekspr. zloben, hudoben človek (укр. експрес. зла людина)
1. Той, хто перебуває в стані ворожнечі, боротьби з ким-небудь; недруг, супротивник.	3. <i>zastar.</i> sovražnik (укр. заст. ворог)
2. також збірн. Супротивник на війні, у воєнних діях.	
3. перен. Шкідник сільськогосподарських рослин, лісу і т. ін.	
	4. pog., ekspr. hrup, nemir (укр. розм., експрес. шум, неспокій)
	5. pog., ekspr. neprijetnosti, težave (укр. розм., експрес. неприємності, труднощі)

	6. pog., ekspr. nezadovoljstvo, neprijetnost (укр. розм., експрес. незадоволення, неприємність)
	7. pog., ekspr. visoko stopnja česa, močno zanikanje (укр. розм., експрес. висока ступінь чогось, сильне заперечення)
	8. pog., ekspr. izraža ježno odklonitev prisotnosti koga, zveze s čim (укр. розм., експрес. виражає злісне відхилення присутності когось, зв'язку з чимось)
	9. pog., ekspr. izraža močno čustveno prizadetost, zanikanje ali omalovaževanje, pokrepitev trditve, jezo nad kom. (укр. розм., експрес. виражає сильне емоційне ураження, заперечення чи зневажання, підсилення твердження, гнів до кого-небудь.)

38.

ГАЗ¹ , -у, чол.	GAZ , -а, м.
	1. v sneg narejena ozka pot (укр. вузька стежка, прокладена в снігу)
	<i>navt.</i> razdalja med najglobljo točko ladje in vodno gladino; <i>ugrez</i> (укр. відстань між найглибшою точкою судна і поверхнею води; осадка)
1. Речовина, здатна поширюватися в усьому доступному для неї просторі, рівномірно заповнюючи його.	
2. тільки мн. Газоподібні виділення шлунка і кишок.	
ГАЗ² , -у, чол.	
1. Дуже тонка прозора шовкова тканина.	
ГАЗ³ , -а, чол.	
1. розм., рідко. те саме, що газик.	

39.

ГІРКИЙ , -а, -е.	GOREK , -ка, -о.
	1. ki ima zmerno visoko temperaturo, topel (укр. який має помірно високу температуру, теплій)
	2. ki varuje, ščiti pred mrazom (укр. який захищає від холоду)
	3. ekspr. nenaklonjen, sovražen (укр. експрес. недоброчливий, ворожий)

	4. star. ki se pojavlja z veliko intenzivnostjo (укр. заст. який проявляється з великою інтенсивністю)
1. Який має своєрідний їдкий, різкий смак (напр.: хіна, гірчиця); протилежне солодкий	
2. у знач. ім. гірка, кої.	
3. перен. Сповнений горя, біди; тяжкий. // Який завдає горя, болю, гіркоти; дошкульний, вразливий. // Викликаний горем, прикрістю; який виражає горе, страждання.	
4. перен., заст. Який зазнав горя, біди.	

40.

ГОЇТИ , недок., перех.	GOJITI , nedov.
	1. načrtno se ukvarjati z rastlinami ali živalmi, zlasti v gospodarske namene (укр. націлено займатися рослинами чи тваринами, особливо в господарських цілях)
1. Заліковувати пошкодження на тілі.	
2. кого, рідко. Те саме, що лікувати.	// star. negovati (укр. доглядати, опікати)
	2. ekspr. biti dejaven na določene področju (укр. експрес. бути активним у певній сфері)

41.

ГОЛИТИ , недок.	GOLITI , nedov.
1. перех. Зрізувати під корінь волосся бритвою; брити.	1. odstranjevati dlake, pečje (укр. видалити волосся, пір'я)
2. неперех., перен., розм. Влучно, гостро відповідати кому-небудь на щось.	

42.

ГОЛОТА , -и, жін. Збірн.	GOLOTA , -e, ž.
1. заст. Убога людина; злидар.	
	1. lastnost, značilnost golega (укр. <i>нагота</i>)

43.

ГОРИЩЕ , -а, сер.	GORIŠČE , -a, s.
1. Приміщення між стелею і покрівлею будинку.	
	1. prostor, kraj, kjer gori (укр. місце, де горить)

	2. fiz. presečišče vzporednih žarkov po njihovem lomljenju ali odboju (укр. фіз. перехрестя паралельних променів після їх заломлення чи відбиття)
	3. geom. točka, ki skupaj z vodnico določa stožernico (укр. фокус у математиці)
	4. knjiž. središče, center (укр. книжн. центр)

44.

ГОСПОДЬ , господа, чол.	GOSPOD , -a, m.
	1. spoštljivo naslov za odraslega moškega (укр. шанобливе звертання до дорослого чоловіка)
	2. v meščanskem okolju mož, sporog // delodajalec, gospodar (укр. у міському середовищі – чоловік // роботодавець, господар)
	3. v kmečkem okolju duhovnik (укр. у сільському середовищі – священник)
	4. ekspr. moški, ki zaradi odličnega vedenja in lepega videza vzbuja spoštovanje // moški, ki udobno živi in mu ni treba (fizično) delati (укр. експрес. чоловік, який викликає повагу завдяки своєму відмінному вихованню та гарному зовнішньому вигляду // чоловік, який живе комфортно і не мусить (фізично) працювати)
	5. nekdanji pripadnik plemiškega ali meščanskega sloja (укр. колись – представник дворянського або міського стану)
1. Одна з назв бога у християн. // у знач. виг. [o] господи — уживається для вираження подиву, нетерпіння, досади.	6. rel. Kristus, Bog (укр. реліг. Христос, Бог)

45.

ГЛАВА ¹ , -и, уроч.	GLAVA , -e, ž.
1. жін., заст. частина тіла людини або тварини, в якій міститься мозок — вищий відділ центральної нервової системи.	1. del človeškega ali živalskega telesa, v katerem so osrednji živčni centri in nekatera čutila (укр. частина тіла людини або тварини, в якій містяться центральний нервовий центр та деякі органи чуття)
	2. nav. ekspr. ta del pri človeku kot središče njegovega razumskega in zavestnega življenja (укр. зазвичай експрес. ця частина у людини як центр її розумового та свідомого життя)

2. чол. і жін., чого. Той, хто стоїть на чолі кого-, чого-небудь.	3. najpomembnejši, vodilni človek v kaki organizaciji, skupini, gibanju (укр. керівник організації, групи)
	4. glavni podoben del česa (частина чогось, схожа на голову)
ГЛАВА² , -и, жін.	
1. Розділ книги, статті, що позначається нумерацією або окремим заголовком.	
	5. naslovi del knjige, časopisa ali sestavka (назви частин книги, газети; <i>назва</i>)

46.

ГРАД¹ , -у, чол.	GRAD¹ , -а, м.
	1. pog. enota za merjenje količine alkohola v alkoholnih pijačah; maligan (розм. одиниця вимірювання кількості алкоголю)
	2. mat. enota za merjenje kotov (матем. одиниця вимірювання кутів)
1. Атмосферні опади у вигляді частинок льоду різного розміру, перев. округлої форми	
2. чого, перен. Велика кількість, численність.	
3. у знач. присл. градом. // Великими краплями, рясно (про піт, сльози)	
ГРАД² , -а, чол., уроч.	GRAD² , -у, м.
	1. veliko utrjeno poslopje, graščakovo bivališče (укр. велика укріплена будівля, масток дворянина; <i>замок</i>)
1. Город.	2. zastar. mesto (укр. заст. город)

47.

ГУБА¹ , -и, жін.	GUBA , -ž, м.
	1. kar nastane pri mečkanju tkanine, papirja (укр. <i>складка</i>)
	2. gubi podobna zareza, zlasti na obrazu (укр. <i>зморшка</i>)
	3. manjša, gubi podobna izrastlina (укр. <i>наріст</i>)
1. Кожна з двох шкірно-м'язових рухомих складок, що утворюють краї рота у людей і тварин.	
2. тільки мн. Кінці кліщів, лещат і т. ін., що служать для захоплювання, стискування і т. ін. предметів.	
ГУБА² , -и, жін.	
1. На Півночі СРСР — поширена назва заток, які глибоко вдаються в сушу.	

ГУБА ³ , -и, жін.	
1. У Московській Русі — адміністративно-територіальна округа, що пізніше відповідала повітові.	

48.

ГУМКА , -и, жін.	GUMA , -e, ž.
1. Шматочок гуми, признач. для стирання написаного.	
2. Присмачений чим-небудь шматочок гуми, що використовується для жування.	
	1. elastična snov, dobljena z vulkanizacijo kavčuka (укр. еластична речовина, отримана в результаті вулканізації каучуку)
	2. izdelek iz te snovi (укр. виріб з цієї речовини)

49.

ГАНОК , -нку, чол.	GANK , -a, m.
1. Прибудова з площадкою і східцями, а подекуди з покрівлею біля входу в будинок.	
	1. etn. Lesen pokrit hodnik na alpski hiši // nižje pog. balkon, hodnik (укр. етн. дерев'яний критий коридор у альпійському будинку // розм. балкон, коридор)

50.

ДАТА , -и, жін.	DATA , -a, s.
1. Календарний час якої-небудь події. // Позначка на листі, документі і т. ін. про час (рік, місяць і число) його написання.	
	1. knjiž. podatki, navedbe (укр. книжн. <i>дані</i>)

51.

ДАХ , -у, чол.	DAH , -a, m.
1. Верхня частина будівлі, що служить її покриттям; покрівля.	
2. перен. Домівка, житло.	
	1. enkratno sprejem zraka v pljuča in njegovo iztisenjenje, dih (укр. одноразовий вдих повітря в легені та його видих, <i>подих</i>)
	2. iz pljuč iztisnjen zrak (повітря, видихнуте з легень)
	3. neprijeten vonj, zadah (неприємний запах)

52.

ДАЧА¹ , -і, жін.	ДАЇСА , -е, ž.
	1. v fevdalizmu podložniška dajatev zemljiškemu gospodu (укр. у феодалізмі податок земельному господареві)
	2. nar. vzhodno davek (діал. схід. податок)
1. Те саме, що давання.	
2. Порція корму на один раз.	
ДАЧА² , -і, жін.	
1. Літній будинок для відпочинку за містом. // Зручна для відпочинку садиба за містом, на околиці міста.	
ДАЧА³ , -і, жін.	
1. Лісова ділянка — самостійна господарська одиниця.	

53.

ДЕКА , -и, жін.	ДЕКА , -е, ž.
1. Частина корпусу (коробки) струнних та інших музичних інструментів, що відбиває, і посилює звук.	
2. Деталь молотильного апарата у молотарки, комбайна; підбарабанник.	
ДЕКА...	
Перша частина складних слів, що відповідає слову десять, напр.: декаметр і т. ін.	1. pog. dekagram (укр. декаграм)

54.

ДЕРЖАВА , -и, жін., заст.	DRŽAVA , -е, ž.
1. Маєток, помістя, володіння.	
2. Міцність.	
3. Влада, керівництво.	2. politična sila, ki predstavlja, vodi, upravlja to skupnost (укр. політична сила, що представляє, керує та управляє спільнотою)
ДЕРЖАВА , -и, жін.	
1. Апарат політичної влади в суспільстві. // Країна з таким апаратом політичної влади.	1. organizirana politična skupnost, ki ima na prostorsko omejen ozemlju suvereno oblast (укр. спільнота, що має суверенну владу на певній території)

55.

ДИВАН , -а, чол.	DIVAN , -а, m.
1. Рід великих м'яких меблів для сидіння і лежання.	

	1. oblazinjeno ležišče brez ztranic, navadno ozko in z dvignjenim zglavjem (укр. <i>ліжка</i>)
--	---

56.

ДИВНИЙ , -а, -е.	DIVEN , -vna, -o.
1. Який викликає подив. // Незвичайний якими-небудь якостями; чудний, незрозумілий. // Який не має подібних собі; рідкісний, кумедний.	
2. Дуже гарний; чудовий, чарівний.	1. zastar. čudovit, sijajen (укр. заст. чудовий)

57.

ДІРКА , -и, жін.	DİRKA , -e, ž.
1. Те саме, що діра 1.	
	1. tekmovanje v hitrostni vožnji ali jahanju (укр. змагання у швидкісній або верховій їзді)

58.

ДОГЛЯДАТИ , недок.	DOGLEDATI , dov.
1. перех. і неперех., кого, що, чого, за ким — чим і без додатка. Пильнувати, слідкувати за чим-небудь з метою забезпечення нормального стану, порядку і т. ін. // Турбуватися, піклуватися про кого-, що-небудь, забезпечувати необхідні умови комусь, чомусь.	
2. тільки док., перех. і без додатка, з спол. що, діал. побачити, помітити.	1. s pogledom doseči (укр. охопити поглядом)
	2. knjiž. doumeti, dojeti (укр. <i>зрозуміти</i>)

59.

ДОКТОР , -а, чол.	DOKTOR , -ja, m.
1. розм. Те саме, що лікар.	2. pog. zdravnik (укр. розм. лікар)
2. Вищий учений ступінь, який присуджується на підставі захисту дисертації, а також особа, якій присуджено цей ступінь.	1. najvišji akademski naslov, ki ga podeli univerza ali znanstvena ustanova (укр. вищий учений ступінь)
	3. star. odvetnik, advokat (укр. заст. адвокат)

60.

ДОМОВИНА , -и, жін.	DOMOVINA , -e, ž.
1. Місце, де поховано померлого; могила.	
2. Те саме, що труна.	

	1. dežela, v kateri se je kdo rodil, v kateri prebiva (укр. <i>батьківщина</i>)
	2. zasat. dom, hiša (укр. заст. <i>будинок</i>)

61.

ДРУГИЙ , -а, -е.	DRUG , -а, -о.
1. Числівник порядковий, відповідний кількісному числівнику два. Був Максим удовець, мав дві дочки.	
2. Не такий, як цей, відмінний від цього; інший.	1. ki ni tisti, na katerega se misli, iz katerega se izhaja (укр. <i>інший</i>)
3. Не цей, а якийсь інший.	2. nav. mn. ki v kaki skupini ali celoti obstaja poleg navedenega in se od tega razlikuje (укр. <i>який існує у певній групі, але відрізняється</i>)
	3. pog. ki ni domač, tuj (укр. розм. <i>чужий</i>)
4. Не головний за значенням, не основний; другорядний.	
5. Не справжній, але такий, що заступає його.	
6. у знач. ім. друге, гого, сер.	
7. у знач. ім. друга, гої, жін.	
8. у знач. вставн. сл. друге, гого, сер. Те саме, що по-друге.	

62.

ДРУЖБА¹ , -и, жін.	DRUŽBA , -е, ž.
	1. skupnost ljudi in celotnost njihovih odnosov (укр. <i>спільнота людей і їхні відносини</i>)
	2. na določen gospodarski in politični način organizirana skupnost ljudi (укр. <i>спільнота людей, організована певним економічним і політичним чином</i>)
1. Стосунки, відносини, в основі яких лежить взаємна прихильність, довір'я, відданість, товариська солідарність, духовна близькість, спільність інтересів і т. ін.	3. skupina ljudi, ki jih družijo skupni interesi, zlasti zabava (укр. <i>група людей зі спільними інтересами, особливо розвагами</i>)
	4. podjetje z več solastniki ali delničarji (укр. <i>компанія з кількома співвласниками або акціонерами</i>)
ДРУЖБА² , -и, чол., заст., діал.	
1. Товариш молодого, що бере участь у весільному обряді. // Особа, що тримає вінець над головою молодого чи молодої в час вінчання і перебуває при них під час весільного обряду.	

63.

ДРУЖИНА , -и.	DRUŽINA , -e, ž.
	1. skupnost enega ali obeh staršev z otrokom, otroki (укр. сімейна пара з дітьми або без)
	2. skupina ljudi, ki jih vežejo sorodstvene vezi, rodbina (укр. група людей, пов'язаних родинними узами; родичі)
	3. skupina ljudi, ki jih druži organizirano skupno delo (укр. група людей, об'єднаних організованою спільною працею)
1. жін. Одружена жінка стосовно до свого чоловіка	
2. чол., заст., поет. Одружений чоловік стосовно до своєї жінки.	
3. жін. Група, загін, добровільне об'єднання людей, створене з якою-небудь метою.	
4. жін. У стародавній Русі — збройний загін, що становив постійну військову силу князя і брав участь в управлінні князівством.	
	4. star. služabniki, služničad (укр. кріпацтво)
	5. zastar. družčina, družba (укр. товариство, суспільство)
	6. biol. Sistematska kategorija rastlinstva ali živalstva, nižja od reda (укр. систематична категорія флори або фауни, нижчого класу)

64.

ДУХ , чол.	ДУН ¹ , -а, м.
1. род. у, тільки одн. Психічні здібності, свідомість, мислення. Досягнення людського духу	1. razumsko-spoznavna stran človeka (укр. раціонально-пізнавальна сторона людини) // miselne, značajske značilnosti (укр. розумові риси, риси характеру) // nadarjenost, sposobnost (укр. талант, здібність)
	2. človek, zlasti glede na njegove miselne in značajske značilnosti (укр. людина, особливо з точки зору її розумових і характерних особливостей)

	3. splošne miselne, nazorske značilnosti (укр. загальні розумові, образні особливості)
2. род. у, тільки одн. Внутрішній стан, моральна сила людини, колективу.	4. splošno psihično razpoloženje (укр. загальний психологічний настрій)
3. род. у, тільки одн. Загальний внутрішній зміст і напрям, основний характер чого-небудь. // Суть, істинний смисл; зміст чого-небудь. // Який-небудь елемент, що визначає поведінку, характер, напрям думок і т. ін.	
4. род. а. За міфологічними і релігійними уявленнями — добра або зла безплотна, надприродна істота, що бере участь у житті природи і людини.	5. mit. bitje netvarne narave (укр. у різних міфологіях і релігіях істота неживої природи)
5. род. а, тільки одн. За релігійними уявленнями — безсмертна, нематеріальна основа в людині, що становить суть її життя і відрізняє від тварини; душа.	6. v religiji nematerialno, neumrljivo bistvo človeka, duša (укр. у різних релігіях нематеріальна, безсмертна сутність людини; душа)
	7. v idealističnih filozofijah nematerialno ročelo vsega, kar je (укр. в ідеалістичних філософіях нематеріальний початок усього сущого)
	ДУН² , -а, м.
6. род. у, тільки одн., розм. Процес удихання й видихання повітря (перев. в сталих словосполученнях); дихання.	
7. род. у, тільки одн., розм. Те саме, що повітря.	
8. род. у, тільки одн., розм. Те саме, що запах,аромат.	1. značilnost, ki se zaznava z vohom (укр. те, що сприймається за допомогою запаху)
	2. zastar. zmožnost zaznavati vonj, voh (укр. здатність сприймати запахи; нюх)

65.

ДУШНИЙ , -а, -е.	DUŠEN , -šna, о.
1. Насичений випарами, які ускладнюють дихання. // З несвіжим, затхлим, нагрітим, важким для дихання повітрям. // З високою температурою повітря, що насичене вологою (про пори року, частини доби і т. ін.).	
	1. nanašajoč se na duša 1. (укр. який стосується души, душевний)
	2. zastar. duševen (заст. душевний)
	3. zastar. duhoven ² (заст. духовний)

66.

ЖАБО , невідм, сер.	ŽABE , mn., ž.
1. заст. Нашивка з мережива або серпанку з оборками, що прикріплювалась до коміра верхньої чоловічої сорочки.	
2. Оздоба до жіночого плаття або блузки, зробл. з мережива чи тонкої тканини.	
	1. Плаšne nogavice (укр. КОЛГОТКИ)

67.

ЗАГОТУВАТИ , недок.	ZAGOTOVITI , dov.
1. Готувати, виготовляти що-небудь заздалегідь, до настання потреби, наперед. // Робити запас чого-небудь, запасати.	
	1. narediti, da kdo kaj zagotovo ima, dobi (укр. зробити так, щоб хтось щось обов'язково отримав, забезпечити)
	2. s svojim obstajanjem, učinkovanjem narediti, povzročiti, da kaj zagotovo obstaja, se uresniči (укр. своїм існуванням, дією зробити так, щоб щось обов'язково існувало, здійснилося)
	3. izjaviti, da je ali da bo povedano zagotovo res, uresničeno (укр. заявити, що щось обов'язково здійснилося або буде здійснено)

68.

ЗАЙМАТИСЯ ¹ , недок.	ZANIMATI SE , nedov.
1. чим. Робити, здійснювати що-небудь // Вивчати що-небудь, оволодівати чимсь, присвячувати себе якому-небудь заняттю, якійсь справі.	
2. ким, чим. Приділяти увагу комусь, чомусь, виявляти інтерес до кого-, чого-небудь. // з ким, рідко. Навчати кого-небудь, керувати чийсь навчанням.	1. imeti, kazati hotenje, željo a) vedeti, izvedeti kaj b) spoznati kaj, ukvarjati se s čim c) dobiti, imeti kaj (укр. мати, виявляти бажання, прагнення: а) знати, дізнатися щось, б) пізнавати щось, займатися чимось, в) отримати, мати щось)
	2. publ. prizadevati se, zavzemati se (публ. прагнути, виступати за щось)
3. тільки недок. пас. до займати 1, 2, 5, 6.	
ЗАЙМАТИСЯ ² , недок.	
1. тільки 3 ос. Починати горіти, спалахувати полум'ям; загорятися.	

2. тільки 3 ос. Починати світитися, сяяти. // Наставати, починатися (про ранок, день).	
3. також із сл. вогонь, полум'я перен. Червоніти, вкриватися рум'янцем, спалахувати від збудження, хвилювання, ніяковості і т. ін // Виникати, з'являтися (звичайно про почуття і т. ін.). // без додатка і чим. Починати виражати лють, неспокій, збудження, хвилювання і т. ін.	

69.

ЗАКЛАД¹ , -у, чол.	ZAKLAD , -a, m.
1. Установа з певним штатом службовців і адміністрацією, що працюють в якій небудь галузі освіти, науки, культури і т. ін.	
ЗАКЛАД² , -у, чол.	
1. Умова між сперечальниками, за якою той, хто програв, повинен виконати що-небудь; парі.	
2. Гроші, річ і т. ін., на які сперечаються і які є предметом виграшу.	
	1. večja količina skritih dragocenosti, denarja, za katere se ne ve, čigave so (укр. велика кількість прихованих цінностей, грошей, які належать невідомо кому)
	2. zbirka dragocenosti, denarja, ki se hrani kje (укр. колекція цінностей, грошей, що зберігається)
	3. kar je za koga zelo dragoceno, veliko vredno (укр. те, що комусь дуже дороге, має велику цінність)
	4. kar kje obstaja v veliki količini in se da izkoriščati (укр. те, що десь існує у великих кількостях і може бути використаним)
	5. kar vsebuje veliko dragocenega, vrednega in se lahko iz njega črpa (укр. те, що містить багато дорогоцінного, цінного і з нього можна взяти)
	6. v zvezi »besedni zaklad« vse besede, rabljene v kakem jeziku, delu (укр. словниковий запас)
	7. zastar. sklad (укр. фонд)
3. Забезпечення одержуваної позички яким-небудь майном, цінностями, що передаються кредиторіві; застава (див. Застава 1).	

4. перен., рідко. Доказ, свідчення чого-небудь.	
---	--

70.

ЗАКОН , -у, чол.	ZAKON ¹ , -а, м.
	1. z zakonom urejena življenjska zveza moškega in ženske (укр. затверджений законом життєвий союз чоловіка та жінки, <i>брак</i>)
	ZAKON ² , -а, м.
1. про що і без додатка, юр. Встановлене найвищим органом державної влади загальнообов'язкове правило, яке має найвищу юридичну силу. // тільки одн., без додатка. Сукупність таких загальнообов'язкових правил та державних постанов, що визначають суспільні відносини людей; втілення найвищої влади в суспільстві. // у знач. присудка, перен. Те, що сприймається як незаперечне розпорядження, веління, обов'язкове для неухильного виконання.	
2. кого, чого, чий і без додатка. Загальноприйняте, усталене правило співжиття, норма поведінки. / Звичай, обряд.	1. splošno veljaven pravni predpis z najvišjo pravno močjo, podrejen ustavi (укр. загальнодійсне правове регулювання з найвищою юридичною силою, підпорядковане конституції)
3. чого, перев. мн. Основні правила в якій-небудь діяльності людської діяльності, що впливають із самої суті справи.	2. pravilo ravnanja, vedenja, kot ga določa to, kar izraža prilastek (укр. правила поведінки, які визначаються тим, що виражає прикметник, який доповнює словосполучення)
	3. kar po volji, odločitvi koga določa njegovo ravnanje, mišljenje (укр. відповідно до чийсь волі та рішення визначається його поведінка та мислення)
4. чого і без додатка. Об'єктивно існуючий, постійний і необхідний взаємозв'язок між предметами, явищами або процесами, що впливає з їх внутрішньої природи, сутності; закономірність (у 2 знач.). // Основне положення якої-небудь науки, що відбиває причинно-наслідковий зв'язок між явищами, характеризує перебіг певних процесів у природі або суспільстві. // Що-небудь неминуче, незаперечне, що є виявом певної закономірності.	4. stalna, nujna zveza med določenimi stvarmi, pojavi v naravi ali kaki dejavnosti (укр. постійний, необхідний зв'язок між певними речами, явищами в природі чи якоїсь діяльності)

	5. pravilo, načelo, ki je pogoj pravilnosti, vrednosti kake lastnosti, dejavnosti (укр. правило, принцип, що є умовою правильності, значення якоїсь характеристики, діяльності)
5. Сукупність догм (основних положень) якої-небудь релігії, віровчення.	

71.

ЗАПАХ , -у, чол.	ZAPAH , -а, м.
1. Властивість предметів, речовин діяти на органи нюху. // Те, що сприймається органами нюху.	
	1. priprava za zapiranje vrat, oken od znotraj s premikajočim se delom, ki se navadno v vodoravni smeri potisne v kaj (укр. пристрій для зачинення дверей і вікон зсередини за допомогою рухомої частини, яка зазвичай вставляється горизонтально в щось; <i>засув</i>)

72.

ЗАПИСНИК , -а, чол.	ZAPISNIK , -а, м.
	1. sprotni uradni zapis o poteku kakega uradnega dogodka, sestanka (укр. поточний офіційний запис перебігу якогось офіційного заходу, зустрічі)
	2. <i>zastar.</i> seznam, spisek (укр. список)
1. Книжечка, зшита з чистих аркушів паперу, для записів.	3. <i>zastar.</i> beležnica (укр. щоденник, записник)

73.

ЗАПОР , -у, чол., мед.	ZAPOR , -а, м.
1. Недостатне або нерегулярне, з затримкою, випорожнення кишечника.	
	1. prisilno bivanje v kakem zaprtem prostoru navadno za kazen (укр. примусове перебування в закритому просторі зазвичай для покарання)
	2. prostor za osebe, ki jim je odvzeta prostost (укр. місце для осіб, позбавлених волі, <i>в'язниця</i>)

	3. glagolnik od zapreti (укр. іменниково-дієслівна форма від <i>закривати, зачиняти</i>)
--	---

74.

ЗАПУСИТИ¹ , док.	ZAPUSTITI , dov.
1. Примушувати злетіти вгору.	
2. Надавати руху, початку дії (двигунові, механізму, машині і т. ін.).	
3. розм. Кидати чим-небудь у когось, щось.	
4. Засовувати, опускати що-небудь кудись усередину. // Поміщати що-небудь у якеś середовище.	
5. чим. Додавати у що-небудь якусь речовину (спеції, дріжджі і т. ін.) як приправу або для бродіння.	
	1. izraža, da osebek s hojo, premikanjem naredi, da ni več na določenem mestu (укр. виражає, що особа рухом змінює своє місцезнаходження)
	2. izraža, da osebek naredi, da preneha biti, se nahajati skupaj s kom (укр. виражає, що особа робить так, щоб перестати бути разом з кимось)
	3. narediti, da preneha določeno razmerje s kom (укр. зробити так, щоб припинилися певні стосунки з кимось)
	4. narediti, da kdo kaj dobi kot dediščino (укр. зробити так, щоб хтось отримав щось у спадщину)
	5. narediti, povzročiti, da kje je, ostane, kar izraža dopolnilo, pustiti (укр. зробити так, щоб щось залишилось на певному місці, виражає доповнення, залишити)
	6. nav. ekspr. izraža prenehanje sposobnosti, stanja pri kom, kot ga določa samostalnik (укр. зазвичай експрес. припинення здатності або стану у когось, як визначає іменник)
ЗАПУСТИТИ² , док.	
1. Не приділяти чому-небудь належної уваги, не робити чогось своєчасно; занедбувати // Доводити до занепаду через недогляд; занехаювати.	7. pretrgati svojo dejavno vključenost v kaj (укр. перервати свою активну участь у чому-небудь)
	8. publ. ne upoštevati (укр. публ. не брати до уваги)
2. Перестаючи стригти, давати можливість вирости; відрощувати.	
3. Переставати доїти корову перед отеленням	

75.

ЗАСТАВА¹ , -и, жін.	ZASTAVA¹ , -e, ž.
	1. kos tkanine določene barve ali več barv, ki predstavlja simbol kake države, naroda, organizacije (укр. (укр. Шматок тканини певного кольору або кількох кольорів, який представляє символ країни, нації чи організації; <i>прапор</i>)
	2. ekspr. nazor, program, gibanje (укр. погляд, програма, рух)
	ZASTAVA² , -e, ž.
1. Віддавання кредиторів якого-небудь майна або коштовності для забезпечення одержуваної позички.	1. izročitev stvari za zavarovanje upnikove terjatve (укр. доставка речей для забезпечення вимоги кредитора)
2. Річ, яка залишається у того, хто видає позичку. // Грошова сума, яку вносять для забезпечення виконання зобов'язань.	
3. перен. Забезпечення, гарантія чого-небудь.	2. kar se zastavi (укр. те, що віддане в заставу)
ЗАСТАВА² , -и, жін.	
1. іст. Місце в'їзду до міста або виїзду з цього, яке охоронялося. // Пост, створюваний на центральному шляху для збирання з проїжджаючих мита, податків і т. ін. за проїзд або перевезення товарів.	
2. Військовий охоронний загін, охоронна варта. // Місце розташування військового підрозділу, який охороняє певну ділянку державного кордону.	

76.

ЗАЧИНІТИ , док.	ZAČINITI , dov.
1. Прихилити (двері, вікно і т. ін.), перешкоджаючи, припиняючи вхід, доступ у приміщення чи вихід назовні. // Прихилити або замикати двері якого-небудь приміщення. // рідко. Те саме, що замикати // Опускати вниз віко, вічко скрині, коробки і т. ін., припиняючи доступ усередину. // діал. Стуляти, закривати.	
2. Припиняти, переривати роботу, діяльність якої-небудь установи, підприємства і т. ін.	

3. Поміщати кудись, не випускаючи назовні (людей, тварин).	
	1. dodati snov, ki daje hrani prijeten, navadno ostrejši okus (укр. додати те, що надає їжі приємний, зазвичай гостріший смак)

77.

ЗНАТИ , недок.	ZNATI , nedov.
1. перех., також про кого—що і з підрядним реченням. // що за ким, перев. із запереч. част. не — вважати щось властивим кому-небудь.	4. star. vedeti (укр. заст. знати)
2. перех., також з інфін. Мати певні чи спеціальні знання в якійсь галузі, бути обізнаним із чим-небудь, розбиратися в чомусь. // також з підрядним реченням, розм. Могти, уміти що-небудь робити, поводитися певним чином.	1. imeti to, kar se uči, študira, vtisnjeno v zavest, spomin in biti sposoben povedati, uporabiti (укр. мати те, що вивчається, запам'ятоване в свідомості, пам'яті і бути здатним сказати, використати)
	2. biti glede na izurjenost, usposobljenost sposoben (uspešno) opravljati kako dejavnost (укр. бути здатним (успішно) виконувати певну діяльність залежно від досвіду, кваліфікації)
	3. pog. z nedoločnikom utegniti, moči (укр. розм. зінфінітивом – мати змогу, могли)
3. перех. Бути знайомим з ким-небудь. // Вважати, признавати кого-небудь близьким, рідним // Виділяти, вирізняти з ряду подібних; узнати	5. star. poznati (укр. заст. знати кого-небудь)
	6. zastar. opaziti, videti (укр. заст. помітити, побачити)
4. перех. і без додатка. Розуміти, усвідомлювати що-небудь. // Здогадуватися про що-небудь.	
5. перех., перев. у запереч. реченнях. Визнавати кого-, що-небудь, рахуватися з кимось, чимось.	
6. перех. Зазнавати чогось на своєму віку, переживати, відчувати що-небудь.	
7. перех., також з підрядним реченням, у знач. присудк. сл., розм. Видно, помітно.	
8. тільки 2 ос., неперех., у знач. вставн. сл., розм. Уживається для зосередження уваги співрозмовника на чому-небудь.	
9. тільки інфін., неперех., у знач. вставн. сл., розм. Уживається для вираження припущення, ймовірності чого-небудь; напевне, мабуть.	

78.

ЇЗДИТИ , недок.	JEZDITI , nedov.
	1. premikati se s pomočjo živali, na kateri se sedi (укр. рухатися за допомогою тварини, на якій сидять)
	2. sedeti na čem tako, da je vsaka noga na drugi strani tega, jahati (укр. сидіти на чому-небудь так, що кожна нога знаходиться з іншого боку цього, <i>їздити верхи</i>)
1. Їхати (у 1 знач.) багато разів або в різних напрямках.	
2. Бувати де-небудь, подорожувати, мандрувати, послуговуючись якимись засобами пересування // Бувати в кого-небудь, відвідувати когось.	

79.

КАЗАТИ , недок., перех.	KAZATI , nedov.
1. Передавати словами (думки, почуття тощо); висловлювати, говорити (у 2 знач.). // Розповідати що-небудь // 3 ос. мн. Ходять чутки, поголоски; розповідають.	
2. Наказувати комусь робити що-небудь.	1. delati tako, da kdo lahko kaj gleda, opazuje // usmerjati pozornost k čemu, navadno s prsto, roko (укр. робити так, щоб хтось міг щось дивитися, спостерігати // спрямовувати увагу на щось, зазвичай пальцем, рукою)
	2. dajati podatke, informacije o čem glede na določen položaj, lego (укр. давати дані, інформацію про щось залежно від певного положення, розташування)
	3. imeti kaj vidno, opazno (укр. мати щось видиме, помітне)
	4. biti izraz določenega stanja, pojava (укр. виражати певний стан, явище)
	5. imeti take zunanje znake, iz katerih se da predvideti kaj (укр. мати зовнішні ознаки, за якими можна передбачити щось)
3. перен. Свідчити про що-небудь.	6. delati vidno, opazno a) razpoloženje, stanje b) lastnost, značilnost c) razmerje, odnos (укр. робити щось видимим, помітним. a) настрої, стан b) властивість, характеристика c) відношення, взаємозв'язок)

	7. izraža primernost, potrebnost narediti, storiti kaj (укр. виражає доцільність, необхідність зробити щось)
--	---

80.

КАЧКА¹ , -и, жін.	KAČA , -e, ž.
	1. breznog plazilec z dolgim, valjastim telesom (укр. безнога рептилія з довгим циліндричним тілом)
	2. <i>ekspr.</i> vrsta, navadno zelo dolga (укр. черга, зазвичай дуже довга)
	3. <i>slabš.</i> hudoben, zahrbtn človek, zlasti ženska (укр. зла, зрадлива людина, особливо жінка)
1. Водоплавний свійський і дикий птах, цінний своїм м'ясом, яйцями й пір'ям; самка качура.	
КАЧКА² , -и, жін.	
1. Те саме, що хитавиця.	

81.

КІТ , кота, чол.	KIT¹ , -a, m.
	največji, ribi podoben morski sesalec z vretenastim telesom in zakrnelimi zadnjimi končinami (укр. найбільший рибоподібний морський ссавець з тонким тілом і низькорослими задніми кінцівками)
1. Свійська тварина родини котячих, що знищує мишей і щурів; самець кішки.	
	KIT² , -a, m.
	gnetljivo sredstvo, zlasti za: (укр. замазка, передусім для) a) pritrjevanje šip v okenske okvire (укр. кріплення скла у віконних рамах) b) izravnavanje površin (укр. вирівнювання поверхонь)

82.

КЛОП , -а, чол.	KLOP¹ , -a, m.
------------------------	----------------------------------

1. Те саме, що блошиця 2.	1. majhen zajedavec na koži človeka in nekaterih živali, s trdim, nazobčanim sesalom (укр. дрібний паразит на шкірі людини і деяких тварин із твердою зазубреною присоскою)
	KLOP² , -i, ž.
	podolgovata lesena, kamnita priprava z nogami, podstavki za sedenje (več oseb) (укр. довгасті дерев'яні, кам'яні пристосування з ніжками, тумби для сидіння (кілька осіб)) // priprava v (šolskem) razredu iz sedeža in mize (укр. <i>парта</i>) // taka priprava s klečalnikom (укр. таке пристосування з ослінчиком)
	KLOP³ , medm. (вигук)
	posnema peket ali odsekan glas pri hoji (укр. імітація стукоту чи уривчастих звуків при ходьбі) // posnema odsekan glas pri udarcu, trkanju (укр. імітація переривчастого звуку при ударі, стукоті)

83.

КОВЧЕГ , -а, чол.	КОВЦЕК , -чка, м.
	1. priprava, navadno pravokotne oblike s pokrovom in ročajem za prenašanje osebnih stvari (призначення, зазвичай прямокутної форми, з кришкою та ручкою для перенесення особистих речей, <i>валіза</i>)
1. Судно, в якому, за біблійним міфом, урятувався від усесвітнього потопу Ной зі своєю родиною та тваринами.	
2. перен., ірон. Про громіздке, старомодне судно, екіпаж і т. ін.	
3. У православній церкві — скринька для зберігання так званих святих дарів.	

84.

КОКОШ , -а, чол.	КОКОШ , -i, ž.
1. діал. Півень.	
	1. velika domača ptica s kratkim vratom in močnim telesom (укр. <i>курка</i>)

85.

КОМОД , -а, чол.	KOMOD , prid. (прикметник)
1. Невисока шафа з висувними шухлядами, де зберігають білизну тощо.	
	1. neprizadeven, len (укр. лінивий, ледачий)
	2. udoben, prijeten (укр. комфортний, приємний)

86.

КОСА ¹ , -и, жін.	KOSA , -е, ž.
1. Заплетене волосся.	
2. перев. мн. Довге волосся.	
КОСА ² , -и, жін.	
1. Сільськогосподарське знаряддя для косіння трави, збіжжя тощо, що має вигляд вузького зігнутого леза, прикріпленого до держака.	1. orodje z dolgim rezilom in dolgim ročajem za košenje trave (укр. знаряддя з довгим лезом і ручкою для косіння трави)

87.

КОСИТИ ¹ , недок., перех.	KOSITI ¹ , nedov.
	1. jesti kosilo (укр. <i>обідати</i>)
	KOSITI ² , nedov.
1. також без додатка. Зрізувати, стинати траву, збіжжя й т. ін. косою, косаркою тощо.	1. s koso, kosilnico rezati travo, žito (укр. косити траву косою, газонокосаркою)
2. перен. Позбавляти життя; нищити, вбивати.	2. <i>ekspr.</i> množično ubijati, moriti (укр. масово вбивати) // uničevati, pokončevati (укр. нищити, винищувати)
КОСИТИ ² , недок.	
1. перех. і чим. Дивитися збоку, скося; скошувати (очі).	
2. неперех. Бути косооким, бути косим.	
3. чим, неперех., перен. Дивитися неприязно, вороже.	

88.

КРИЛО , -а, с.	KRILLO ¹ , -а, s.
1. Літальний орган птахів, комах та деяких ссавців (напр., кажанів).	1. organ za letenje na trupu žuželk in ptičev (укр. літальний орган птахів, комах)
2. діал. Плавець (у риб).	

3. Нерухома відносно корпусу плоска поверхня літака (планера тощо), що підтримує його в повітрі під час польоту.	2. del letala, ki ga drži pri letenju v zraku (укр. поверхня, що підтримує його в повітрі під час польоту)
4. техн. Обертальна лопать вітряка.	
5. Підводна частина корпусу швидкоплавного судна, що утримує його в максимальному надводному положенні під час руху.	
6. Бляшаний дашок над колесом автомашини, екіпажа тощо для захисту від пилу, болота.	
7. Робоча частина мотовила жнивarki, хедера комбайна тощо, яка нагинає скошувану масу до різального апарата та відкидає її набік.	
8. Бокова частина будівлі, споруди, якоїсь площини тощо.	3. stranski, navadno oblikovano zaključen del stavbe (укр. бокова частина будівлі)
9. Бокова частина бойового порядку; фланг.	4. stranki, bočni del kake formacije, navadno vojaške (укр. бокова частина бойового порядку)
10. Крайнє угруповання якої-небудь політичної організації, напрямку тощо.	
	KRILO² , -a, s.
	1. žensko oblačilo, ki pokriva spodnji del telesa (укр. жіночий одяг, що прикриває нижню частину тіла, <i>спідниця</i>)
	2. star. naročje (укр. заст. коліна)

89.

КРОК , -у, чол.	KROK , -a, м.
	1. <i>pog. zabava</i> , na kateri se zlasti veliko pije in ki traja pozno v noč, (ночно) popivanje (укр. вечірка, де особливо багато п'ють і яка триває до пізньої ночі, (нічне) пияцтво)
1. Рух ногою вперед, убік або назад, що його робить людина або тварина, ідучи або біжачи; ступінь	
2. перен. Про ступінь, етап у розвитку чого-небудь, в освоєнні чогось нового, у розв'язанні якогось завдання тощо.	
3. перев. з означ. Те саме, що хода1 (ходьба)	
4. з означ. Певний спосіб пересування, руху в танці, ходіння на лижах і т. ін.	
5. перез. з означ., перен. Учинок, дія (у 2 знач.).	
6. Відстань (приблизно 70—75 см) між стопами ніг під час ходіння як міра довжини.	

7. спец. Певна стала відстань або величина чогонбудь (при спрямованому рухові механізму, деталі тощо).	
--	--

90.

КРУТІЙ , -а, -е.	KRUT , -а, -о.
1. Майже прямовисний; стрімкий; протилежне пологий, положистий. // Обривистий, урвистий, прямовисний (про берег, стіну урвища). //Високо піднятий, бурхливий (про хвилю, морський прибій). //перен. Дуже сильний, відчутний (про підвищення рівня розвитку чогось).	
2. Дуже загнутий, вигнутий, сильно закручений.	
3. Дуже вигнутий, не поступовий (про поворот шляху, річки тощо). // перен. Несподіваний, раптовий (про зміну в поведінці, суспільних явищах, подіях тощо). //перен. З відчутними, помітними переходами (про мелодію).	
4. Суворий, твердий, негіддатливий (про характер, вдачу людини й про людину з таким характером); протилежне лагідний. //перен. Рвучкий, сильний, лютий (про вітер, мороз).	
5. розм. Міцний, твердий. // Туго зав'язаний, сплетений.	
6. перен., розм. Дуже складний для розуміння. //Який важко сприймається, засвоюється (про слово, мелодію тощо). //Сповнений труднощів; важкий, складний.	
7. перен. Гострий, різкий, дошкульний (про вислів, розмову тощо). //Грубий, брутальний (про лайку). //Непристойний, масний (про жарт, анекдот і т. ін.).	1. ki v svojem ravnanju, dejanju zlasti v odnosu do ljudi, živali uporablja nepopustljivo nasilje, nepopustljiv pritisk (укр. Той, хто в своїй поведінці, діях, особливо щодо людей та тварин, використовує непоступливе насильство, непоступливий тиск, жорстокий)
8. Дуже густий внаслідок тривалого варіння (про їжу). //Густо замішаний (про тісто). //В'язкий, тягучий (про мокрий ґрунт). //перен. Низький, сильний (про голос); густий (у 4 знач.).	
9. Дуже насичений, міцний (про настій, навар, тютюн, запах і т. ін.).	

91.

ЛАГІДНИЙ , -а, -е.	LAGODEN , -dna, -o.
1. Спокійний, сумирний, тихий	
2. Приємний для сприймання; нерізкий, м'який, ніжний	
	1. pri katerem ni potreben trud, prizadevanje (укр. при якому не потрібні зусилля, прагнення)
	2. ki ljubi stanje, v katerem se ni treba truditi, prizadevati (укр. той, хто любить стан у якому не потрібно докладати зусиль, прагнути, <i>лінивий</i>)

92.

ЛАПА , -и, жін.	LAPA , -e, ž.
	1. živalska ustnica (укр. тваринна губа)
1. Стопа, нога тварини, птаха і т. ін. // перен., зневажл., ірон. Рука або нога людини (звичайно велика, незграбна).	
2. чого, яка, перен. Гілка хвойного дерева або великий і широкий лист інших рослин.	
3. Інструмент, пристрій, вигнутий, розплющений кінець якого служить для підтримування, зачеплювання чого-небудь або натискування на щось. // Пристрій для надання стійкості або для прикріплення до чого-небудь якоїсь машини і т. ін.	
4. с. г. Робоча частина ґрунтообробних знарядь.	
5. спец. Шип на кінці колоди, який вганяють у відповідну до нього виїмку у другій колоді при скріпленні їх у вінець.	

93.

ЛЕТОВИЩЕ , -а, с.	LETOVIŠČE , -a, s.
1. Місце зльоту й посадки літальних апаратів.	
	1. kraj, primeren, ustrezno urejen za preživljanje letnega dopusta, počitnice (укр. місце, належним чином облаштоване для проведення літньої відпустки, канікул, <i>курорт</i>)
	2. star. letni dopust, počitnice, letovanje (укр. заст. літня відпустка, канікули, літнє перебування, <i>літовання</i>)

94.

ЛИЦЕ , -я, мн., с.	LICE , -a, s.
1. Те саме, що обличчя 1. // Обличчя як ознака зовнішнього вигляду людини.	2. star. prednja stran glave, obraz (укр. заст. обличчя)
2. перен. Сукупність ознак, що характеризують що-небудь.	
3. Верхня, зовнішня сторона предмета; протилежне слід.	3. stran tkanine, pletenine, usnja, ki ima bolj izdelan, lepši videz kot druga stran (укр. сторона тканини, в'язки, шкіри, яка має більш вишуканий, красивий вигляд, ніж інша сторона)
4. тільки мн. щоки.	1. nav. mn del obraza ob strani nosu in ust (укр. зазвичай мн. щоки)
	4. knjž. pročelje, fasada (укр. книжн. фасад, передня частина будівлі)
	5. knjž. podoba, videz, zunanost (укр. книжн. Образ, вигляд, зовнішність)
	6. ekspr. v zvezi »na licu mesta« tam, kjer se kaj zgodi// brez odlašanja, takoj (укр. у зв'язку з «на місці події» там, де щось відбувається // без зволікань, негайно)

95.

ЛІКАР , -я, чол.	LİKAR , -ja, m.
1. Особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих.	
	1. kdor se poklicno ukvarja z likanjem (укр. той, хто професійно займається прасуванням)
	2. zool. hrošč, katerega ličinka uničuje ličje sadnega drevja, Scolytus (укр. жук, личинка якого знищує листя плодкових дерев, Scolytus)

96.

ЛІКАРНЯ , -і, жін.	LEKARNA , -e, ž.
1. Заклад для стаціонарного лікування хворих.	
	1. zdravstvena ustanova, ki izdeluje, pripravlja, izdaja zdravila (укр. аптека)
	2. zbirka zdravil, potrebščine za prvo pomoč ali za preprosto zdravljenje (укр. аптечка)

97.

ЛІС , -у, чол.	LES¹ , -а, м.
	1. snov, iz katere so deblo, veje, korenine dreves in gmov (укр. речовина, з якої складаються стовбур, гілки, коріння дерев і кущів)
	2. kosi iz te snovi, navadno za določeno uporabo (укр. шматки цієї речовини, як правило, для певного використання)
	3. gozdna drevesa, gozdno drevje (укр. лісові дерева, лісова деревина)
1. Велика площа землі, заросла деревами і кущами. // Дерева, які ростуть на такій площі. // Певна ділянка такої площі. // чого, перен. Велика кількість, багато (високих предметів).	4. <i>knjiž. gozd</i> (укр. книжн. ліс)
2. тільки одн. Зрубані дерева як будівельний та ін. матеріал.	
	LES² , prisl.
	1. <i>nar. sem, semle</i> (укр. діал. сюди)
	2. <i>kot klic govedu</i> «на levo!» (укр. як заклик до худоби наліво!)

98.

ЛІТО , -а, сер.	LETO , -а, s.
1. Найтепліша пора року між весною й осінню.	
2. рідко. Те саме, що рік.	1. čas dvanajstih mesecev, ki se začne 1. januarja in traja do 31. decembra (12 календарних місяців, рік) 2. čas dvanajstih mesecev z drugačnim stalnim začetkom (період часу в 12 місяців, що рахується від будь-якого дня)
	3. starost, življenska doba (укр. тривалість чийогось життя; вік)
	4. omejeno trajanje v življenju, bivanju (укр. обмежений термін у житті, перебуванні)
	5. izraža dolgo omejeno trajanje kot del neomejenega trajanja (укр. виражає довготривале обмежене існування як частина безмежного існування)
	6. kar se pridelava v (enem) letu, letina (укр. врожай)

99.

ЛУК , -а, чол.	LUK ¹ , -а, м.
1. Ручна зброя для метання стріл, яка має вигляд стягнутої тяговою дуги.	
	1. <i>nar. vzhodno</i> čebula (укр. діал. цибуля)
	LUK ² , medm. (вигук)
	1. posnema glas pri prelivanju tekočine skozi ozko odprtino (укр. імітація виливання рідини через вузьку щілину)

100.

МАЙ ¹ , -я, чол.	MAJ , -а, м.
1. розм., рідко. Те саме, що травень.	1. peti mesec v letu (укр. п'ятий місяць року) // <i>pesn.</i> čas mladosti, razvoja (укр. час молодості, розвитку)
МАЙ ² , маю, чол.	
1. Клечання, зелень.	2. <i>nar.</i> visoka smreka ali jelka z obeljenim deblom in zelenim vršičkom, postavljena za okras; mlaj (укр. діал. висока смерека або ялина з вибіленим стовбуром і зеленою верхівкою, поставлена для прикраси; травневе дерево)
МАЙ ³ , присл., діал.	
1. Мабуть.	
2. Більше.	

101.

МАПА , -и, жін.	MAPA , -е, ž.
1. заст. Карта (у 1 знач.).	
	1. platnice, navadno v obliki upognjenega kartona, za shranjevanje nepovezanih listov, spisov, načrtov (укр. обкладинки, зазвичай у вигляді складеного картону, для зберігання непереплетених аркушів, файлів, планів)
	2. katastrski načrt kot del zemljiške knjige (укр. кадастровий план як частина земельної книги)

102.

МОЗОЛЬ , -я, чол.	MOZOLJ , -a, m.
	1. vnetje lojnice in njene okolice (укр. укр. запалення сальної залози й навколо неї)
1. Розрощення у тварин і людини рогового шару шкіри (перев. на руках і ногах) у місцях, що зазнають тривалого тиснення або тертя.	
2. перен. Важка праця.	
3. Кістковий нарост на тому місці, де кістка зрослася після перелому або іншого ушкодження.	

103.

НАГЛИЙ , -а, -е.	NAGEL , -a, o.
	1. ki lahko opravi kako pot ali delo v kratkem času; hiter (укр. хто може пройти шлях чи здійснити роботу за короткий час; <i>швидкий</i>)
	2. opravljen v krajšem času, kot je običajen za določeno delo, opravilo; hiter (укр. виконан в більш короткий термін, ніж зазвичай передбачено для певної роботи, завдання; швидкий)
	3. <i>nav. ekspr.</i> ki nastopi v razmeroma kratkem času; hiter (укр. експрес. що відбувається за відносно короткий час; швидкий)
1. Який настає чи відбувається раптово, несподівано, непередбачено.	4. <i>ekspr.</i> ki reagira hitro in navadno nepremišljeno (укр. який реагує швидко і зазвичай необачно)
2. розм. Який відбувається надто швидко, несподівано і напружено.	
3. діал. Невідкладний, негайний; терміновий.	

104.

НАГЛО , присл.	NAGLO , prisl.
	1. prislov od nagel (укр. присл. до швидкий)
1. присл. до наглий 1, 2.	2. izraža, da se dejanje zgodi brez odlašanja, hitro (укр. виражає, що дія відбувається швидко)

105.

НАГОДА , -и, жін.	NAGODA , -e, ž.
--------------------------	------------------------

1. Зручні для здійснення чого-небудь обставини, підходящий для чого-небудь момент.	
	1. dogodek, pripetljaj (укр. <i>подія, пригода</i>)
	2. dejanje, ravnanje, navadno neprimerno (укр. дія, поведінка, як правило, неналежна)

106.

НАРЯДИТИ ¹ , док.	NAREDITI , dov.
	1. z delom omogočiti nastanek česa (укр. <i>зробити</i>)
	2. z aktivnostjo doseči uresničitev kakega a) opravila; b) dejanja (укр. за допомогою дії досягти здійснення чогось а) завдання, б) вчинку)
	3. dokončati, končati (укр. <i>завершити</i>)
	4. povzročiti komu zlasti kaj neprijetnega (укр. спричинити комусь щось неприємне)
1. одягати кого-небудь (перев. у святковий, гарний одяг). // ким. Одягаючи, робити подібним до кого-, чого-небудь.	
НАРЯДИТИ ² , док.	
1. Давати розпорядження про виконання якої-небудь роботи; посилати в наряд. // Посилати, направляти куди-небудь.	
2. розм. Влаштувати, організувати який-небудь захід.	
3. розм. Лаштувати, приготувати що-небудь.	

107.

НЕГОДА , -и, жін.	NEGODA , -e, ž.
	1. <i>ekspr.</i> nedorasel človek, navadno otrok (укр. експрес. незріла людина, зазвичай дитина)
	2. <i>slabš.</i> ničvreden, malovreden človek (укр. зневажл. недостойна, нікчемна людина)
1. Погана погода. рідко. Те саме, що дощ 1.	
2. перев. мн. Нещастя, знегода; тяжка година; дні, сповнені невдачами, неприємностями.	

108.

НЕБЕСА , небес, мн.	NEBESA , -bes, s, mm.
	1. v krščanstvu kraj, kjer prebivajo Bog, zveličani

	(укр. у християнстві — місце, де перебуває Бог, спасенний)
	2. <i>ekspr.</i> velika sreča, ugodje, udobje (укр. експрес. велике щастя, насолода, комфорт)
1. поет. Те саме. Що небо.	3. <i>knjiž.</i> navidezno usločena ploskev nad obzorjem; nebo (укр. книжн. на вигляд рівна поверхня над горизонтом; небо)
	4. <i>ekspr.</i> izraža, da se pojavlja kaj v zelo visoki stopnji, v močni obliki (укр. виражає, що щось проявляється в дуже високому ступені, у сильній формі)
	5. izraža: a) nejevoljo, nestrpnost (укр. небажання, нетерплячість) b) začudenje, navdušenje (укр. здивування, захоплення)

109.

ОБРАЗ¹ , -у, чол.	ОБРАЗ , -а, м.
1. Зовнішній вигляд кого-, чого-небудь. // Вигляд кого-, чого-небудь, відтворений у свідомості, пам'яті або створений уявою. // Подоба, копія кого-, чого-небудь.	3. <i>ekspr.</i> oblika pojavljanja (укр. форма зовнішнього вигляду) a) glede na zunanost, videz (укр. зважаючи на зовнішність, зовнішній вигляд) b) glede na vsebino, bistveno značilnost (укр. зважаючи на зміст, істотну характеристику)
2. Специфічна для літератури і мистецтва конкретно-чуттєва форма відображення дійсності. // Тип, узагальнений характер, створений письменником, митцем.	
3. спец. Зображення якого-небудь явища через інше, конкретніше або яскравіше за допомогою мовного звороту, переносного вживання слова і т. ін.; троп.	
4. перев. мн. Те, що вимальовується, постає в чий-небудь уяві.	
5. Зображення зовнішнього вигляду кого-, чого-небудь (про портрет, фотографію, скульптуру і т. ін.).	

6. філос. Відображення в свідомості явищ об'єктивної дійсності.	
7. заст., жарг. Обличчя.	1. prednja stran glave (укр. передня частина голови, обличчя) a) izraženo razpoloženje, stanje (укр. виражений настрій, стан) b) izražena lastnost (укр. виражена властивість)
	2. <i>ekspr.</i> človek (укр. людина)
	lit. zlasti v drugi polovici 19. stoletja kratko literarno besedilo, v katerem se avtorjevo trenutno razpoloženje primerja, izenačuje z motivom iz narave (укр. літ. передусім в другій половині XIX ст., короткий художній текст, в якому порівнюється поточний настрій автора, ототожнюється з мотивом природи.)
ОБРАЗ ² , -а, чол.	
1. Те саме, що ікона.	
2. заст. Картина.	

110.

ОБРАЗИТИ , док.	OBRAZITI , nedov.
1. Зневажливим висловлюванням, негарним вчинком і т. ін. завдавати кому-небудь душевного болю, моральної травми. // Зачіпати чийсь почуття, неприємно вражати чим-небудь.	
2. рідко. Те саме, кривдити.	
3. перен. Неприємно хвилювати; бентежити, дратувати.	
	1. oblikovati (укр. формувати) // slikati, upodabljati (укр. малювати)
	2. izobraževati (укр. виховувати)

111.

ОЖИТИ , док.	OŽITI , nedov.
1. Повертатися до життя; воскресати.	
2. перен. Появлятися знову, виявлятися з новою силою; відроджуватися, відновлюватися.	
3. Відновлювати свої життєві сили; ставати знову бадьорим, енергійним, життєрадісним.	

4. Пробуджуватися знову з початком весни (про природу).	
5. від чого і без додатка. Сповнюватися життям, діяльністю, рухом.	
	1. delati kaj (bolj) ozko, zoževati (укр. зробити що-небудь (більш) вузьким, звузити)

112.

ОТРУЄННЯ , -я, сер.	UTRUJEN , -a, o.
1. Дія і стан за знач. отруїти і отруїтися.	
	1. ki ima zmanjšane telesne, duševne sile, zmožnosti zaopравljanje česa zaradi dalj časa trajajoče telesne, duševne dejavnosti (укр. той, хто має зменшені фізичні, психічні сили, здібності до виконання чогось через тривалу фізичну або психічну діяльність; <i>втомлений, виснажений</i>)

113.

ПАЛЕЦЬ , льця, чол.	PALEC , -ca, m.
	1. najdebelejši prst na roki ali nogi (укр. великий палець)
1. Одна з п'яти рухомих кінцевих частин кисті руки або ступні ноги у людини.	
	2. nekđaj dolžinska mera, približno 2,5 cm (укр. колись міра довжини, приблизно 2,5 см)
2. Кінцева частина лап тварин і птахів.	
3. техн. Деталь у вигляді стержня в машинах, механізмах і т. ін., якою звичайно щось підтримується або захоплюється.	

114.

ПАМ'ЯТЬ , -і, жін.	PAMET , -i, ž.
	1. sposobnost dojemati, razsojati, ravnati glede na izkustvo (укр. здатність сприймати, судити, діяти на основі досвіду; розум)
	2. nav. ekspr. premišljeno, razsodno (укр. зазвичай експрес. обдумано, розсудливо)
1. Здатність запам'ятовувати, зберігати і відтворювати в свідомості минулі враження. // Здатність особливо добре запам'ятовувати що-небудь або користуватися якимось органом чуттів.	

2. Запас вражень, що зберігаються в свідомості і можуть бути відтворені.	
3. Згадка про кого-, що-небудь. // Те, що нагадує про кого-, що-небудь. // чию. Згадка про померлого.	
4. Здатність розумно, тверезо мислити, міркувати; свідомість.	

115.

ПАМ'ЯТНИЙ , -а, -е.	РАМЕТЕН , -на, о.
	1. ki ravna v skladu z razumom, pametjo (укр. той, хто діє згідно з розумом, мудрістю, розумний)
	2. sposoben hitro dojemati, prodorno misliti (укр. здатний швидко сприймати, проникливо думати)
1. Який добре зберігся в пам'яті, довго пам'ятається. // Такий, про якого пам'ятають; знайомий, відомий. // Вартий пам'яті, запам'ятовування; дорогий як пам'ять про кого-, що-небудь. // Такий, якого не можна забути; незабутній.	
2. Який служить для запам'ятовування, для зберігання в пам'яті кого-, чого-небудь або для нагадування про когось, щось.	
	3. nav. ekspr. čustveno uravnovešen, umirjen (укр. зазвичай експрес. емоційно збалансований, спокійний)
	4. ekspr. primeren, ustrezen (укр. експрес. підходящий, відповідний)
	5. elektr. ki deluje z umetno inteligenco (укр. електроніка, що працює з штучним інтелектом)
3. у знач. ім. пам'ятне, ного	

116.

ПЕРЕГОВОРИТИ , док.	PREGOVORITI , dov.
1. перев. док., про кого—що. Розмовляючи з ким-небудь про справи, домовлятися про що-небудь, з'ясувати щось або говорити з ким-небудь недовго, поспіхом.	
2. що, про кого — що і без додатка. Говорити з ким-небудь про все або багато чого-небудь.	
3. тільки док. Закінчити розповідь або обговорення чого-небудь.	
4. перев. док., розм. Говорячи більше за кого-небудь, примусити його замовкнути.	

	<p>1. z besedami doseči, da kdo</p> <p>a) spremeni svojo prvotno odlčitev</p> <p>b) stori kaj prvotno nenameravanega</p> <p>(укр. словами досягти того, щоб хтось:</p> <p>a) змінив своє початкове рішення, переконати)</p> <p>b) зробив щось, що спочатку не мав наміру робити</p>
	2. star. spregovoriti (укр. заст. заговорити)

117.

ПЕРЕДАТИ , док.	PREDATI , dov.
<p>1. Віддавати, подавати, вручати кому-небудь те, що тримають у руках або.</p> <p>// Віддавати, подавати, вручати кого-, що-небудь комусь для іншого.</p> <p>// Вручати, віддавати щось кому-небудь через посередника або за чийм-небудь дорученням.</p> <p>// спорт. Під час гри ударом посилати кому-небудь м'яч, шайбу і т. ін.</p>	<p>1. knjiž. izročiti, dati (укр. книжн. передати, вручити)</p>
<p>2. Віддавати що-небудь своє, від себе і т. ін. в чиеь відання, володіння.</p> <p>// Передоручати кому-небудь свої справи, повноваження, обов'язки.</p> <p>// Залишати кому-небудь щось після себе у спадщину.</p>	
<p>3. Поширювати на кого-небудь свої якості, ознаки і т. ін. // Навчати кого-небудь, використовуючи набуті знання, вміння.</p>	
<p>4. Віддавати в розпорядження кого-, чого-небудь.</p>	<p>2. opraviti uradni postopek ob prenehanju opravljanja kake funkcije (укр. здійснити офіційну процедуру при припиненні виконання якоїсь функції, передати повноваження)</p>
	<p>3. narediti, da pride kaj pod oblast nasprotnikov (укр. зробити так, щоб щось потрапило під владу супротивників, здати)</p>
<p>5. Повідомляти кого-небудь про щось.</p> <p>// Розповідати кому-небудь про щось почуте, побачене і т. ін.</p> <p>// також із спол. що, щоб. Повідомляти, інформувати про щось кого-небудь, звичайно за дорученням іншого.</p>	

6. також із спол. щоб, що. Повідомляти про щонебудь, користуючись телефоном, радіо та іншими засобами двобічного зв'язку. // також про що, із спол. що. Поширювати щонебудь за допомогою радіо, телебачення та інших засобів однобічного зв'язку. // Посилати енергію, струм, хвилі і т. ін.	
7. Зображувати, відтворювати і т. ін. кого-, щонебудь, наслідуючи, копіюючи його характерні риси, ознаки, рухи і т. ін. // Зображувати, відтворювати, відображати і т. ін. які-небудь якості, ознаки, риси і т. ін. // Виразити, розкривати засобами іншої мови (про переклад).	
8. Давати більше, ніж треба, понад міру. // перен. Робити щось зайве, небажане.	
9. через що. Віддавати з рук у руки над перепоною.	

118.

ПЕРЕМОЖНИЙ , -а, е.	PREMOŽEN , -а, о.
1. Стос. до перемоги. // Який перемаг, став переможцем. // Який закінчився перемогою. // Який виражає радість з приводу перемоги. // Який символізує, засвідчує перемогу.	
2. перен. Який виражає усвідомлення переваги кого-небудь.	
	1. ki ima mnogo materialnih dobrin (Той, хто має багато матеріальних благ; багатий)

119.

ПІВНИК , -а, чол.	PĪVNIK , -а, м.
1. Зменш.-пестл. до півень. // Молодий півень. // Іграшка, цукерка, візерунок, прикраса і т. ін., зроблені у вигляді такого птаха.	
2. перен., розм. Про задеркиувату й запальну молоду людину, дитину.	
	1. mehek papir, ki (močno) vpija tekočino (укр. м'який папір, який (сильно) вбирає рідину)

120.

ПОГОВОРІТИ , док.	POGOVORITI SE , dov.
--------------------------	-----------------------------

1. неперех. З'ясувати що-небудь у розмові з кимсь; переговорити. // перен. Повестися з ким-небудь якимсь чином.	1. <i>Izmenjati mnenja, misli z govorjenjem</i> (укр. обмінюватися думками, ідеями через розмову)
2. перех. і неперех. Говорити якийсь час.	

121.

ПОДАТОК , тку, чол.	PODA TEK , -tka, m.
1. Встановлений державою обов'язковий збір з населення, підприємств, організацій і т. ін.	
	1. <i>dejstvo, ki o določeni stvari kaj pove ali se nanjo nanaša</i> (укр. <i>відомість</i>)
	2. <i>rač. sporočilo v taki obliki, da se lahko obravnava v računalništvu</i> (укр. повідомлення в такій формі, що може бути оброблене в комп'ютерних системах; <i>дані</i>)

122.

ПОКОРА , -и, жін.	POKORA , -e, ž.
1. Беззаперечна готовність виконувати чужі накази, розпорядження, вимоги і т. ін.; шаноблива підлеглисть. // Поступливість, слухняність, покірливість. // Непротивлення долі; смиренність.	
	1. <i>rel. kar je določeno za kršilca božje ali cerkvene zapovedi</i> (укр. те, що встановлено для порушника божественних або церковних заповідей)
	2. <i>ekspr. kar je za koga neprijetno, mišno</i> (укр. експрес. те, що комусь неприємно, боляче)

123.

ПОЛЮБИТИ , док.	POLJUBITI , dov.
	1. <i>dotakniti se z ustnicami v znamenje ljubezni, vdanosti</i> (укр. торкнутися губами як знак любові, відданості; <i>поцілувати</i>)
1. Відчуті глибоку відданість, прив'язаність до кого-, чого-небудь, визнаючи значення, гідність і т. ін. когось, чогось. // Відчуті прихильність до кого-небудь внаслідок близького споріднення, приятелювання, товаришування і т. ін.	
2. також без додатка. Відчуті прихильність до особи іншої статі; покохати.	

3. Відчути потяг, схильність до чого-небудь. // Відчути задоволення від споглядання, сприймання чого-небудь.	
--	--

124.

ПОЛЯНА , -и, жін.	POLJANA , -e, ž.
	1. obdelan, kultiviran svet, zlasti glede na lep videz (укр. оброблений, культивований ґрунт, який має гарний вигляд)
1. Рівнина, невеликий луг, звичайно на узліссі або серед лісу.	2. obsežnejši, razmeroma raven svet; polje (укр. більш простора, відносно полого земля; поле)

125.

ПОМИРИТИСЯ , док.	POMIRITI SE , dov.
1. Припинити суперечки, ворожнечу або відновити добрі стосунки з ким-небудь. // Встановити добрі стосунки, згоду між собою. // Дійти згоди.	
2. Терпляче поставитися до чого-небудь небажаного; примиритися.	
	1. postati miren, umirjen (укр. <i>заспокоїтися</i>)
	2. publ. sprijazniti se (укр. публ. <i>примиритися</i>)

126.

ПОНОС , -у, чол.	PONOS , -a, m.
1. Розлад функції травного тракту, який характеризується частими позивами до випорожнення і рідким калом.	
2. Одноразовий приплід у деяких тварин.	
	1. občutek velike etične, moralne vrednosti (укр. почуття великої етичної, моральної цінності)
	2. občutek velikega zadovoljstva zaradi pozitivnih lastnosti koga drugega (укр. відчуття великого задоволення від позитивних якостей когось іншого) // <i>ekspr.</i> oseba ali stvar, na katero se nanaša ta občutek (укр. особа або річ, до якої відноситься це почуття)

127.

ПОРОЗУМІННЯ , -я, сер.	SPORAZUMEVANJE , -a, s.
1. Взаєморозуміння, згода між ким-небудь. // Взаємна домовленість, погодженість у діях, вчинках і т. ін. з ким-небудь. // Таємна змова з ким-небудь.	
2. Спілкування між ким-небудь.	1. <i>glagolnik od sporazumevati se</i> (укр. від дієслова спілкуватись)

128.Ю

ПРАВДА , -и, жін.	PRAVDA , -e, ž.
	1. <i>pravn. sodni postopek, s katerim se rešuje civilnopravni spor pred sodiščem</i> (укр. юридична процедура, яка вирішує цивільний спір у суді)
	2. <i>star. tožba, tožarjenje</i> (укр. позов) // <i>spor, prepir</i> (укр. суперечка)
1. Те, що відповідає дійсності; істина. // Певна сукупність достовірних відомостей про що-небудь.	3. <i>zastar. pravica</i> (укр. правда)
2. Правдивість; правильність. // чого, у знач. означ. Який відповідає істині, дійсності.	
3. Справедливість; порядок. // Соціально зумовлено розуміння справедливості.	
4. Уживаються, як назва кодексів середньовічного права.	
5. у знач. присудк. сл. Справді, насправді.	
6. у знач. вставн. сл. Справді. // Щоправда.	

129.

ПРАСКА , -и, жін.	PRASKA , -e, ž.
1. Металевий нагрівальний прилад для прасування одягу, тканини і т. ін.	
	1. <i>manjša povrhnja poškodba kože v obliki črte</i> (укр. незначні поверхневі пошкодження шкіри у вигляді лінії)
	2. <i>ekspr. sporad, zlasti vojaški</i> (укр. конфлікти, особливо військові)

130.

ПРАХ , -у, чол.	PRAH , -u, m.
1. заст., книжн. Дрібні тверді частинки, які зависають у повітрі або осідають на поверхні чого-небудь; порох, пил. // Рештки, руїни чого-небудь (перев. споруд, будівель і т. ін.). // перен. Залишки давніх часів і звичаїв // перен. Про людське тіло.	1. zelo drobni suhi delci v zraku, na predmetih, stvarah (укр. дрібні сухі частинки в повітрі, на предметах, речах; <i>пил</i>)
	2. izdelek iz določene snovi v obliki drobnih suhih delcev (укр. виріб з певної речовини у вигляді дрібних сухих частинок)
2. перен., зневажл. Про кого-небудь мерзенного, нікчемного, жалюгідного або про що-небудь не варте уваги, нецінне, минуше.	
3. уроч. Тіло померлої людини; останки, труп. // Попіл від спаленого трупа людини.	

131.

ПРИВИД , -у, чол.	PRIVID , -a, m.
1. Дух померлого, який привиджується людям забобонним або з хворобливою уявою. // фольк. Персонаж народних казок, легенд і т. ін., який уособлює дух померлого.	
2. Неясні, ледве окреслені контури чого-небудь.	1. vidna zaznava brez stvarne podlage (укр. видиме сприйняття без фактичної основи)
3. Що-небудь нереальне, часом оманливе. // чого, перев. у сполуч. із сл. Доля, щастя, надія, смерть і т. ін.	2. izmišljena, fantazijska podoba česa (укр. вигаданий, фантазійний образ чогось)

132.

ПРИДУШИТИ , док.	PRIDUŠITI , dov.
	1. zmanjšati jakost zvoka (укр. зменшити гучність звуку) // <i>knjiž.</i> zmanjšati jakost česa sploh (укр. взагалі зменшити силу чого-небудь)
	2. <i>knjiž.</i> obvladati, zadržati (укр. контролювати, утримувати)
1. Те саме, що придавлювати 1.	
2. перев. док. Те саме, що придавлювати 2.	
3. перен. Те саме, що придавлювати 3.	

4. перен. Силою припиняти повстання, революційні дії і т. ін. // Не давати можливості виявлятися чому-небудь. // Нищити силою; громити. // Перешкоджати розвитку чого-небудь або зовсім його припиняти.	
5. розм. Стримувати, тамувати що-небудь.	

133.

ПРИДУШЕНИЙ , -а, -е.	PRIDUŠEN , -ena, o.
1. Дієпр. пас. мин. ч. до придушити.	
2. у знач. прикм. Здавлений, приглушений (про голос, крик і т. ін.). // Затамований, стриманий (про плач, ридання і т. ін.).	1. zmanjšana jakost česa sploh (приглушений, здавлений)

134. ...

ПРИКЛАД¹ , -у, чол.	PRIKLAD , -a, m.
	1. <i>zastar.</i> dodatek, doklada (укр. заст. доплата, надбавка)
1. Те, що варто наслідувати; зразок. // Той, кого варто наслідувати.	
2. Конкретний вияв чого-небудь, певна діяльність або поведінка якоїсь особи.	
3. Математичний вираз, що потребує розв'язання.	
ПРИКЛАД² , -у, чол.	
1. заст. Влучний, часто римований вислів, що вживається відповідно до якої-небудь ситуації, до чогось сказаного.	

135.

ПРОСТИЙ , -а, -е.	PROST , -a, o.
	1. ki je brez obveznosti in lahko sam razpolaga s svojim časom (укр. той, хто не має зобов'язань і може самостійно розпоряджатися своїм часом; вільний)
	2. ki ga to, kar izraža dopolnilo, ne veže, ne omejuje (укр. той, кого не обмежує, не зв'язує те, що виражає доповнення; незалежний)
	3. ki pri določenem dejanju ni vezan, omejen s kako zahtevo, predpisom (укр. той, хто не обмежений жодною вимогою, правилом під час виконання дії)

	4. ki ni oviran, omejen v svobodi gibanja (укр. той, хто не обмежений, не заборонений у свободі руху; <i>вільний</i>)
	5. ki ne ovira, omejuje gibanja zaradi določenega predmeta, dejstva (укр. той, хто не обмежує, не перешкоджає рух через певний предмет або факт; <i>необмежений</i>)
	6. ki ni zaseden, oddan (укр. той, хто не зайнятий)
	7. ki ni s čim povezan, oviran in se lahko uporabi za določen namen (укр. не пов'язаний, не обмежений і може бути використаний для певної мети)
	8. ki opravlja svoje delo, dejavnost brez priprimočkov (укр. той, хто виконує свою роботу або діяльність без допоміжних засобів)
1. тільки простий. Елементарний за складом, однорідний; протилежне складний, складений. // Нескладний за будовою, устроєм. // Первинний, основний, вихідний.	
2. Неважкий, легкий для розуміння, здійснення, виконання; протилежне складний.	
3. Позбавлений зовнішніх ефектів, вигадливості. // Буденний. // Не розкішний, скромний, позбавлений надмірностей, зайвих прикрас. // Позбавлений будь-якої манірності, пози; природний.	
4. Який нічим не виділяється серед інших, не має яких-небудь специфічних, визначних особливостей, якостей; звичайний. // Не рекомендований, не терміновий, без наперед оголошеної вартості (про лист, посилку, бандероль і т. ін.).	
	9. star. preprost, neizobražen (укр. заст. простий, неосвічений)
	10. star. neolikan, prostaški (укр. заст. неввічливий, грубий)
	11. zastar. preprost, enostaven (укр. заст. простий)
5. Щирий, відвертий (про людину). // Невимушений, безпосередній. // Простодушний. // Позбавлений двоєдушності (про слова, думки і т. ін.).	
6. Невисокої якості, грубої обробки. // Грубий (про роботу, обробку і т. ін.).	
7. Який належить до непривілейованої верстви, непривілейованого класу.	

8. Належний до трудової частини суспільства, до трудящих.	
9. розм. Рівно спрямований; прямий. // Найкоротший (про шлях до чого-небудь). // З рівним станом; стрункий.	

136.

РАКА , -и, жін.	RAKA , -e, ž.
	1. <i>nar.</i> leseno korito, umetna struga, po kateri je speljana voda na mlinsko kolo, do žage (укр. дерев'яне корито, штучне русло, по якому воду направляли на млинове колесо, на лісопилку)
1. заст. Велика кам'яна гробниця для зберігання останків тих, кого християнська церква визнавала святими.	2. <i>zastar.</i> grob, grobnica (укр. могила, гробниця)

137.

САД , -у, чол.	SAD , -u, m.
1. Спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо. // Присадибна ділянка, засаджена плодовими деревами, кущами, квітами тощо. // Дерева, кущі та ін., що ростуть на цих ділянках, площах. // Те саме, що парк1.	
	1. <i>užitni del rastline</i> , ki sestoji iz semena in osemenja (укр. їстівна частина рослини, що складається з насіння та кісточки)
	2. <i>nav. ekspr. rezultat, dosežek</i> (укр. експрес. результат, досягнення)

138.

СВАРИТИ , недок., перех.	SVARITI , nedov.
1. кого, на кого і без додатка. Різкими, образливими словами висловлювати невдоволення, осуд, докори; лаяти. // Докоряючи за щось погане, хибне, засуджувати; корити.	
2. кого з ким. Викликати сварку між ким-небудь; сприяти загостренню взаємин.	

	1. opozarjati koga, da lahko nastopi zanj kaj neprijetnega, neugodnega (укр. попереджати когось, що для нього може статися щось неприємне, незручне; <i>попереджати</i>)
--	---

139.

СИТНИЙ , -а, е.	SITEN , -tna, o.
	1. ki z majhnimi, vztrajnimi zahtevami povzroča komu neprijetnosti, slabo voljo // ekspr. nadležen (укр. той, хто з маленькими, настирливими вимогами спричиняє комусь неприємності, поганий настрій // експрес. <i>набридливий</i>)
	2. ekspr. v povedni rabi ki z vztrajnimi prošnjami, zahtevami skuša priti do česa (укр. експрес. той, хто постійно з проханнями, вимогами намагається досягти чогось)
	3. star. neprigjeten, zoprn (укр. заст. неприємний, докучливий)
1. Який, маючи багато поживних речовин, добре насичує (про страви, їжу); тривний. // Багатий на їжу, страви і т. ін.	
2. рідко. Те саме, що ситий 2;	
3. Те саме, що ситий 5.	

140.

СПОКУШАТИ , недок.	POSKUŠATI , nedov.
	1. z nedoločnikom izraža prizadevanje osebk a) za uresničitev dejanja b) za ugotovitev možnosti uresnitve dejanja (укр. з інфінітивом виражає прагнення особи: a) до здійснення дії b) до визначення можливості здійснення дії)
	2. delati kaj, da se ugotovi ustreznost kake lastnosti (укр. робити щось для визначення відповідності певної властивості)
	3. delati kaj, da se ugotovijo bistvene lastnosti, značilnosti česa (укр. робити щось для визначення основних властивостей, характеристик чогось)
1. Викликати сильне бажання мати що-небудь, робити щось (принадне, вигідне, приємне і т. ін.); приваблювати. // Бути принадним, спокусливим. // Викликати зацікавленість, інтерес своїми певними якостями. // Намагатися викликати до себе чуттєвий потяг, симпатію, прихильність.	

2. на що і з інфін. Принадажувати або спонукати, заохочувати до чого-небудь.	
3. Схиляти до недозволенних, небажаних учинків, хибних переконань; змушувати відходити від певного життєвого напрямку.	
4. Домагатися любові жінки, дівчини або намагатися викликати її, не маючи серйозних намірів; зводити.	

141.

СТІЛ ¹ , -а і -у, чол.	STOL, -a, m.
	1. kos pohištvá navadno z naslonjalom, namenjen za sedenje ene osebe (укр. вид меблів із спинкою, для сидіння однієї людини, стілець)
1. Вид меблів у вигляді горизонтально укріпленої на ніжках широкої дошки (іноді з ящиками, тумбочками), на яких розміщують різні предмети.	2. nar. miza (укр. діал. стіл)
2. Такий предмет меблів разом з їжею, що стоїть на ньому. // перен., розм. Група людей, що їсть за одним столом.	
3. Їжа, страви; харчі.	
4. чого і з означ. Установа або відділ установи, що займається певними канцелярськими справами.	
5. Деталь верстата у вигляді горизонтальної дошки, що служить для закріплення заготовок під час їх обробки.	
6. спец. Гора, височина з плоскою вершиною та стрімкими схилами.	
СТІЛ ² , -а і -у, чол.	
1. У стародавній Русі — князівський престол. // розм. Взагалі престол як символ влади.	

142.

СУМ, -у, чол.	SUM, -a, m.
1. Невеселий, важкий настрій, спричинений горем, невдачею і т. ін.; смуток, журба; протилежне радість // Смутний, зажурений вираз (обличчя, очей і т. ін.). // Вияв пригніченості, душевного болю (в музиці, пісні і т. ін.).	

	1. na potrjenem dokazu temelječa misel (укр. сумнівна думка, що базується на підтверджених доказах; <i>підозра</i>)
--	--

143.

СУМНИЙ , -а, -е.	SUMEN , -mna, -o.
	1. knjž. ki sumi (укр. книжн. той, хто сумнівається)
	2. star. sumljiv (укр. заст. <i>підозрілий</i>)
1. Який сумує, відчуває сум; якого охопив сум; смутний, журний; протилежне веселий // Схильний До суму, журби. // Який виражає сум, журбу; власт. людині, яка сумує. // Пов'язаний із смертю, трауром; скорботний.	
2. Сповнений, пройнятий сумом, тугою, журбою. // у знач. ім. сумна, ної, жін. Журлива пісня. // Який минає, проходить у журбі; тяжкий, безрадісний.	
3. Який викликає, навіває сум.	
4. Вартий співчуття, жалю. // Який завдає досади; прикрий. // Непривабливий; жалюгідний. // Недобрий; нікчемний.	

144.

ХВАЛА , -и, жін.	HVALA , -e, ž.
	1. ugotavljanje, poudarjanje pozitivnih lastnosti česa (укр. визначення, підкреслення позитивних властивостей чогось)
	2. star. izražanje hvaležnosti, zahvala (укр. заст. вираження вдячності, подяка)
1. Похвала, уславлення.	
2. Урочисте звеличання, прославлення кого-, чого-небудь; гімн.	
3. у знач. присудк. сл. Вигук, що передає захоплення, величання, визнання кого-, чого-небудь.	
	3. v člankovi rabi izraža (укр. у ролі частки виражає а) hvaležnost – <i>вдячність</i> б) veselje, zadovoljstvo – <i>радість, задоволення</i> в) vljudno odkonitev, zavrnitev – <i>ввічлива відмова</i>)

145.

ХИТРИЙ , -а, -е.	ЇІТЕР , -tra, -о.
	1. ki lahko opravi kako pot ali delo v kratkem času (укр. той, хто може пройти дорогу або виконати роботу за короткий час; <i>швидкий</i>)
	2. opravljen v krajšem času, kot je običajen za določeno delo, opravilo (укр. виконаний за короткий час, ніж зазвичай для певної роботи)
	3. ki nastopi v razmeroma kratkem času (укр. той, що настає в порівняно короткий час)
1. Який для досягнення чого-небудь діє непрямыми, обманними шляхами; підступний, лукавий. // у знач. ім. Хитрий /// Який завжди знайде вихід, викрутиться з скрутного становища. // Який виражає хитрість або свідчить про неї. // Замаскований, прихований. // Який дістається, добувається нечесним шляхом. // Який ґрунтується на неправді, несправедливості.	
2. Який відзначається розумом, кмітливістю; розумний, мудрий. // Який потребує особливого розуму, проникливості, кмітливості. // на що. Здатний на що-небудь.	
3. розм. Зроблений, виконаний вигадливо, майстерно. //Який має складну будову, з вигадкою, секретом. // Який відзначається складністю; заплутаний, витіюватий.	

146.

ХИТРО , присл.	ЇІТРО , prisl.
1. Присл. до хитрий.	
	1. prislov od hiter (укр. прислівник до <i>швидкий</i>)
	2. izraža, da se dejanje zgodi brez odlašanja (укр. виражає, що дія відбувається без затримки)
	3. <i>redko</i> v neposredni bližini; tik (укр. в безпосередній близькості; одразу)

2. Перша частина складних слів, що відповідає слову хитрий, напр.: хитромудрий, хитроокий і т. ін.	
--	--

147.

ХЛЮПЕЦЬ , -пця, чол.	НЛАРЕС , -а, м.
1. Дитина або підліток чоловічої статі. // Те саме, що син. // Молодий чоловік, юнак, парубок.	
2. перев. мн. Уживається як назва чоловіків (здебільшого при звертанні)	
3. заст. Підліток-слуга. // заст. Поводир у сліпого.	1. stalno najet moški na kmetiji za pomoč pri kmečkih delih // ekspr. podrejen, odvisen človek (укр. постійно найнятий чоловік на фермі для допомоги в сільськогосподарських роботах // експрес. підлегла, залежна особа)
	2. slabš. kdor je pretirano vdan nadrejenim. (укр. зневажливо, хто надмірно підкоряється начальству)
	3. kar se rabi kot opora, podstava, pomoč pri kakem delu (укр. те, що використовується як опора, підстава, допомога при якійсь роботі)

148.

ХУДО ¹ , присл.	HUDO , prisl.
1. присл. до худий 2.	1. prisl. do hud (укр. прислівник від <i>hud</i> : “pretirano strog” (укр. надмірно суворий)
2. у знач. присудк. сл. Те саме, що погано 5.	2. v povedni rabi izraža neprijetnost, težavnost česa (укр. у реченні виражає неприємність, утрудненість чогось)
ХУДО ² , -а, сер.	3. v povedni rabi izraža dušeno bolečino, žalost (укр. виражає душевний біль, смуток)
1. заст. Щось погане, неприємне; зло, лихо.	

149.

ЦАРИНА , -и, жін.	CARINA , -e, ž.
	1. davek na uvoženo ali izvoženo blago (укр. податок на імпортовані або експортовані товари)
	2. državni organ, ki opravlja zarinske posle (укр. державний орган, який здійснює митні операції)

1. Околиця, край села. // заст. Ворота при в'їзді в село.	
2. Місцевість за селом, де пастух збирає худобу; вигін. // Те саме, що пасовисько.	
3. Необроблюване, поросле травами поле.	
4. діал. Засіяне поле; посіви; лан.	
5. перен. Сфера діяльності людини; ділянка, галузь	

150.

ЦВІТКА , -и, жін.	CVETKA , -e, ž.
1. діал. квітка	1. manjšalnica od cvetica ali cvetlica (укр. зменшувальна форма від квітка)
	2. iron. neresna, nepremišljena, neumna izjava ali dejanje, ki vzbuja dvome, pomisleke (укр. ірон. несерйозне, необдумане, дурне висловлювання або дія, що викликає сумніви, вагання)

151.

ЦЕДРА , -жин., спец.	CEDRA , -e, ž.
1. Зовнішній забарвлений шар кірки плодів цитрусових (апельсинів, лимонів і т. ін.); // Подрібнена висушена апельсинова й лимонна кірка, яка вживається як прянощі.	
	1. vedno zeleno, macesnu podobno drevo s trežnim lesom (укр. вічнозелене, схоже на модрину дерево з міцною деревиною; <i>кедр</i>)

152.

ЦІННИЙ , -а, -е	CENEN , -а, -о.
	1. ki je po nizki ceni, poceni (укр. той, що за низькою ціною, <i>дешевий</i>)
1. Який має ціну, вартість;	
2. Який коштує дорого, має велику вартість.	
3. перен. Який має важливе значення. // Такий, яким дорожать. // Дуже потрібний, корисний.	

153.

ЧЕРЕСЛО , -а, сер.	ČRESLO , -а, s.
1. Вертикальний ніж у плузі, який міститься перед лемешем.	

	1. posušeno smrekovo ali hrastovo lubje. (укр. сушена кора ялини або дуба)
	2. usnj. zdrobljeno smrekovo, hrastovo lubje ali želod, ki se uporablja za strojenje. (укр. подрібнена ялина, дубова кора або жолуді, що використовуються для дублення)

154.

ЧИСТО , присл.	ČISTO , prisl.
1. Присл. до чистий 1, 2, 4—9. // у сполуч. з прикм., займ. Підкреслює якість ознаки, названої прикметником, займенником.	
2. у знач. присудк. сл. Про відсутність бруду, пилу і т. ін. де-небудь.	
3. присл., розм. Зовсім, абсолютно.	
4. Підкреслює винятковість ознаки, названої прикметником; виключно.	1. izraža odsotnost kakršnekoli omejitve (укр. виражає відсутність будь-яких обмежень)
	2. izraža zelo visoko stopnjo (укр. виражає дуже високий ступінь)
5. у знач. порівн. спол., розм. Ніби, неначе. // Точно, як; зовсім.	
	3. izraža rahlo omejitvev (укр. виражає невелике обмеження)

155.

ЧИСТОТА , -и, жін.	ČISTOTA , -e, ž.
	1. količina, odstotek določene osnovne sestavin (укр. кількість, відсоток певної основної складової)
1. Стан і властивість за знач. чистий (не забруднений, не замазаний, без бруду, пилу і плям)	2. <i>zastar.</i> čistost (укр. чистота)
	3. <i>zastar.</i> čistoča (укр. чистота)

156.

ЧОЛОВІК , -а, чол.	ČLOVEK , -a, m.
1. Особа чоловічої статі; протилежне жінка.	
2. Одружена особа стосовно до своєї дружини.	4. nar. (zakonski) mož (укр. діал. (законний) чоловік)

3. Те саме, що людина.	1. bitje, ki je sposobno misliti in govoriti. (укр. істота, здатна мислити та говорити; <i>людина</i>)
	2. oseba ne glede na spol ali oseba moškega spola. (укр. особа, незалежно від статі або особа чоловічої статі; <i>людина, чоловік</i>)
	3. kdor združuje v sebi vse pozitivne lastnosti (укр. той, хто поєднує в собі всі позитивні якості)
4. заст. Селянин.	
	5. izraža nedoločeno, katerokoli osebo. (укр. виражає невизначену особу)

157.

ЧУТИ , недок.	ČUTI , nedov.
1. перех. Сприймати за допомогою органів слуху які-небудь звуки.	1. pog. s sluhom zaznavati, slišati (укр. розм. сприймати на слух)
2. неперех. Мати слух.	
3. перех. Мати які-небудь дані, відомості про кого-, що-небудь, знати про кого-небудь з розмов, чуток і т. ін.	2. seznaniti se s čim s poslušanjem // izvedeti kaj iz pripovedovanja ljudi (укр. ознайомитися з чимось через слухання // дізнатися щось із розповідей людей)
	3. star. uslišati (укр. заст. <i>почути</i>)
4. Те саме, що відчувати 1—3. // Відчувати на дотик що-небудь. // Триматися, дотримуватися чого-небудь під час руху. // Знаходити в собі, виявляти, мати що-небудь. // розм. Передчувати, відчувати, здогадуватися (звичайно про щось неприємне).	
5. Виявляти, розпізнавати, знаходити кого-, що-небудь за допомогою органів нюху.	
6. у знач. присл. Чутно, видно.	
7. Уживається для підкреслення сказаного, звернення уваги на кого-, що-небудь.	

158.

ЧУТНИЙ , -а, -е.	ČUTEN , -tna, -o.
1. Який сприймається за допомогою органів слуху, який можна чути (у 1 знач.). // Виразний, помітний, голосний. // у знач. присудк. сл. Чути, звучить.	
2. Який можна відчути; відчутний. // Який схоплюють, виявляють за допомогою нюху.	1. napašajoč se na čut (укр. той, що стосується відчуттів; чуттєвий)

	2. nanašajoč se na človekovo erotičnost, telesnost (укр. той, що стосується людської еротичності, тілесності)
--	---

159.

ШАЛІТИ , недок.	ŠALITI SE , nedov.
	1. delati, pripovedovati šale. // navadno z besedami izražati nekoliko neresen odnov do koga. (укр. <i>жартувати, розповідати жарти</i> // зазвичай словами виражати дещо несерйозне ставлення до когось)
1. те саме, що шаленіти 1. // Те саме, що пустувати 1.	
2. Те саме, що шаленіти 2.	
3. Те саме, що шаленіти 4.	

160.

ШИБКИЙ , -а, -е.	ŠIBEK , prisl.
1. розм. те саме, що швидкий 1, 2.	
	1. ki ima majno telesno moč, odpornost // ki ima majhno sposobnost prenašati duševne pare. (укр. той, хто має малу фізичну силу, витривалість //хто має низьку здатність переносити душевні навантаження; <i>слабкий</i>)
	2. ki po splošni (telesni) razvitosti ne dosega navadne stopnje (укр. хто за загальним (фізичним) розвитком не досягає звичайного рівня; <i>слаборозвинений</i>)
	3. ki dosega nizko stopnjo (укр. хто досягає низького рівня)
	4. ki ne dosega zadoovljive stopnje (укр. хто не досягає задовільного рівня)
	5. ki ima majhno mero lastnosti, potrebnih za opravljanje svoje funkcije (укр. хто має низький рівень властивостей, необхідних для виконання своєї функції)
	6. v katerem osnovna sestavina nastopa v majhni meri (укр. у якому основний компонент присутній у малій кількості)

	<p>7. elektr., v zvezi »šibki tok« uporaba električne energije za prenos informacij in izdelava naprav, elementov, ki to omogočajo. (укр. електр., у вирази «слабкий струм» – використання електроенергії для передавання інформації та створення пристроїв, що це забезпечують)</p>
--	--

161.

ЩИПАВКА , -и, жін.	ŠČIPALKA , -e, ž.
1. Комаха, що має видовжене плоске тіло з недорозвиненими придатками у вигляді кліщів на задній частині черевця.	
	1. majhna priprava za pripenjanje, obešanje perila (укр. маленький пристрій для прикріплення, вішання білизни, <i>прищипка</i>)
	2. kleščam podobna priprava za ščipanje, preščipavanje, zlasti žice (укр. схожий на кліщі пристрій для затискання, перерізання, особливо дроту)

162.

ШКОДА¹ , -и, жін.	ŠKODA , -e, ž.
1. Матеріальні втрати; збитки. // Людські жертви; втрата когось. // Збитки, втрати, неприємності тощо, що є наслідком яких-небудь дій, учинків. // розм. Щось зіпсоване, ушкоджене, знівечене. // рідко. Те саме, що біда // перев. з прийм. у, до. Посіви, трави і т. ін., що їх знищують тварини, завдаючи збитків кому-небудь.	1. kar nastane kot posledica zmanjšanja količine, kakovosti, vrednosti kake dobrine. // sprememba določenega stanja na slabše (укр. те, що виникає внаслідок зменшення кількості, якості, вартості якогось блага; // зміна певного стану на гірше)
2. розм. Те саме, що пустун	
3. розм. Те саме, що вина	
ШКОДА² , присудк. Сп.	
1. кого, чого, без додатка і з інфін. Про жалість (у 1 знач.), співчуття до кого-, чого-небудь; жаль.	2. ekspr. v zvezi z »za« da kaj po vrednosti presega določen namen (укр. експрес. у зв'язку з «для», коли щось за своєю вартістю перевищує певну мету – шкода (що на щось витрачається))
2. чого, без додатка, з інфін. і з спол. що. Про почуття прикrostі з приводу втрати чого-небудь.	
3. чого і з інфін. Про небажання витратити, віддавати що-небудь, позбуватися чогось.	2. obžalovanje (укр. жаль, співчуття)

4. тільки шкода, розм. Марно, даремно.	2. z nedoločnikom nekoristnost, neprimernost kakega dejanja (укр. з інфінітивом непотрібність, марність)
	2. pog. omalovaževanje (укр. розм. зневага)

163.

ЮНАК , -а, чол.	JUNAK , -а, м.
1. Чоловік, який ще не досяг зрілості; молодий чоловік. // Про дорослого або літнього чоловіка, сповненого життєвих сил, молодого завзяття.	
	1. kdor je storil izredno pogumno, junaško dejanje (укр. який зробив надзвичайно хоробрий, героїчний вчинок)
	2. nav. ekspr. moški, ki se odlikuje v kaki stvari ali ob kakem dogodku (укр. експрес. чоловік, який виділяється в якійсь справі чи події)
	3. kdor zaradi kake lastnosti vzbuja občudovanje in željo po posnemanju (укр. той, хто через якусь якість викликає захоплення і бажання наслідувати)
	4. ekspr. postaven, krepek moški (укр. експрес. поставний, кремезний чоловік)
	5. glavna, osrednja oseba v literarnem delu. (укр. головна, центральна особа в літературному творі)

164.

ЯГОДА , -и, жін.	JAGODA , -е, ж.
1. Соковитий, невеликого розміру плід трав'яних та кущових рослин. Ягодами називають такі плоди, в яких оплодень соковитий, багатонасінний, часто інтенсивно забарвлений (смородина, виноград, агрус) // рідко. Плід деяких деревних рослин (вишні, сливи тощо) // Те саме, що суніця. // тільки одн., збірн. Плоди цієї рослини.	1. nizka rastlina s trojnatimi listi in belimi cveti ali njen rdeči sadež (укр. трав'яниста багаторічна рослина, яка цвіте білими квіточками і дає їстівні соковиті ягоди; суніця)
	2. droben okrogel sad (укр. дрібний круглий плід, ягода)
	3. jagodi podoben droben okrogel predmet (укр. подібний до ягоди дрібний круглий предмет)
	4. nar. rdečkrasta krava (укр. діал. рудувата корова)

165.

ЯВНИЙ , -а, -е.	ЈАВЕН , -вна, -о.
	1. ki je v zvezi z družbeno skupnostjo in ne s pozameznikom. // ki se kaže, izraža v kaki družbeni skupnosti. (укр. який стосується соціальної спільноти, а не особистості)
	2. namenjen uporabi, koristi vseh ljudi, skupnosti. (укр. призначений для використання, блага всіх людей, громади)
1. Який не приховується, не таємний; відкритий.	3. ki se opravi tako, da se z njim javnost, ljudje seznanijo (укр. який робиться таким чином, щоб громадськість, люди могли ознайомитися з ним)
2. Абсолютно очевидний, зрозумілий для всіх; безсумнівний.	
	4. nanašajoč se na družbeno dejavnost, dogajanje. (укр. який робиться таким чином, щоб громадськість, люди могли ознайомитися з ним)

166.

ЈД , -у, чол.	ЈАД , -а, м.
1. рідко. те саме, що отрута.	
	1. star. žalost, trpljenje, bolečina (укр. заст. горе, страждання, біль)
	2. zastar. jeza, srd (укр. злість, гнів)